

Poikien ympärileikkaus – diskurssianalyysi kansanedustajien puheista

Ville Lättilä

Pro Gradu –tutkielma

Turun yliopisto

Sosiaalitieteiden laitos

Sosiaalityö

2024

*Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu
Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.*

TURUN YLIOPISTO

Sosiaalitieteiden laitos

VILLE LÄTTILÄ: Poikien ympärileikkaus – diskurssianalyysi kansanedustajien puheista

Pro gradu tutkielma, 87 s.,

Sosiaalityö

Toukokuu 2024

Tämän tutkielman tarkoituksena on tarkastella millaisia diskursseja kansanedustajat tuottavat poikien ei-lääketieteellisistä ympärileikkauksista. Diskursseja tarkastelemalla voidaan tutkia sitä, miten ympärileikkaudesta puhutaan eduskunnassa ja miten kansanedustajat perustelevat näkemyksiään.

Aineistona käytetään kahta eduskunnan täysistuntoa, jotka käytiin vuosina 2019 ja 2020 ja joissa kansanedustajat ottivat kantaa tyttöjen ja poikien sukuelinten muokkaukseen Suomessa. Täysistunnon keskustelut liittyivät kansalaisaloitteeseen “Tyttöjen sukuelinten silpomisen kieltäminen”, joka eteni eduskunnan käsiteltäväksi vuonna 2019.

Tutkielman teoreettisena pohjana käytetään haavoittuvuuden, lasten oikeuksien ja sukupuolen käsitteitä. Lisäksi yhtenä tärkeänä käsitteenä toimii lasten oikeuksiin liittyvä lapsen etu, jonka avulla korkein oikeus on perustellut ympärileikkauksen hyväksyttävyyttä.

Tutkielman tuloksena löydettiin viisi diskurssia: sukupuolten erojen, lääketieteellistämisen, vanhempien oikeuksien, yhdenvertaisuuden ja länsikeskeisyyden diskurssit. Näistä ainoastaan yhdenvertaisuuden diskurssi kannattaa kaikkien lasten sukuelinten muokkauksen kieltämistä. Muut diskurssit kannattavat tyttöjen ja poikien erilaista kohtelua. Näillä muilla diskursseilla on hegemoninen asema erilaisissa valtion elimissä, kun taas yhdenvertaisuuden kannatus on heikkoa.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että lasten haavoittuvuus ja oikeudet määritellään heidän sukupuolensa kautta. Näin ollen myös lapsen etu on sukupuolisidonnainen käsite, joka tarkoittaa tyttöjen ja poikien kohdalla eri asiaa; poikalapsen pahoinpitely voi olla lapsen edun mukaista, kun taas tyttölapsen pahoinpitely ei. Tämä sukupuolisidonnaisuus pitäisi tunnistaa sosiaalityön käytännössä ja tutkimuksessa paremmin.

Avainsanat: haavoittuvuus, lasten oikeudet, sukupuoli, lapsen etu, ympärileikkaus, silpominen, sukuelinten muokkaus, poikatutkimus, diskurssianalyysi.

Sisällysluettelo

1. Johdanto.....	1
2. Ympärileikkaus ja kulttuuri.....	3
2.1 Uskonnolliset ja kulttuuriset oikeutukset.....	3
2.2 Ympärileikkauksen lääketieteellistyminen.....	5
2.3. Tyttöjen ja poikien ympärileikkaukset, vallitsevat ideologiat ja kulttuurinen imperialismi.....	9
2.4 Ympärileikkaus Suomessa.....	13
3. Teoreettiset lähtökohdat – haavoittuvuus, lapsen etu ja sukupuoli.....	15
3.1. Haavoittuvuus.....	15
3.2. Lasten oikeudet ja lapsen etu.....	17
3.2.1. Fyysisen koskemattomuuden argumentti.....	19
3.2.2. Lapsen edun argumentti.....	21
3.3 Sukupuoli ja sukuelinten muokkaus.....	25
4. Tutkimusasetelma.....	30
4.1 Tutkimuskysymys.....	30
4.2 Aineisto.....	30
4.2.1 Kansalaisaloitteen tausta.....	30
4.2.2 Aineiston rajaus.....	32
4.2.3. Puhe eduskunnan täysistunnoissa.....	33
4.3. Diskurssianalyysi.....	34
4.3.1 Diskurssit ja diskurssien rakenne.....	34
4.3.2 Diskurssianalyysin teoreettinen viitekehys.....	35
4.3.3. Diskurssien valta ja kriittinen diskurssianalyysi.....	36
4.4. Diskurssianalyysin toteuttaminen.....	38
5. Ympärileikkauksen diskurssit.....	39
5.1 Sukupuolten erojen diskurssi.....	40
5.2 Lääketieteellistämisen diskurssi.....	46
5.3 Yhdenvertaisuuden diskurssi.....	49
5.4 Vanhempien oikeuksien diskurssi.....	52
5.5 Länsikeskeisyyden diskurssi.....	54

6. Yhteenveto.....	57
6.1 Tutkielman tulokset ja päätelmät.....	57
6.2 Tutkielman arviointi.....	62
Lähteet.....	63

1. Johdanto

Tässä tutkielmassa aiheena on poikien ympärileikkaus¹, joka on maailman yleisimpiä operaatioita. Maailman miehistä noin 30–39 % miehistä on ympärileikattu (Morris ym. 2016, 7), mutta operaation suosio vaihtelee suuresti kulttuureittain. Operaatio suoritetaan useimmiten pienille lapsille; juutalaisuudessa 8 vuorokauden ikäisille ja islamissa ennen murrosikää. Joissain kulttuureissa ympärileikkaus yhdistetään miehuuteen siirtymiseen, jolloin operaatio tehdään murrosikäisille. Suurimmassa osassa ympärileikkauksia pojan esinahka poistetaan kokonaan, jolloin terska jää pysyvästi paljaaksi.

Poikien ympärileikkaus on mielenkiintoinen aihe useasta syystä. Ensinnäkin mielenkiintoista on ristiriita sukupuolten välisessä kohtelussa. Poikien sukuelinten muokkaus on Euroopassa ja Yhdysvalloissa sallittua, kun taas tyttöjen sukuelinten muokkaus on ehdottomasti kielletty (Shweder ym. 2002, 1). Tyttöjen tapauksessa asiaa lähestytään ihmisoikeuksien näkökulmasta, kun taas poikien kohdalla kulttuurin ja uskonnon näkökulmasta. Käytännössä tämä on johtanut ristiriitaan, jossa poikien sukuelimet muokataan kulttuuristen odotusten mukaisiksi, kun taas tyttöjen kohdalla muokataan kulttuuria eikä tyttöjen sukuelimiä (Earp ym. 2021, 7). Toiseksi ympärileikkaus koskettaa ihmisoikeuksia ja etenkin lasten oikeuksia. Aihetta voi lähestyä niin uskonnonvapauden kuin lapsen ruumiillisen koskemattomuuden kautta. Suuressa asemassa on lapsen edun käsite, jota korkein oikeus on käyttänyt perustellessaan ympärileikkauksen sallimista ja joka on sosiaalityössäkin keskeinen käsite. Kolmanneksi poikien ympärileikkausta on käsitelty akateemisessa tutkimuksessa vähän. Aiheesta julkaistut sosiaalityön opinnäytetyöt keskittyvät tyttöjen silpomiseen (ks. Ahola 2019; Tiainen 2021; Korttesniemi 2016). Tutkimuksessa tyttöjen silpominen on saanut suhteettoman paljon akateemista huomioita, mikä heijastaa poikien ympärileikkauksen yhteiskunnallista normalisaatiota Euroopassa (Androus 2009, 37). Esimerkiksi Suomessa poikien ympärileikkauksesta ei ole julkaistu paljoakaan yhteiskuntatieteellistä tutkimusta eikä lähes ollenkaan sosiaalityön tutkimusta, vaikka aiheeseen kietoutuu monta sosiaalityön ydinaluetta: mm. ihmisoikeudet, lapsen oikeudet, sukupuoli, vähemmistöt, monikulttuurisuus ja etiikka.

¹ Poikien kohdalla käytetään useimmiten termiä ympärileikkaus, kun taas tyttöjen kohdalla suosituin termi on silpominen. Tässä tutkielmassa käytetään enimmäkseen näitä termejä, koska ne ovat yleisesti tunnettuja ja koska niitä käytetään laajasti akateemisessa kirjallisuudessa. Näitä termejä kohtaan on esitetty paljon kritiikkiä, jota tuodaan esille myöhemmin tässä tutkielmassa. Tässä vaiheessa voidaan sanoa, että neutraalimpaa olisi puhua lasten sukuelinten muokkauksesta.

Sosiaalityön tutkimuksen puute on merkittävä ongelma, koska aiemmissa akateemisissa tutkimuksissa on huomattu, että sosiaalityötä tehdään usein stereotyyppisten sukupuolikäsitysten pohjalta (Herz & Johanssen 2011, 29; Hammarén ym. 2014, 3). Suomalaisen poikatutkimuksen ensimmäisessä tieteellisessä kokoomateoksessa todetaan seuraavaa: “Poikia pidetään poikina monenlaisia kulttuurisin ja institutionaalisin käytännöin. Näitä käytäntöjä kriittisesti tarkastelevalle tutkimuskirjallisuudelle on tilausta” (Huuki ym. 2018, 8). Poikien ympärileikkaus on yksi tällainen käytäntö, johon toisaalta suhtaudutaan entistä kriittisemmin (esim. STM 2019a, 487–491), mutta toisaalta ympärileikkaus on yleistynyt merkittävästi Suomen muslimiväestön kasvaessa ja leikkaus sallitaan käytännössä vanhempien suostumuksella.

Aihetta lähestytään kolmen teoreettisen lähtökohdan avulla: haavoittuvuus, lasten oikeudet ja sukupuoli. Haavoittuvuuden käsitettä käytetään usein, kun puhutaan lapsista ja vähemmistöistä. Lasten oikeudet ovat ympärileikkauksen keskeinen ongelma, minkä vuoksi siitä on tässä tutkielmassa eniten keskustelua. Lasten oikeudet ja ihmisoikeudet ovat kuitenkin todella suuria kokonaisuuksia, minkä vuoksi tässä tutkielmassa keskitytään etenkin kahteen argumenttiin: ruumiilliseen koskemattomuuteen ja lapsen etuun. Teoriaa täydentää lyhyt katsaus sukupuolesta, koska tyttöjen ja poikien erilainen kohtelu on jatkuvasti esillä akateemisessa kirjallisuudessa.

Teoreettinen keskustelu ei itsessään riitä taustoittamaan aihetta, koska ympärileikkaus liittyy niin vahvasti kulttuuriin, uskontoon ja historiaan. Tämän vuoksi teoreettisia lähtökohtia täydentää lyhyt keskustelu ympärileikkauksen kulttuurista, joka jää valitettavasti hyvin suppeaksi aiheen valtavan laajuuden takia. Keskustelu ajautuu välillä väkisinkin koskemaan myös tyttöjen silpomista, jotta voidaan verrata argumentteja tyttöjen ja poikien välillä ja jotta voidaan tuoda esille ristiriitoja sukupuolten kohtelussa.

Tutkimus toteutetaan kriittisellä diskurssianalyysillä, jossa analysoidaan poliitikkojen kielenkäyttöä. Aineistona käytetään eduskunnan täysistuntojen pöytäkirjoja 11.9.2019 ja 4.11.2020, joissa eduskunta keskusteli kansalaisaloitteesta “Tyttöjen sukuelinten silpomisen kieltäminen” (KAA 1/2019 vp). Vaikka aloite koski tyttöjen silpomista, niin keskustelu ajautui varsinkin jälkimmäisessä täysistunnossa koskemaan poikien ympärileikkausta. Diskurssianalyysin avulla poliittista keskustelua voidaan analysoida kriittisesti.

Eduskunnan keskustelu on mielenkiintoista, koska eduskunta käsitteli ensimmäistä kertaa poikien ympärileikkausta laajemmin. Tämä on merkittävää siitä syystä, että ympärileikkauksesta ei ole vielä kukaan säädetty lailla, vaikka jo yli 20 vuotta sitten Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen työryhmä vaati eduskuntaa säätämään lain, koska ympärileikkauksessa puututaan pojan ruumiilliseen

koskemattomuuteen (STM 2003, 36). Esimerkiksi Lastensuojelun Keskusliiton erityisasiantuntija Heikki Sariola on ihmetellyt, miten poikien ympärileikkauksia voidaan suorittaa perustuslain 7 § ja biolääketieteen sopimuksen (SopS 24/2010) vastaisesti (Sariola & Sauro 2013). Sariola totesi jo vuosikymmen sitten, että juuri nyt olisi oikea hetki poikalasten ympärileikkausta syvällisesti pohdiskelevalle ihmisoikeusseminaarille, jossa pohdittaisiin seuraavaa kysymystä: kuuluvatko ihmisoikeudet todella myös pojille? (Sariola 2014). Esimerkiksi eräs lapsena ympärileikattu mies on kuvannut turhautumistaan seuraavasti: “oma keho on ehkä ainoa asia, minkä ihminen oikeesti omistaa. Minulta on viety se vapaus valita, mitä minä sillä teen” (YLE 2018a). Nyt aiheesta on viimeinkin käyty pidempi keskustelu eduskunnassa, mikä mahdollistaa diskurssianalyysin toteuttamisen kansanedustajien puheista.

2. Ympärileikkaus ja kulttuuri

2.1 Uskonnolliset ja kulttuuriset oikeutukset

Ympärileikkaus määritellään operaatioksi, jossa terskaa suojaava esinahka poistetaan joko osittain tai kokonaan (WHO & UNAids 2007, 13). Valtaosa ympärileikkauksista suoritetaan siten, että esinahka poistetaan kokonaan (Doyle 2005, 279). Esinahan poistamisen jälkeen jäljelle jäävät reunat ommellaan kiinni. Tavallisimmat komplikaatiot ovat verenvuoto, virtsausvaikeudet, virtsaumpi, virtsaputken pään haavauma, virtsaputken pään ahtauma, paikallinen infektio tai huono kosmeettinen tulos. Toimenpiteen hyvin harvinaisia komplikaatioita ovat bakteerien aiheuttama verenmyrkytys, virtsafisteli, peniksen osan kuolio, peniksen osan amputaatio tai kuolema. (STM 2003, 21.)

Kivunlievitys katsotaan nykyään välttämättömäksi ainakin Suomessa (STM 2003,21), mutta esimerkiksi Yhdysvalloissa kivunlievitystä alettiin suositteluun vasta vuonna 1999 (Rose 1999). Vauvojen kykä aistia kipua aliarvioitiin pitkään, mutta nykyään korostetaan pienen lapsen kipuherkkyyttä (STM 2003, 21). Kivunlievityksen käyttö operaatiossa kuitenkin vaihtelee. Lääkärit käyttävät usein yleisanestesiaa eli nukutusta, mutta perinteisimmillä tavoilla operaatio suoritetaan paikallispuudutuksella tai ilman minkäänlaista kivunlievitystä (Gologram ym. 2022, 3). Joskus kipu saatetaan nähdä yhtenä operaation tarkoituksena. Esimerkiksi Keniassa – jossa lähes kaikissa etnisissä ryhmissä harjoitetaan ympärileikkausta – kivun voidaan ajatella olevan keskeinen osa seremoniaa, koska pojan on siedettävä kipua tullakseen mieheksi (Bailey & Esegah 2006, 2–3). Esimerkiksi 20-vuotias Etelä Afrikan tasavallassa asuva Xhosa Abongile Maqegu kuvaili

haastattelussa ympärileikkaustaan seuraavasti: “You must go through that pain to show that you are a man ... If you go to hospital you are weak, you are not a man” (France24 2017).

Juutalaisuudessa ympärileikkauksen on nähty tekevän miehestä “kokonaisen” tai “täydellisen” (Glick 2005, 65). Juutalaisuudessa poika ympärileikataan perinteisesti kahdeksan vuorokauden ikäisenä eli hyvin pian syntymän jälkeen (Sinclair-Webb 2006, 11). Ympärileikkaus heijastaa jumalan ja juutalaisten liittoa, se tekee vastasyntyneestä pojasta ihmisen ja ympärileikkaus nähdään universaalisenä lakina. Äidin veri yhdistetään syntiin, säädyttömyyteen ja kuolemaan, kun taas ympärileikkauksesta aiheutuva verenvuoto yhdistetään oikeamielisyyteen, eheyteen ja siunaukseen. (Bilu 2006, 37–38, 41.) Helsingin juutalaisen seurakunnan puheenjohtajana toimineen Gideon Bolotowskyn mukaan ympärileikkaus on hyvin tärkeä identiteettiä muovaava tekijä ja siihen velvoittaa Mooseksen kirjan 17. luku, jonka mukaan poikalapsi tulee ympärileikata kahdeksan päivän ikäisenä elleivät lääketieteelliset syyt sitä estä (YLE 2012a). Juutalaisesta yhteisöllisyydestä väitöskirjan laatineen entisen kansanedustaja Jouko Jääskeläisen mukaan “vain ympärileikatut miehet ovat juutalaisia: jos he eivät ole ympärileikattuja, he eivät ole juutalaisia” (Eduskunta 2012).

Juutalaisessa uskonnossa operaatiolle on tarjottu muitakin perusteluja, joista yksi on masturbaation estäminen. Juutalaisessa uskonnollisessa kirjallisuudessa masturbaatio on tulkittu hyvin vakavana paheena, minkä vuoksi sen terveyshaittoja ja kuolemanjälkeistä tuomiota on korostettu (Epstein 1967, 147). Juutalaisen lain mukaan mies ei saisi koskea penikseensä paitsi virtsatessaan. Taustalla on ajatus, että penikseen koskeminen saattaa herättää miehessä seksuaalista himoa. Juutalaisuudessa masturbaatiota on verrattu murhaan ja sitä on kutsuttu kaikista pahimmaksi synniksi. (Szasz 1996, 141; Epstein 1967, 147.) 1100-luvulla eläneen juutalaisen filosofin Maimonideksen mukaan ympärileikkaus voitiin oikeuttaa sillä perusteella, että se aiheuttaa kipua ja vähentää peniksen tuntoaistia, minkä vuoksi se laskee seksuaalista himoa (Glick 2005, 65). 1800-luvulla aikansa johtavat juutalaiset lääkärit argumentoivat Yhdysvalloissa, että ympärileikkauksen takia juutalaiset pojat eivät masturboi. Esimerkiksi lastenlääkäri M.J. Moses väitti, että pitkä esinahka on syy poikien masturbointiin. (Gollaher 2000, 102.)

Islamilaisen lain mukaan ympärileikkaus ei ole pakollinen, mutta silti vahvasti suositeltava operaatio. Ympärileikkaus nähdään merkinä islamin yhteisöön hyväksymisestä.

Muslimienemmistöisissä maissa ympärileikkausta harjoittavat kaikki sosiaaliseen luokkaan katsomatta: jopa vapaa-ajattelijat, kommunistit ja ateistit. (Boubdiba & Khal 2006, 20.) Suomen islamilaisen yhdyskunnan imaami Anas Hajjarin mukaan ympärileikkausta on noudatettava islamissa, vaikka sitä ei Koraanissa esiinny, koska Jumala on määrännyt ympärileikkauksen

profeetan kautta (YLE 2012a). Ympärileikkauksen pakollisuuden voi johtaa Koraanista epäsuorasti; Koraanissa (16:123) käsketään noudattamaan Abrahamin esimerkkiä ja Raamatussa (Genesis 17:9–14) Abrahamin kerrotaan harjoittaneen poikien ympärileikkausta, minkä vuoksi ympärileikkaus on muslimien velvoite. Lisäksi profeetta Muhammedin sanoista (sunnah) löytyy useita esimerkkejä, jotka tukevat poikien ympärileikkausta. (Aldeeb Abu-Sahlieh 1995, 78–79.)

On myös olemassa juutalaisia ja muslimeita, jotka eivät hyväksy ympärileikkausta (ks. esim. *Jews Against Circumcision* 2018; Reuters 2012; Jackson 2021; Barutçu 2021; Dabbagh 2022; Goodman 1997, 175–178). Silti muslimienemmistöisissä maissa ja Israelissa lähes kaikki pojat ympärileikataan (WHO & UNAids 2007, 3, 9–10; Morris ym. 2016, 4–5).

Ympärileikkausta harjoitetaan laajalti myös Afrikassa ja esimerkiksi Etelä Afrikan Xhosat harjoittavat sitä. Xhosat ovat Etelä-Afrikan tasavallan toiseksi suurin kulttuurinen ryhmä Zulujen jälkeen (SAHO 2019; Statistics South Africa 2022, 22). Xhosien kulttuurissa ympärileikkaus ylläpitää sosiaalista hierarkiaa, jossa ympärileikatuilla miehillä on valta naisiin ja ympärileikkaamattomiin miehiin nähden. Niitä miehiä, joita ei ole ympärileikattu tai joiden ympärileikkausrituaali epäonnistuu, kohdellaan alempiarvoisina. Ympärileikkaamattomat eivät voi mennä naimisiin, periä omaisuutta, osallistua yhteisön kulttuuritapahtumiin, käyttää sukunimeään tai puhua muille miehille kapakoissa. Ympärileikkaamattomia Xhosa miehiä nöyrytetään julkisesti ja heitä pilkataan. (Froneman & Kapp 2017, 1). Ympärileikkaamattomat eristetään yhteisön ulkopuolelle ja he kohtaavat väkivaltaa, jos yrittävät käyttäytyä kuin muut miehet (Mavundla ym. 2010, 934–936).

2.2 Ympärileikkauksen lääketieteellistyminen

Lääketieteelliset syyt nousivat operaation oikeutuksiksi Yhdysvalloissa 1800-luvulla. Esimerkiksi kirurgi Lewis A. Sayre oli vakuuttunut siitä, että esinahan tulehdukset olivat syynä halvaantumiseen, tyrään, epilepsiaan ja mielenterveysongelmiin. Tosin edelleen ympärileikkauksella haluttiin ehkäistä masturbaatiota. (Glausiusz 2000, 1107.) Sayren argumentti pohjautui 1800-luvun lopulla vallinneeseen käsitykseen, jonka mukaan kehon jokaisella elimellä oli suora vaikutus potilaan fyysiseen ja henkiseen hyvinvointiin. Lääkärit ajattelivat tuolloin, että mielenterveysongelmillakin oli somaattinen perusta. Tämän teorian perusteella amerikkalaiset gynekologit alkoivat 1870-luvulla operoida sukuelimiä ratkaisuna mielenterveysongelmiin; esimerkiksi naisilta saatettiin poistaa munasarjat, jotta hän parantuisi hysteriasta tai heikkohermoisuudesta. Samalla logiikalla Lewis Sayre yritti parantaa psykiatrisen sairaalan

miespotilaita suorittamalla heille ympärileikkauksia. (Gollaher 1994, 8–9.) Sayre oli vakuuttunut ympärileikkauksen hyödyistä kaikenlaisten sairauksien hoidossa, mutta häntä seuranneet lääkärit alkoivat suorittaa ympärileikkauksia myös potilaille, joilla ei ollut mitään oireita sairaudesta. (Gollaher 1994, 9, 11.) Mikrobiteorian yleistyessä 1890-luvulla lääkärit alkoivat oikeuttamaan ympärileikkausta sillä perusteella, että tervekin penis on likainen ja aiheuttaa itsessään tartuntoja, kuten esimerkiksi syöpää tai sukupuolitauteja, minkä vuoksi ympärileikkaus nähtiin ennalta ehkäisevänä toimenpiteenä (Gollaher 1994, 13–15).

Ympärileikkauksen suosio 1800-luvun lopulla selittyi myös sillä, että masturbaatio alettiin Viktoriaanisella kaudella nähdä entistä suurempana uhkana. Pakkomielle masturbaatiota kohtaan kumpusi osittain siitä, että monet lääkärit alkoivat 1800-luvulla levittää uskomusta, että masturbaatio aiheuttaa hulluutta, epilepsiaa, sokeutta ja voi johtaa kuolemaan (Darby 2003, 744). Monet lastenlääkärit varoittivat vanhempia, että masturbaatioon opitaan lapsena ja että esinahka on siihen syyllinen. Lääkärien keskuudessa oli yleinen uskomus, että esinahalla on suora syy-seuraussuhde masturbaatioon. Niinpä esimerkiksi äideille suunnitellussa kirjassa vuonna 1896 ympärileikkausta suositeltiin lähes kaikille pojille, koska sillä voidaan ehkäistä “inhottavaa masturbaation tapaa”. (Gollaher 1994, 21.)

Ympärileikkauksen tiedettiin aiheuttavan pojalle kipua, mutta tätä pidettiin vain hyvänä asiana, koska sillä toivottiin pojan assosioivan peniksen käytön kipuun ja siten ehkäisevän masturbaatiota (Snyder 2009, 114). Esimerkiksi 1800-luvulla eläneen lastenlääkäri Athol A.W. Johnsonin mukaan operaatiossa ei saisi käyttää kloroformia, koska lapsen pitää yhdistää peniksen käyttö kipuun. Johnsonin mukaan ympärileikkauksen tarkoituksena on “ehkäistä masturbaatiota aiheuttamalla niin paljon kipua, ettei sitä voi enää jatkaa.” (Johnson 1860, 345.)

Ympärileikkauksen lääketieteellistymisen – eli medikalisaation – seurauksena operatio sai hyväksynnän kristittyjen ja lääkärien keskuudessa. Esimerkiksi Isossa-Britanniassa syy operaation yleistymiseen oli masturbaation näkeminen uhkana moraalille ja terveydelle. (Glick 2005, 150–151.) Isossa-Britanniassa operoitiin toisen maailmansodan jälkeen arviolta 90 000 poikaa vuodessa. Lastenlääkäri Douglas Gairdner ihmetteli jo tuolloin, miten yhteen yleisimmästä operatiosta on suhtauduttu vähiten kriittisesti. (Gairdner 1949, 1433–1434.) Yhdysvalloissa ympärileikkauksesta tuli tavallinen operatio 1900-luvun alussa ja ennen ensimmäistä maailmansotaa ympärileikkauksia oli tehty jo miljoonille pojille (Gollaher 1994, 22). Amerikkalaiset lääkärit alkoivat kyseenalaa ympärileikkauksen terveyshyötyjä vasta 1960-luvulla (Gollaher 1994, 26).

Ympärileikkauksen puolesta kampanjoivat myös juutalaiset lääkärit, jotka halusivat pelastaa rituaalisen ympärileikkauksen siirtämällä operaation kirurgille ja perustelemalla operaatiota lääketieteellisillä syillä. (Glick 2005, 167). Juutalaiset lääkärit olivat yliedustettuina lääketieteen korkeimmissa instituutioissa ja he olivat tyytyväisiä, kun ympärileikkauksen hyödyistä alettiin puhua (Gollaher 1994, 15–16). Ympärileikkauksen hygieniahyötyjä korostettiin varsinkin ensimmäisen maailmansodan aikana (Shanahan 2009). Vielä 1940- ja 1950-luvuilla vaikutusvaltainen amerikkalainen lääkäri Alan Guttmacher argumentoi, että esinahan käsittely – kuten esimerkiksi sen peseminen – kannustaa masturbaatioon ja sen takia ympärileikkaus on suositeltavaa (Darby 2003, 746). 1950-luvulla peniksen esinahan väitettiin esimerkiksi aiheuttavan yhdynnässä naisille kohdunkaulansyöpää (Shanahan 2009). Lääketieteelliset argumentit ovat saaneet jalansijaa myös muslimien keskuudessa (Alahmad & Dekkers 2012, 6). Esimerkiksi Pakistanin muslimeista 89 prosenttia uskoi ympärileikkauksella olevan terveydellisiä hyötyjä (Anwer ym. 2017, 1).

Nykyään lääketieteen historioitsijat ovat sitä mieltä, että masturbaation ehkäisy oli yksi pääsyistä, miksi poikien ja tyttöjen ympärileikkauksien puolesta kampanjoitiin niin vahvasti 1800-luvulla. Tähän kampanjaan osallistuivat lääkärit sekä kasvatustieteen- ja lastenhoidon ammattilaiset. Tyttöjen kohdalla kampanja ei ottanut tuulta alleen, mutta poikien kohdalla kampanja oli menestys, mikä vaikuttaa edelleen mielipiteisiin poikien ympärileikkauksesta. (Darby 2003, 738.) Yhdysvalloissa tyttöjen ympärileikkaukset koskivat suosituimpinakin vuosinaan vain pientä vähemmistöä, kun taas poikien ympärileikkaus laajeni kattamaan enemmistön miehistä (Gollaher 1994, 9).

Jo 1800-luvulla alkanut kampanjointi on johtanut siihen, että ympärileikkaus on yleinen operaatio länsimaissa. Esimerkiksi Yhdysvalloissa noin 60 prosenttia pojista ympärileikattiin vuosina 1979–2010 (Owings ym. 2013). Myös muualla länsimaissa operaatio on yleinen: Uudessa Seelannissa 33 prosenttia, Australiassa 27 prosenttia, Britanniassa 21 prosenttia, Ranskassa 14 prosenttia ja Saksassa 11 prosenttia pojista ympärileikataan (Gaffney 2016). Euroopassa suoritetaan noin 130 000 ympärileikkausta vuodessa (Hofvander 2009, 237). Maailmanlaajuisesti noin 30 prosenttia kaikista miehistä on ympärileikattu, mutta näistä miehistä kaksi kolmasosaa on muslimeja (WHO & UNAids 2007, 1).

Ympärileikkauksen terveydelliset hyödyt kyseenalaistettiin ensimmäistä kertaa Yhdysvalloissa 1960-luvulla. Lääketieteellinen tutkimus aiheesta huomattiin puutteelliseksi, vaikka ympärileikkausta perusteltiin juuri lääketieteellisillä syillä. Vuonna 1969 lastenlääkäri Robert

Bolande kritisoi ympärileikkausta sillä perusteella, että lasten operoiminen ilman mitään sairautta loukkaa lääkärietiikan “first, do no harm” -periaatetta. (Gollaher 2000, 127–128.) Kritiikki on aiheuttanut huomattavaa väittelyä, mutta lääketieteellisesti aihetta on vaikea arvioida (Gollaher 2000, 157), koska terveyden käsitteeseen sisältyy kulttuurisia ennakoasenteita, minkä vuoksi sitä käytetään epäjohdonmukaisesti (Earp ym. 2021, 1). Nämä ennakoasenteet ovat johtaneet miesten negatiivisten kokemusta vähättelyyn (Hammond 2023, 249–250; Sexpo 2014, 20; Özer & Timmermans 2020, 614) ja heikosti laadittuihin tutkimuksiin (Marco 2023, 252–253; Van Howe 2004, 594). Lääkärit sanovat perustavansa mielipiteensä lääketieteeseen, mutta todellisuudessa lääkärin mielipiteeseen vaikuttaa merkittävästi se, onko hänet itse ympärileikattu (Andries 2010).

Esimerkiksi Yhdysvalloissa vanhemmat uskovat leikkauksen terveyshyötyihin (Guevara ym. 2021, 1) ja Yhdysvaltojen lastenlääkäriyhdistyksen mukaan ympärileikkaus estää sukupuolitautien tarttumista, penissyöpää, virtsatietulehduksia ja HIV:n tarttumista (Blank et al. 2012, 756).

Yhdysvaltojen ulkopuolella tällaisia terveyshyötyjä ei ole kuitenkaan tutkimuksissa löydetty (ks. esim. Frisch & Simonsen 2022). Eurooppalaiset lastenlääkärit ovat julistaneet, että Yhdysvalloissa kulttuuriset ennakkoluulot ohjaavat ympärileikkausta koskevaa lääketiedettä, minkä vuoksi amerikkalaisten lastenlääkärien lausunnolla ei ole lääketieteellistä perustaa (Frisch ym. 2013, 796). Ongelmana on se, että lähes kaikki lääketieteellinen tutkimus aiheesta tehdään Yhdysvalloissa, minkä vuoksi ne määrittelevät keskustelua (Hofvander 2009, 232).

Myös suomalaisten lääkärien mukaan yhdysvaltalaisten lastenlääkärien väitteet ympärileikkauksen terveyshyödyistä ovat kyseenalaisia (Lääkäriliitto 2013). Lastenkirurgiyhdistys Sulamaa-seuran mukaan poikien ei-lääketieteelliselle ympärileikkaukselle ei Pohjoismaissa ole terveydellisiä perusteita. Sulamaa-seuran mukaan poikien ympärileikkaus on peruuttamaton ja kivulias toimenpide, joka voi aiheuttaa myös vakavia komplikaatioita. Tästä syystä suostumukseen kykenemättömälle henkilölle ei-lääketieteellisistä syistä tehtävä ympärileikkaus loukkaa perustavanlaatuisia lääkintäeettisiä periaatteita. (Sulamaa-seura 2014.) Lastenkirurgian dosentti Harry Lindahlin mukaan ympärileikkauksen väitetyt terveyshyödyt ovat “ihan huuhaata Suomen olosuhteissa”. Sen sijaan Lindahlin mukaan leikkauksen jälkeen peniksen tuntoherkkyys vähenee, koska paljastunut terska kehittää paksun solukerroksen suojaamaan ympäristöltä, kuten vaatteiden hankaukselta. (YLE 2018.)

Joka tapauksessa ympärileikkaus muuttaa miehen mahdollisuuksia toteuttaa seksuaalisuuttaan. Ensinnäkin leikkauksen jälkeen esinahka ei voi enää liikkua peniksen päällä masturbaatiossa, suuseksissä tai penetraatiossa, mikä lisää liukuvoiteen tarvetta (Tye & Sardi 2022, 246). Toiseksi

leikkauksessa menetetään peniksen tuntoherkin osa, tuhansia hermopäätteitä, vähintään puolet peniksen liikkuvasta ihopinta-alasta ja terskan luontainen suojausmekanismi (Sexpo 2013, 2; Taylor ym. 1996, 292, 295; Werker ym. 1998, 1075). Eräs ympärileikattu kuvasi tuntemuksiaan seuraavasti: “olen pohjattoman pettynyt siihen, etten saanut päättää omasta kehostani ja kokea miltä miehenä oleminen ehjässä, luonnontilaisessa kehossa tuntuu” (Sexpo 2014, 21).

2.3. Tyttöjen ja poikien ympärileikkaukset, vallitsevat ideologiat ja kulttuurinen imperialismi

Antropologi Noel Gazzano on esittänyt, että lääketieteellisetkin operaatiot ovat riippuvaisia siitä sosiaalisesta ja kulttuurisesta kontekstista, jossa lääketiedettä harjoitetaan. Lääketiedekin voidaan siis nähdä sosiokulttuurisena prosessina. (Gazzano 2009, 45.) Samalla tavalla oikeusjärjestelmä hyväksyy ja hylkää ulkopuoliset kulttuuriset käytännöt sen mukaan, sopivatko ne yhteiskunnan vallitsevaan ideologiaan. Tämän vuoksi länsimaissa tyttöjen silpominen on kielletty ja poikien ympärileikkaus on sallittu. (Bridge 2002, 284–285; Szasz 1996, 143.)

Vallitsevan ideologian muutos näkyy esimerkiksi siinä, miten tyttöjen ja poikien ympärileikkauksiin suhtautuminen on muuttunut ajan saatossa. Vielä 1930- ja 1940-luvuilla naisten ympärileikkausta suositeltiin lääketieteellisissä julkaisuissa ratkaisuksi erilaisiin terveysongelmiin sekä vähentämään masturbaatiota (Shanahan 2009). Esimerkiksi edellä mainittu lastenlääkäri Athol A.W. Johnson suositteli “klitoriksen täydellistä tai osittaista amputaatiota” masturbaation ehkäisyyn (Johnson 1860, 345). Naisten ympärileikkausta perusteltiin länsimaissa samoilla syillä kuin poikien ympärileikkausta: hygienialla, puhtaudella ja masturbaation ehkäisyllä. Vasta 1960-luvulla esitettiin, että länsimaissa naisten ympärileikkauksella pyrittiin kontrolloimaan naisten seksuaalisuutta. (Llamas 2017.) Väite liittyi tutkimuksiin, joiden avulla todistettiin vuonna 1966, että klitoriksen stimuloinnilla on suuri merkitys naisen seksuaalisuudelle ja orgasmille (Gruenbaum 2006, 127). Länsimaissa on tapahtunut historiallinen muutos, jossa naiseutta määrittelevä elin on nykyään klitoris, kun ennen vanhaan naiseutta määrittivät kohtu, minkä vuoksi klitoriksen vahingoittaminen nähdään nykyään perimmäisenä feminiinisuuden loukkauksena (Boddy 2007, 58–59). Sen sijaan länsimaiden ulkopuolella tyttöjen ja poikien ympärileikkausta perustellaan edelleen samoilla tavoilla (Hastings Center 2012, 23; Caldwell ym. 1997, 1181, 1190).

Vasta viimeisten vuosikymmenten aikana poikien ja tyttöjen ympärileikkauksen oikeutukset ovat eronneet. Tyttöjen ympärileikkaus on kansainvälisesti tunnustettu ihmisoikeusloukkaukseksi eikä sille hyväksytä uskonnollisia, kulttuurisia tai lääketieteellisiä oikeutuksia (Serour 2013, 145; WHO

2023; Unicef n.d.; UNFPA 2023; Askew ym. 2016, 619). Sen sijaan poikien ympärileikkaus hyväksytään uskonnollisin, kulttuurisin ja lääketieteellisin perustein. Esimerkiksi WHO ja YK kannustavat poikien ja miesten ympärileikkaamiseen HIV:n estämiseksi. Nämä järjestöt raportoivat, että niiden kampanjoinnin seurauksena vuosina 2007–2020 Itäisessä ja Eteläisessä Afrikassa suoritettiin 23 miljoonaa ympärileikkausta, joista suuri osa 10–14-vuotiaille pojille. WHO:n ja YK:n mukaan ympärileikkauksen kampanjat perustuvat vapaaehtoisuuteen, vaikka operaatiota suoritetaan jopa 10-vuotiaille pojille. (WHO 2020, xi.)

Silti tyttöjen ympärileikkauksen haitallisuudestaan ei ole yksimielisyyttä. Osassa Afrikkaa ja Lähi-Itää jotkut katsovat tyttöjen ympärileikkauksen kuuluvan heidän kulttuuriinsa tai uskontoonsa, kuten esimerkiksi islamiin (ks. esim. The Standard 2023; Memri 2007; Sachedina 2009, 161–162; Boubdiba & Khal 2006, 20; IslamQA 2005a; IslamQA 2005b). Vaikka usein väitetäänkin, ettei tyttöjen ympärileikkauksella “ole mitään tekemistä islamin kanssa” (esim. Badran 2013), niin joissain islamin tulkinnoissa se nähdään hyväksyttäväksi, koska profeetta Muhammed hyväksyi tai jopa suositeli sitä (Aldeeb Abu-Sahlieh 1995, 77–80; Kueny 2003, 173). Esimerkiksi Egyptin Al-Azharin yliopiston johtaja Gad al-Haq antoi vuonna 1994 fatwan eli uskonoppineen mielipiteen, jonka mukaan tyttöjen ympärileikkaus kuuluu islamiin (Washington Post 1996; Badran 2013) ja islamilaisen Hanafi-lakikoulukunnan tulkinnan mukaan ympärileikkaus on pakollista myös naisille (Kueny 2003, 161). Jotkut muslimit pitävät tapaa hyödyllisenä, koska sen uskotaan vähentävän naisten seksuaalisia haluja ja siten ylläpitävän naisten moraalialia (Gollaher 2000, 193). Sudanissa eräät uskonnolliset johtajat ovat kritisoineet tyttöjen ympärileikkausta, mutta monien tavallisten sudanilaisten mielestä tyttöjen ympärileikkaus kuuluu islamiin. (Gruenbaum 2006, 122.) Egyptissä 60 prosenttia naisista uskoo, että tyttöjen ympärileikkaus kuuluu heidän uskontoonsa (Van Rossem ym. 2015, 1).

Joidenkin muslimien mielestä tyttöjen ympärileikkauksen kieltäminen on länsimainen, imperialistinen kampanja islamia vastaan (Aldeeb Abu-Sahlieh 1995, 93–94). Rana Kabbani mukaan eurooppalaisessa narratiivissa on aina korostettu itämaiden ja länsimaiden eroja: idän “toiseutta.” Itäiset kansat luokiteltiin laiskoiksi, yliseksuaalisiksi, väkivaltaisiksi ja kykenemättömäksi hallitsemaan itseään. (Kabbani 1986, 5–6.) Esimerkiksi vuonna 1931 Pelastakaa Lapset järjesti konferenssin, jossa naisten ympärileikkaus tuomittiin barbaarisena perinteenä, joka pitäisi muiden pakanallisten tapojen tapaan kieltää lailla (Kenyatta 1938, 132). Soheir Morsyn mukaan tämä länsimainen paternalismi jatkuu edelleen tyttöjen silpomista koskevassa narratiivissa, jossa tyttöjen ympärileikkaus irrotetaan kulttuurisesta ja sosiaalisesta kontekstistaan, jotta Lähi-idän

ja Afrikan kulttuurit voidaan esittää huonossa valossa. Morsyn mukaan Arabifeministit vastustavat länsimaisen humanismin auktoriteettia ja hylkäävät länsimaisen kuvan itsestään “seksuaalisesta sorrettiina siskoina”. (Morsy 1991, 19–22.) Erityisesti länsimaalaiset naiset näkevät ei-länsimaalaiset naiset raakalaismaisten, miesvaltaisten kulttuuriensa avuttomina uhreina. (Paakkanen 2018, 14–15.) Androusin mukaan sukuelinten muokkausta huomattavampia uhkia afrikkalaisille lapsille ovat köyhyys sekä sanitaation ja puhtaan veden saatavuus. Esimerkiksi erään somalinaisen mukaan eurooppalaiset välittävät enemmän afrikkalaisnaisten klitoriksista kuin naisista itse. (Androus 2009, 35–36.)

Nikki Sullivanin mukaan naisten silpomisen diskurssia määrittelee “valkoinen optiikka” (white optics), jossa silpominen nähdään universaalisti tuomittavaksi, mutta samalla ei osata tunnistaa miten tällaiset väitteet ovat kulttuurisia konstruktioita (Sullivan 2007, 397). Sullivan kritisoi käsitystä, jonka mukaan fyysiset kehot voidaan erottaa kulttuurista, koska lääketieteellisten operaatioiden hyväksyttävyyttä määrittää kulttuuri. Tämä näkyy siinä, miten tietyt perinteet konstruoidaan “silpomiseksi” ja “yhteisen hyvän vastaiseksi”, minkä seurauksena niitä kannattavien ihmisten mielipiteet voidaan ohittaa. (Sullivan 2007, 399–400.) Valkoinen optiikka luonnollistaa länsimaisia normeja sukupuolesta, seksuaalisuudesta, ihmiskehosta, nautinnosta, orgamista ja yleisestä hyvästä. Samalla se luo kuvan toisista naisista sivistymättöminä ja passiivisina uhreina, jotka ovat pelastuksen tarpeessa. (Sullivan 2007, 406.)

Esimerkiksi apulaisprofessori Wairimu Ngaruiya Njambi kritisoi länsimaista, juutalaiskristillistä näkemystä, jossa poikien ympärileikatut kehot nähdään normaaleina ja toimenpiteen kivuliaisuus miehuuteen liittyvänä riittinä, kun taas tyttöjen kehot nähdään luonnostaan passiivisina ja suojeltavina. Hänen mukaansa Kenian Kikuju-kansan naiset itse aloittivat naisten ympärileikkauksen perinteen, jotta he voisivat juhlistaa naiseutta. Njambi itse vaati päästä ympärileikkattavaksi vastoin katolilaisten vanhempiensa tahtoa. Hänen ympärileikkauksessaan klitoriksen huppu halkaistiin, jonka seurauksena klitoris jää paljaaksi. (Njambi 2004, 294–295.) Kikuju-naisille ympärileikkaus antoi sosiaalista, poliittista ja taloudellista valtaa. Ympärileikkausta juhliittiin samalla tavalla naisten ja miesten kohdalla: he pukeutuivat samoihin seremoniallisiin vaatteisiin; he vetäytyivät tietyksi ajaksi metsään; heitä opetettiin seksuaalisuudesta; ja lopuksi he harrastivat muiden ympärileikkattujen kanssa seksiä. Kristityt lähetyssaarnaajat näkivät nämä tavat moraalin vastaisina ja halusivat kieltää ne. (Njambi 2004, 296–297.)

Yksi ongelma on se, että tyttöjen silpomiseksi luokitellaan käytännössä kaikenlaiset sukuelinten muokkaamiset. Esimerkiksi WHO luokittelee tyttöjen silpomisen neljään luokkaan, joista

vakavimmassa poistetaan koko klitoriksen näkyvä osa. Lievimmiksi operaatioiksi luokitellaan “kaikki muut haitalliset sukupuolielimiin kohdistuvat ei-lääketieteelliset operaatiot”, kuten esimerkiksi pistäminen, raapiminen tai lävistys. (WHO 2023.) Tämän määritelmän vuoksi kielletyiksi operaatioiksi luokitellaan esimerkiksi Malawissa suosittu häpyhuulten venytys, jolla on paikallisten mukaan useita hyötyjä naisen elämässä. Jotkut tutkijat haluavat erottaa tällaiset lievemmat operaatiot tyttöjen silpomisesta, minkä vuoksi he kutsuvat operaatiota termillä “female genital modifications”. (Gallo ym. 2009, 85–86.) Esimerkiksi Italiassa kaksi lääkäriä ehdotti vuonna 2004, että somalitaustaisille tytöille sallittaisiin klitoriksen hupun seremoniallinen pistäminen neulalla, joka suoritettaisiin lääkärin vastaanotolla kivunlievityksen avulla. Lääkäreiden mielestä tämä operaatio ehkäisisi Somaliasta maahanmuuttaneiden keskuudessa tyttöjen silpomista. Esitystä vastustettiin sillä perusteella, että tyttöjen kehoissa ei ole mitään sellaista vikaa, mikä vaatisi ennalta ehkäisevää operaatiota. (Gazzano 2009, 43–45.) Silti tällaisia vaihtoehtoisia operaatioita sovelletaan Somaliassa, jossa ei-ympärileikatut tytöt kohtaavat marginalisaatiota (Issah & Gallo 2009, 59–61). Myös Sudanissa tyttöjä, joiden ulkoisia sukuelimiä ei ole poistettu (infibulaatio), pilkataan avoimesti muiden tyttöjen toimesta (Gruenbaum 2006, 126).

Tyttöjen silpomista koskeva keskustelu on joidenkin mielestä enemmänkin ideologinen ja yksipuolinen narratiivi “silpomisesta”, jolle ei ole tieteellistä näyttöä ja joka ei vastaa afrikkalaisten naisten kokemuksia (Hastings Center 2012, 22–23). Länsimaissa kaikkien silpomisen muotojen väitetään aiheuttavan merkittäviä fyysisiä ja mielenterveydellisiä ongelmia, minkä vuoksi silpomista on verrattu kidutukseen (Oxford 2008, 291). Kuitenkin tieteellisen näytön mukaan tyyppin I ja II ympärileikkaukset – jotka muodostavat 90 prosenttia operaatioista – ovat enimmäkseen turvallisia; näillä naisilla on keskimäärin monipuolinen, nautinnollinen seksuaalinen elämä eivätkä he kärsi eurooppalaisiin verrattuna suuremmasta kuolleisuudesta tai synnytysongelmista. (Hastings Center 2012, 22–23.) Vaikka länsimaissa silpominen nähdään haitallisena, niin suurin osa silpomisen kokeneista naisista ei koe operaation aiheuttaneen heille haittaa eikä siten miellä sukuelintensä muokkaamista silpomiseksi (Tye & Sardi 2022, 244). Tutkimus ympärileikattujen naisten seksuaalisuudesta ja nautinnosta on ollut puutteellista eikä niiden perusteella pystytä sanomaan, haittaako silpominen naisen seksuaalisuutta vai ei. Näyttöä on lähinnä siitä, että vain tyyppin III silpominen saattaa vaikuttaa negatiivisesti seksuaalisuuteen. (Einstein ym. 2019, 43–45.) Samaan aikaan Pohjois-Amerikassa ja Euroopassa kasvattavat suosiotaan sellaiset sukuelinten muokkaukset, jotka afrikkalaisessa kontekstissa luokiteltaisiin silpomisiksi (ks. esim. Hastings Center 2012, 23; Pedwell 2019, 256–269; Sheldon & Wilkinson 1998, 263; Njambi 2004, 299).

2.4 Ympärileikkaus Suomessa

Tyttöjen kohdalla sukuelinten muokkausta kutsutaan pääasiassa silpomiseksi ja harvemmin myös ympärileikkaukseksi² (THL 2022a; Ihmisoikeusliitto 2011; WHO 2023; Unicef n.d.). Tyttöjen silpominen luokitellaan yhdeksi naisiin kohdistuvan väkivallan muodoksi ja se on Suomen lainsäädännön mukaan rangaistava teko (THL 2022a). Siitä rangaistaan rikoslain 21 luvun pahoinpitelyrikoksena (5§) tai törkeänä pahoinpitelynä (6§), mutta todennäköisesti tuomio annettaisiin törkeänä pahoinpitelynä (STM 2021, 25, 57). Ministeri Annikka Saarikko on todennut, että “länsimaisen käsityksen mukaan silpominen on lapsen pahoinpitelyä, rikos ja ihmisoikeusloukkaus” (STM 2021, 7). Sosiaali- ja terveysministeriö pyrkii estämään silpomisen Suomessa kokonaan ja sitä varten on laadittu erillinen toimintaohjelmansa (STM 2019b; STM 2021).

Poikien kohdalla sukuelinten muokkaus on sallittua, vaikka sen katsotaan loukkaavan lapsen koskemattomuutta ja itsemääräämisoikeutta (THL 2022b). Vaikka lainsäädäntö on nähty välttämättömäksi, niin alle 18-vuotiaiden poikien ei-lääketieteellistä ympärileikkausta ei tällä hetkellä Suomessa ole säännelty laintasoisesti (STM 2003, 36; Lapsiasiavaltuutettu 2015; Hakalehto ja Helander 2017, 960). Lain sijaan ympärileikkauksen sääntely perustuu seuraaviin korkeimman oikeuden päätöksiin ja STM:n ohjeeseen, joka on annettu vuonna 2015.

Korkein oikeus on käsitellyt poikien ympärileikkausta kahdessa ratkaisussaan. Ratkaisussa KKO 2008:93 katsottiin, että 4,5-vuotiaalle pojalle suoritettua ympärileikkausta voitiin pitää “jokseenkin vaarattomana toimenpiteenä” ja että “uskonnollisista syistä suoritettavalla ympärileikkauksella voidaan arvioida olevan myönteistä merkitystä nimenomaan leikattavan pojan itsensä, hänen identiteettinsä kehittymisen sekä uskonnolliseen ja sosiaaliseen yhteisöönsä kiinnittymisen kannalta”. Näiden tekijöiden vuoksi KKO:n mukaan ympärileikkausta voidaan pitää lapsen kokonaisedun kannalta puolustettavana toimenpiteenä, vaikka ympärileikkaus lähtökohtaisesti täyttää pahoinpitelyn tunnusmerkistön. (KKO 2008:93.) Ratkaisussa KKO 2016:24 muslimivanhemmat olivat teettäneet ympärileikkauksen 7- ja 12-vuotiaille pojilleen. KKO:n mukaan leikkaus oli lapsen edun mukainen, koska muslimitaustainen poikalapsi olisi mahdollisesti tullut syrjityksi omassa yhteisössään ilman ympärileikkausta, koska molemmat vanhemmat hyväksyivät operaation ja koska leikkaus oli tehty lääketieteellisesti asianmukaisesti. KKO:n

² Tässä tutkielmassa keskitytään vain poikien ja tyttöjen sukuelinten muokkaukseen. Myös esimerkiksi intersukupuolisten lasten sukuelinten muokkaukset ovat mielenkiintoinen aihe, mutta tämän tutkielman rajattu laajuus ei riitä käsittelemään sitä.

mukaan teko ei ollut tuomittava, vaikka leikkaaja ei ollut terveydenhuollon ammattilainen, poikien mielipidettä ei oltu tiedusteltu etukäteen ja 12-vuotiaan pojan sukuelimet olivat leikkauksen takia tulehtuneet kuukausiksi. (KKO 2016:24.)

Yksittäisillä oikeuden päätöksillä ei voida kuitenkaan hallita ympärileikkaukseen liittyvää oikeudentilaa, koska asiaan liittyvät perus- ja ihmisoikeuspunninnat vaativat lainsäädäntömenettelyä (Hakalehto ja Helander 2017, 960). Nykytilanteeseen on ilmaissut tyytymättömyytensä myös korkeimman oikeuden presidentti Pauliine Koskelo: “Lainsäätäjät tietävät, että he saisivat kovaa kritiikkiä osakseen, tekivät minkälaisen ratkaisun tahansa. Siksi asia jätetään tuomioistuinten huoleksi, koska me emme voi sitä väistää” (Turun Sanomat 2013).

STM:n uusimmassa ohjeessa poikien ympärileikkaus edelleen sallitaan, mutta se edellyttää seuraavia tekijöitä: huoltajien suostumusta, kivunlievitystä, pojan kuulemista hänen ikänsä edellyttämällä tavalla, huoltajien tiedonsaantia sekä sitä, että toimenpiteen suorittaa lääkäri (STM 2015, 1–2; STM 2019a, 488). STM:n ohje ei ole oikeudellisesti sitova, joten sen noudattamatta jättämisestä ei voida määrätä sanktiota. Ohjeessa ei ole otettu kantaa miten menetellään, jos toimitaan ohjeen vastaisesti (Hakalehto ja Helander 2017, 957).

Käytännössä poikien mielipiteen kuuleminen ei koskaan toteudu, koska ympärileikkaus suoritetaan pienille pojille. Juutalaisuudessa ympärileikkaus suoritetaan kahdeksan päivän ikäisille vauvoille, kun taas Suomen Islamilaisen Neuvoston puheenjohtaja Imaami Anas Hajjar on suositellut muslimeille leikkausta 7–8 vuoden iässä (STM 2015, 2–3). Lapsiasiavaltuutettu Tuomas Kurttila on todennut, että “käytännössä ei-lääkietieteellisin syihin perustuva ympärileikkaus suoritetaan siten pääsääntöisesti lapsen huoltajien suostumuksen perusteella ilman, että pojalla olisi mahdollisuutta vaikuttaa toimenpiteeseen” (Lapsiasiavaltuutettu 2015, 5). Tosin Helsingin hovioikeuden mukaan päätökseen riittää vain yhden huoltajan vaatimus eikä toisen huoltajan vastustuksella ole merkitystä (Iltalehti 2014). Tuomioistuinten päätösten perusteella voidaan todeta, ettei STM:n ohjeistusta tarvitse noudattaa.

Suomessa ympärileikkausta harjoittavat juutalais-, muslimi- ja tataariyhteisöt. Anas Hajjarin mukaan ympärileikkauksen kieltäminen tarkoittaisi uskonnonvapauden loppua Suomessa (YLE 2012a). Helsingin shiiamuslimiyhteisön imaami Abbas Bahmanpour uskoo, että leikkauksen vastustus johtuu osittain vähemmistöjen syrjinnästä (YLE 2018b). Myös juutalaiset ja tataarit vastustavat voimakkaasti ympärileikkauksen kieltämistä, mutta samalla ne ovat tottuneet pitämään matalaa yhteiskunnallista profiilia (Söderling 2018, 25). Juutalaisia on Suomessa noin 1800 ja tataareja noin 900 (Söderling 2018, 22), kun taas muslimeja on Suomessa noin 120 000–130 000

(Verkkouutiset 2022). Vuonna 2050 Suomen väestöstä muslimeita tulee olemaan noin 11–15 prosenttia, jos maahanmuutto jatkuu joko keskitasoisena tai vahvana (PEW 2017).

Alaikäisten poikien ei-lääketieteellisten ympärileikkauksien kieltämistä ovat vaatineet useat miesasiajärjestöt, Suomen humanistiliitto, Lastensuojelun keskusliitto, Sexpo-säätiö ja lääkäriliitto (YLE 2012b). Kieltoa on vaatinut myös lapsiasiavaltuutettu Tuomas Kurttila, joka on verrannut ympärileikkausta lapsen fyysiseen kurittamiseen (Lapsiasiavaltuutettu 2015).

Ei-lääketieteellisiä ympärileikkauksia tehdään Suomessa vuosittain noin 400 (Lääkäriliitto 2021a) ja lääketieteellisesti perusteltuja leikkauksia tehtiin 2700 vuonna 2016. Lastenkirurgian dosentti Harry Lindahlin mukaan tilastollinen tarve olisi tehdä vuodessa vain 300 lääketieteellistä ympärileikkausta, mutta tuntemattomasta syystä operaatioiden määrä on lähes 10-kertainen. (YLE 2018a.) Lisäksi on huomioitava, että Suomesta viedään poikia ympärileikattaviksi ulkomaille, joten ympärileikattujen todellinen määrä on vieläkin korkeampi (YLE 2018b).

3. Teoreettiset lähtökohdat – haavoittuvuus, lapsen etu ja sukupuoli

3.1. Haavoittuvuus

Haavoittuvuus on monitulkintainen käsite, jolle ei ole akateemisessa keskustelussa muodostunut selkeää määritelmää, mutta haavoittuvuus liitetään yleensä taloudelliseen ja sosiaaliseen huonosuuteen, rajoittuneeseen selviytymiskykyyn ja puutteeseen (Brown ym. 2017, 497). Käsite tuntuu kattavan jatkuvasti lisää ihmisiä, jolloin sitä sovelletaan entistä laajemmin (Fawcett 2009, 474). Tiettyjä ryhmiä – kuten esimerkiksi lapsia tai vanhuksia – pidetään lähtökohtaisesti haavoittuvina (Virokannas ym. 2018, 5). Haavoittuvuus-käsitteen epäselvyys haittaa sen hyödyntämistä niin käytännön työssä kuin akateemisessa tutkimuksessa (Hurst 2008, 191–192).

Eräs tapa ymmärtää haavoittuvuutta on jakaa se viiteen osa-alueeseen: luontaiseen, olosuhteelliseen, ympäristölliseen ja universaaliseen haavoittuvuuteen sekä riskiin. Luontaisella haavoittuvuudella tarkoitetaan biologiaan tai elinkaareen liittyvää haavoittuvuutta: esim. lapsuutta, vanhuutta tai vammaisuutta (Brown 2015, 29). Olosuhteellisella haavoittuvuudella tarkoitetaan vastoinkäymisiä, jotka aiheuttavat tarvetta, kuten esimerkiksi kodittomuutta tai pakolaisuutta (Brown 2015, 31–32). Ympäristöllisellä haavoittuvuudella tarkoitetaan altistumista luonnon tai ympäristön shokeille – kuten esimerkiksi ilmastonmuutokselle – jotka vaikuttavat tiettyihin väestöryhmiin enemmän kuin toisiin (Brown 2015, 33–35). Universaalinen haavoittuvuus on näkökulma, jonka mukaan

haavoittuvaisuus on vääjäämätön osa kaikkien ihmisten olemassaoloa. Tämän asian yleinen ymmärtäminen voisi johtaa uudenlaisen sympatian kehittymiseen, mikä mahdollistaisi yhteiskunnallisen muutoksen. (Brown 2015, 36–37.) Riskin käsitettä käytetään kuvaamaan todennäköisyyksiä negatiivisille tapahtumille, mutta se voidaan kuitenkin ymmärtää myös laajemmin yksilöiden vallan vähenemistä yhteiskunnassa, mikä on tehnyt kaikista haavoittuvampia. (Brown 2015, 39–40.)

Haavoittuvuus ei ole neutraali käsite, vaan siihen liittyy tietynlaisia mielikuvia. Esimerkiksi silvotut tytöt voidaan nähdä yhtenä haavoittuvana ryhmänä. Toisaalta tyttöjen silpomisen keskiössä on eurosentrinen diskurssi, joka on tietyn paikan ja ajan tuotos ja joka ei niinkään kuvaa empiiristä todellisuutta; se jakaa kehot sopiviin ja epäsopiviin, ihmiset meihin ja heihin. Siinä määritellään tietyt perinteet silpomiseksi ja yhteisen hyvän vastaisiksi. (Sullivan 2007, 399–400.) Samaan aikaan länsimaissa sellaiset operaatiot kuten esimerkiksi labioplastia ja vaginan tiukentaminen kasvattavat suosiotaan ja niistä tehdään haluttuja hyödykkeitä (Sullivan 2007, 403). Diskurssin mukaan valkoiset, varakkaat ja vapautuneet naiset valitsevat sukuelinten muokkauksen, mutta muut operaatiot luokitellaan silpomiseksi ja naisten alistamiseksi, minkä takia ne on kiellettävä (Sullivan 2007, 405). Esimerkiksi labioplastia voidaan luokitella länsimaissa hyväksyttäväksi operaatioksi ja sukuelimen estetiikan parantamiseksi, mutta samanlaiset operaatiot muualla maailmassa luokiteltaisiin silpomiseksi (Earp ym. 2021, 6).

Haavoittuvuuteen liittyy olennaisesti vahingon käsite. Esimerkiksi jos yhteiskunta haluaa puuttua vanhemman oikeuteen kasvattaa lastaan, niin sen pitää todistaa, että lapsi on kärsinyt tai on vaarassa kärsiä vahinkoa: esimerkiksi fyysistä, seksuaalista tai emotionaalista hyväksikäyttöä. (Kopelman 1997, 275.) Yhteiskunnallinen vallankäyttö vaatii oikeutuksen, minkä vuoksi voidaan edellyttää, että yksilön vapauden rajoittaminen estää vahingon toteutumisen ja että vahingon estämiseen ei ole muita vaihtoehtoja kuin yksilön vapauden rajoittaminen (Feinberg 1984, 26). Vahinkokin voidaan ymmärtää monella tavalla, minkä vuoksi olennaista on vahingon määrittely. Douglas Diekeman mukaan yhteiskunta voi rajoittaa vanhempien oikeuksia, seuraavissa tilanteissa: vanhemmat asettavat lapsen todennäköiseen vaaraan; vaara on välitön; interventio on välttämätön; vaikuttava ja merkittävästi hyödyllisempi vaihtoehto; muita vähemmän rajoittavia vaihtoehtoja ei ole; ja muut vanhemmat näkevät intervention kohtuullisena. (Diekema 2004, 253.)

Vahingon kokemus on hyvin subjektiivinen, minkä vuoksi toimenpiteiden haitallisuudesta väitellään. Esimerkiksi Malawissa harjoitettu häpyhuulten venytys luokitellaan kansainvälisten standardien mukaan tyttöjen silpomiseksi, mutta paikallisten mukaan toimenpiteellä on lukuisia

hyödyllisiä vaikutuksia naisten terveyteen ja seksuaalisuuteen. (Gallo ym. 2009, 88–91.) Länsimaisessa feminismissä nämä käytännöt luokitellaan haitallisiksi, koska niiden katsotaan perustuvan patriarkaaliseen järjestelmään, jonka tarkoituksena on kontrolloida naisten kehoja ja seksuaalisuutta (Yount 2002, 338; Lori 2000, 162), vaikka usein juuri naiset tukevat silpomista (Yount 2002, 338). Äidit ylläpitävät silpomisen sosiaalista välttämättömyyttä ja avustavat toimenpiteessä, jonka suorittaa yleensä vanhempi nainen (Candib 1999, 190). Tosin esimerkiksi Tsadin Sara-kansan joukossa on ollut tapauksia, joissa nuoret naiset ovat aktiivisesti hakeutuneet silvottaviksi sellaisissa yhteisöissä, joissa ei ole aiemmin harjoitettu silpomista ja joissa vanhemmat sukupolvet eivät tue tyttöjen silpomista. Nämä tytöt kertoivat, että he hakeutuivat operaatioon omasta tahdostaan. (Lori 2000, 174–176.) Afrikassa operaatiota ei usein nähdä silpomisena, vaan esteettisinä parannuksina, jonka jälkeen sukuelimet koetaan puhtaammiksi ja sileämmiksi (Hastings Center 2012, 22–23). Samanlaisia ristiriitaisuuksia esiintyy myös poikien ympärileikkauksessa; osa leikatuista puolustaa käytäntöä, kun taas osa vastustaa sitä (Earp 2016, 140–141).

Ympärileikkausten vahingollisuuden kokemukseen vaikuttaa suuresti millaisessa kulttuurissa ne koetaan ja millainen sukuelin kulttuurissa nähdään “normaalina”. Esimerkiksi naiset, joiden kulttuurissa silpominen on yleistä, eivät keskimäärin koe silpomista ongelmaksi. Sama pätee miesten ympärileikkauksiin. Leikkausten tarpeellisuus kyseenalaistetaan vasta sitten, kun saadaan tietää sellaisista kulttuureista, joissa leikkauksia ei tehdä. Vasta tällöin osa leikkauksien kokeneista ymmärtää kärsineensä vääryyttä. (Earp ym. 2018, 8–10.)

Varsinkin poikien ympärileikkauksesta puhuttaessa on huomioitava, että aihe liittyy eri maissa eri ihmisryhmiin. Yhdysvalloissa operaatio on myös kristillisen valtaväestön suosiossa, mutta Suomessa ympärileikkausta harjoittavat lähinnä vähemmistöt: tataarit, juutalaiset ja muslimit. Esimerkiksi Norjan hallitus näyttäisi välttävän keskustelua poikien ympärileikkauksesta, koska sen pelätään stigmatisoivan juutalaisia ja muslimeita (Lunde ym. 2020, 1019).

3.2. Lasten oikeudet ja lapsen etu

Lapsilla tunnustettiin olevan tiettyjä oikeuksia ensin Kansainliitossa vuonna 1924 ja sittemmin YK:n yleiskokouksessa vuonna 1959. Tätä ennen lasten huoltajilla oli lähes rajattomat oikeudet päättää lastensa tulevaisuudesta. (Kopelman 1997, 277.) Idea alkoi kehittymään 1960- ja 1970-luvuilla, jolloin esimerkiksi Yhdysvaltojen korkein oikeus antoi päätöksen, jonka mukaan Bill of Rights koskee myös lapsia (Powell 2016; Fortin 2009, 4–5). Nykyään Suomessa katsotaan, että kaikki ihmisoikeudet koskevat myös lapsia. Lasten oikeudet on turvattu vielä erikseen Lapsen

oikeuksien sopimuksella, joka hyväksyttiin YK:n yleiskokouksessa vuonna 1989. (Lastensuojelun keskusliitto n.d.)

Ongelmana on oikeuksien määrittely, kuten esimerkiksi oikeus fyysiseen koskemattomuuteen. Sen taustaoletus on, että muiden on vältettävä tietyistä toimista, jotka saattaisivat loukata oikeushenkilöä. Ensinnäkin ongelmana on, että mikä määritellään fyysiseksi loukkaukseksi. Onko esimerkiksi loukkausta pelkkä kosketus vai pitääkö vahingon olla vakavampi ja läpäistä vaikka iho? Toinen ongelma on se, miten kehon rajat määritellään. Joka tapauksessa joudutaan arvioimaan fyysisen loukkauksen vakavuutta, joka voi riippua monista eri tekijöistä, kuten esimerkiksi toimenpiteen häiritsevyydestä tai peruuttamattomuudesta. (Pugh 2023.)

Ympärileikkaus liittyy erityisesti lapsen fyysisen koskemattomuuden oikeuteen (Hakalehto & Helander 2017, 949), johon liittyy kolme ongelmaa. Ensinnäkin on esitetty, ettei lasten fyysistä ja henkistä kehitystä voi jättää huomiotta eikä lapsilla voi sen takia olla samanlaisia oikeuksia kuin aikuisilla (Fortin 2009, 5). Lapsen mielipidettä ei voi kuitenkaan suoraan hylätä, koska jotkut lapset voivat olla kykeneviä tekemään päätöksiä omasta fyysisestä koskemattomuudestaan (Pugh 2023, 3). Ongelma on, että lapsen kykyä päättelyyn on vaikea määrittää. Esimerkiksi 7–13-vuotiaat lapset ymmärtävät maailman jo kohtuullisesti, mutta heidän kykynsä arvioida tulevaisuutta on vielä vaillinainen. Sen vuoksi tämän ikäisten lasten voi olla vaikea arvioida millaisia vaikutuksia heidän päätöksillään on tulevaisuudessa sekä miten heidän omat arvonsa saattavat muuttua tulevaisuudessa. (Buchanan & Brock 1989, 221.) Nuoret voivat vaikuttaa kypsiltä päätöksentekijöiltä, mutta heidän tapansa tehdä päätöksiä eroaa huomattavasti aikuisista. Näiden ongelmien vuoksi jotkut kannattavat sitä, että nuoret eivät saisi tehdä täysin itsenäisiä päätöksiä ennen kuin he täyttävät 18 vuotta, vaan nuoret tekisivät päätökset yhdessä vanhempien kanssa. (Partridge 2014, 299.)

Tämä johtaa kuitenkin toiseen ongelmaan; jos lapsi ei saa päättää itse, niin vanhemmat määrittävät mikä on lapsen parhaan edun mukaista (Partridge 2014, 305–306; Pugh 2023, 3). Vanhempien ajatellaan välittävän lapsestaan enemmän kuin kukaan muu ja haluavan lapsen parasta, minkä vuoksi päätösvalta olisi luonnollista siirtää heille. He joutuvat myös elämään päätöstensä kanssa ja kestämaan esimerkiksi taloudelliset kustannukset. Heillä katsotaan myös olevan oikeus kasvattaa lapsensa haluamallaan tavalla. (Buchanan & Brock 1989, 232–234.) Onkin esitetty, että lapsen oikeuksien korostaminen puuttuu liikaa vanhemman ja lapsen suhteeseen, millä voi olla haitallisia vaikutuksia perheessä. (Fortin 2009, 5). Vaikka lasten oikeudet ovat kansainvälisesti tunnustettu, niin edelleen kiistellään vanhempien oikeudesta muokata lapsiaan peruuttamattomilla, ei-

lääketieteellisillä operaatioilla: esim. ympärileikkauksella, raajojen pidennyksellä, intersukupuolisten kehojen muokkauksella, silmäluomien muovausleikkauksella tai Downin oireyhtymän kasvojen muokkauksella. (Fox and Thomson 2017, 502.)

Kolmas ongelma kuuluu seuraavasti: mitä tehdään, kun lapsi ei pysty päättämään ja vanhemmilla ei ole päätökseen valtaa? Ensimmäisen käsityksen (enroachment conception mukaan kaikki lapseen kohdistuva vakava fyysinen kajoaminen on kielletty. Terveydelle välttämättömät operaatiot – kuten esimerkiksi elämän pelastava jalan amputaatio onnettomuuden jälkeen – voidaan tällöin oikeuttaa vain jollain korkeammalla periaatteella, kuten esimerkiksi lapsen oikeudella elämään. Tämä käsitys asettaa riman lapsen fyysisen koskemattomuuden loukkaamiselle korkealle. Toisessa ja suositummassa käsityksessä nojataan lapsen etuun (best interest conception). Tällöin jalan amputaatio voidaan oikeuttaa, jos sen katsotaan olevan lapsen edun mukaista; jalan pitäminen ja operaation välttäminen on lapsen edun mukaista, mutta koska operaatio on välttämätön selviytymisen kannalta, niin fyysistä koskemattomuutta ei katsota loukatuksi. Tässä näkemyksessä lapsen fyysinen koskemattomuus ei paina yhtä paljon kuin aiemmassa ja esimerkiksi vanhempien mielipiteelle annetaan suurta painoarvoa. (Mazor 2021, 453–455.)

Tämän lyhyen keskustelun pohjalta voidaan todeta, että lapsen oikeuksien näkökulmasta asian voi ratkaista usealla tavalla riippuen mitä muuttujia painotetaan. Vastakkain ovat etenkin lapsen oikeus fyysiseen koskemattomuuteen ja lapsen etu, jos jälkimmäistä tulkitaan vanhempien oikeuksia korostaen. Käsitellään vielä erikseen näitä kahta argumenttia.

3.2.1. Fyysisen koskemattomuuden argumentti

Lapsen fyysistä koskemattomuutta voidaan puolustaa kolmen argumentin avulla. Ensinnäkin epävarmuuden argumentin mukaan aiheeseen liittyy suurta monimutkaisuutta ja liian vähän tietoa, mikä voi johtaa tarkoittamattomiin ja negatiivisiin lopputuloksiin. (Hainz 2014, 508, 511.)

Ympärileikkauksen kohdalla tutkimustulokset ovat ristiriitaisia – mikä itsessään puoltaa epävarmuuden argumenttia – mutta on myös selkeitä viitteitä haitoista, jotka tunnistettiin myöhään. Esimerkiksi ympärileikatut lapset ovat herkistyneempiä kivulle vielä 4–6 kuukautta ympärileikkauksen jälkeen (Taddio ym. 1997, 599). Tämä tutkimus julkaistiin kaksi vuotta ennen kuin American Association of Pediatrics (AAP) alkoi virallisesti suosittelemaan ympärileikkaukseen kivunlievitystä (Rose 1999). Jos epävarmuuden argumenttia olisi noudatettu, niin lapset eivät olisi joutuneet sietämään kivuliasta ympärileikkausta. Vielä nykyäänkin moni asia ympärileikkauksesta on tutkimatta; esimerkiksi toimenpiteen seksuaalisia vaikutuksia on tutkittu

puutteellisesti (Tye & Sardi 2022, 246). Yhdysvalloissa ympärileikataan arviolta 1 200 000 poikaa vuodessa, mikä maksaa 150–270 miljoonaa dollaria, mutta silti kukaan ei tiedä kuinka paljon komplikaatiota ympärileikkaukset aiheuttavat (American Academy of Pediatrics 1999, 688).

Toinen argumentti koskemattomuuden puolesta on lapsen oikeus avoimeen tulevaisuuteen, jonka mukaan muut eivät saa tehdä lapsen puolesta merkittäviä elämänpäätöksiä, kunnes lapsi voi ottaa niihin kantaa itse (Millum 2014, 1). Avoimen tulevaisuuden argumentti perustuu ajatukseen, että lapsi on potentiaalinen aikuinen, jonka vaihtoehdot elämässä on pidettävä avoinna, jotta hän voi kasvaa sellaiseksi kuin haluaa. Ideana on puolustaa potentiaalisen aikuisen oikeuksia ikään kuin ennakkoon. (Feinberg 1994, 78.) Argumentin mukaan lapsilla on oikeuksia, joita he eivät vielä voi käyttää, mutta voivat käyttää aikuisuudessa. Tämän takia vanhempien ei pitäisi tehdä sellaisia valintoja, jotka ennakkoon sulkevat mahdollisuuksia lapsiltaan. (Darby 2014, 462.) Ongelmaksi muodostuu arvioida konflikteja lapsen ja vanhempien oikeuksissa, etenkin uskonnollisissa asioissa. Yhdysvalloissa vanhempien oikeuksia on arvioitu useassa oikeustapauksessa; esimerkiksi Amissit olivat vaatineet, ettei heidän tarvitsisi lähettää lapsiaan kouluun, mutta he hävisivät oikeustaistelun. Vanhempien vapaudet ovat laajat, koska usein valtio puuttuu vanhempien oikeuteen päättää lapsen asioista vasta, kun he kohdistavat lapsen väkivaltaa tai laiminlyövät lapsen hoidon. (Feinberg 1994, 79–81, 89.) Eräessä tapauksessa kaksi kuuroa vanhempaa haki tarkoituksella kuuroa siittiöiden luovuttajaa, jotta heidän lapsestaan tulisi kuuro. Tapaus herätti monenlaisia mielipiteitä siitä, onko eettistä tarkoituksella pyrkiä synnyttämään kuuroa lasta. (Bauman 2005, 311.) Jotkut kritisoivat vanhempien päätöstä sillä perusteella, että tarkoituksella haettu kuurous rajaa lapselta mahdollisuuksia kokea maailmaa (Shaw 2008, 413) Samantapaista argumentointia on käytetty ympärileikkauksen vastustamiseen; se sulkee mahdollisuuksia seksuaaliseen käyttäytymiseen, joihin hän olisi aikuisena pystynyt. Se myös estää lapselta mahdollisuuden tehdä päätöstä aikuisuudessa sen jälkeen, kun hän on voinut perehtyä aiheeseen ja tehdä leikkauksesta oman päätöksen haluamallaan perusteella. (Darby 2014, 467.)

Kolmanneksi on käytetty argumenttia ihmisluonteesta, jonka mukaan kaikilla ihmisillä on jaettu luonne, joka periytyy ihmisen biologiasta, ja tämä luonne on arvokas. Jos ihmisluonne on arvokas, niin sen muuttaminen on väärin. Tämän argumentin mukaan lasten muokkaaminen on väärin, koska se loukkaa heidän ihmisarvoaan ja koska lapset eivät voi puolustaa itseään. (Heinz 2014, 510.) Argumentin mukaan ympärileikattu penis on luonnoton ja keinotekoinen, koska siinä ihminen puuttuu lapsen luonnolliseen biologiaan ja muokkaa sitä haluamakseen. Tärkeää on huomioida, ettei esinahka ole vain satunnainen osa ihoa, vaan sukuelimen olennainen osa, jonka poistaminen voi

aiheuttaa seksuaalisia toimintahäiriöitä ja sen seurauksena vaikeuttaa lisääntymistä. Näin ollen ympärileikkauksessa puututaan olennaiseen osaan ihmisyyttä ja siksi sen voidaan sanoa olevan väärin. (Heinz 2014, 512.)

Jos päätöksessä painotetaan lapsen koskemattomuutta, niin poikien ympärileikkausta ei tulisi hyväksyä, koska se puuttuu vakavasti hänen koskemattomuuteensa (Mazor 2021, 455–456). Esimerkiksi Tanskan lääketieteellinen yhdistys (Lægeforeningen) ja Hollannin lääketieteellinen yhdistys (KNMG) ovat sitä mieltä, että ympärileikkaus loukkaa lapsen oikeuksia. Tanskan lääketieteellisen yhdistyksen mukaan ympärileikkaus voidaan oikeuttaa vain henkilön omalla mielipiteellä eli operaatioita ei saisi tehdä ollenkaan lapsille. (BMA 2019, 4.)

3.2.2. Lapsen edun argumentti

Lapsen edun argumentilla ympärileikkausta voidaan joko tukea tai vastustaa riippuen siitä, miten lapsen etu määritellään. Ympärileikkausta voidaan tukea lapsen edulla, jos lapsi esimerkiksi kuuluu yhteisöön, jossa enemmistö on ympärileikattuja ja sen seurauksena lapsi voisi saada ympärileikkauksesta psykososiaalista hyötyä kuulumalla joukkoon (Mazor 2021, 455–456). Toisaalta ympärileikkausta voidaan vastustaa lapsen edulla, jos painotetaan lapsen etua suhteessa vanhempiinsa (ks. Lapsiasiavaltuutettu 2013)

Mitä lapsen etu oikeastaan tarkoittaa? Lasten oikeuksien sopimuksen 3 artiklan mukaan “kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.” (Unicef 2023). Ilmaisulla "ensisijaisesti huomioon" tarkoitetaan, ettei lapsen etua pidä tarkastella samalla tasolla kuin muita asiassa huomioitavia seikkoja. Ensisijaisuutta voidaan perustella lapsen erityisasemalla: riippuvaisuudella, kehitystasolla, oikeudellisella asemalla ja äänioikeudettomuudella. (YK:n lapsen oikeuksien komitea 2013, 10.) Tosin ensisijaisuus on hieman tulkinnanvarainen, koska sopimuksen alkuperäisessä englanninkielisessä tekstissä sanavalinta on “a primary consideration” (YK 1989). Lapsen etu on siis yksi ensisijainen etu, muttei ylitä muita yhtä tärkeiksi katsottuja etuja. Esimerkiksi Britanniassa laissa on käytetty painavampaa sanavalintaa “paramount consideration”, joka ei jätä samanlaista tulkinnanvaraa. (Archard 2013, 59–60.)

Lapsen edun arvioiminen on haastavaa, koska lapsen edussa voidaan painottaa useita eri muuttujia. Ensinnäkin eroja on siinä, kuinka paljon muiden kuin lapsen intressejä otetaan huomioon. Tiukummista tulkinnoista vain lapsi otetaan huomioon ja esimerkiksi lääketieteelliset päätökset

perustellaan tällöin vain hyödyillä, haitoilla, kivulla ja näiden todennäköisyyksillä. Tällöin lapsen vanhempien, perheen tai laajempien sosiaalisia intressejä ei oteta ollenkaan huomioon. (Salter 2012, 185–186) Toisekseen eroja on siinä, minkä tyyppisiä intressejä painotetaan: fysiologisia, psokologis-emotionaalisia, ihmissuhteita vai kehityksellisiä intressejä. Kolmanneksi on vielä päätettävä, painotetaanko intresseissä nykyisyyttä vai tulevaisuutta. (Salter 2012, 186–187.) Ongelmana on, että lapsen etuun vedotaan jatkuvasti, mutta vetoajat eivät näytä ymmärtävän kuinka suurta variaatiota käsite sisältää. Yleensä ei edes kuvailla mitä lapsen edulla tarkoitetaan, mitä intressejä painotetaan ja miten haitat sekä hyödyt määritellään. (Salter 2012, 189.)

Lapsen edun käsitettä vaivaakin sen epämääräisyys. Lapsen edun soveltaminen ei johda yhteen ratkaisuun, vaan sillä voidaan perustella monenlaisia ratkaisuja, joista kaikkia voitaisiin perustella lapsen edulla eri tavoin. Tätä epämääräisyyttä on perusteltu kahdella näkökannalla: rationaalisen valinnan teorialla ja sääntöskeptisyydellä. (Unicef 1996, 2, 15.) Ensimmäkin rationaalisen valinnan teorian mukaan parhaaseen päätökseen tarvitaan tietoa monista muuttujista: kaikki vaihtoehdot pitää tietää; kaikki lopputulokset pitää tietää; todennäköisyydet pitää tietää; ja lopputulokset pitää osata arvottaa. Ihmisten arviot muuttujista luonnollisesti vaihtelevat, minkä vuoksi heidän näkemyksensä lapsen edustakin vaihtelee. (Unicef 1996, 15.) Toinen näkökanta perustuu skeptisyyteen sääntöjen olemassaolosta, jonka ilmaisi ensimmäiseksi filosofi Saul Kripke. Hänen mukaansa kaikkien sääntöjen perimmäinen ongelma on se, että ne perustuvat äärelliseen määrään esimerkkejä. (Parker 1994, 31–33.)

Vaikka lapsen edulle ei ole selkeää määritelmää, niin vastasyntyneellä lapsella voidaan katsoa olevan kahdenlaisia etuja: välittömiä ja kehityksellisiä. Välitön tarkoittaa nautinnon saavuttamista sekä toisaalta kivun ja epämukavuuden välttämistä. Kehityksellisillä eduilla kuvataan yleisesti sitä, että ihmiselämään kuuluu passiivisten tyydytysten lisäksi toimijuus. Kehityksellisiin etuihin kuuluvat mm. ihmissuhteet ja niihin sisältyvä rakkaus ja intiimiys. (Buchanan & Brock 1989, 247–249.)

Lapsen oikeuksien komitea tunnustaa, että lapsen etu voi olla ristiriidassa muiden etujen tai oikeuksien kanssa: esim. muiden lasten, suuren yleisön tai vanhempien etujen ja oikeuksien kanssa. Komitean mukaan ristiriidat on ratkaistava tapauskohtaisesti, jolloin kaikkien osapuolten edut on tasapainotettava huolellisesti ja pyrittävä löytämään sopiva sovitteluratkaisu. Jos etujen yhteensovittaminen ei ole mahdollista, niin lapsen edulle pitää katsoa korkeampi prioriteetti. (YK:n lapsen oikeuksien komitea 2013, 10.)

Lapsen oikeuksien sopimuksen täytäntöönpanoa valvova YK:n lapsen oikeuksien komitea ei ole ottanut kantaa poikien ympärileikkaukseen (Hakalehto & Helander 2017, 943). Lasten oikeuksien sopimuksen 24 artiklan mukaan “lapsella on oikeus nauttia parhaasta mahdollisesta terveydentilasta sekä sairauksien hoitamiseen ja kuntoutukseen tarkoitetuista palveluista” ja “sopimusvaltiot ryhtyvät kaikkiin tehokkaisiin ja tarkoituksenmukaisiin toimiin poistaakseen lasten terveydelle vahingollisia perinteisiä tapoja.” (Unicef 2023). Lapsen oikeuksien komitea on yleiskommentissaan nimennyt vahingolliseksi perinteeksi tyttöjen silpomisen, muttei maininnut ollenkaan poikien ympärileikkausta. Tästä on päätelty, että komitea sallisi ympärileikkauksen, vaikka se painottaakin lasten yhdenvertaisuutta ja ehdotonta oikeutta koskemattomuuteen (Hakalehto & Helander 2017, 948). Myös muut kansainväliset ihmisoikeustoimielimet ovat vältelleet ilmaisemasta kantaansa ympärileikkaukseen (Hakalehto & Helander 2017, 954).

Lapsen edussa tuleekin usein esiin seuraava ongelma: miten lapsen oikeudet tulisi tasapainottaa vanhempien oikeuksiin? Jotkut ovat sitä mieltä, että vanhempien oikeuksia pitäisi painottaa, koska lapsen etu pitäisi määrittellä vanhempien uskomusten ja arvojen kautta (esim. Ruddick 1989, 226–227). Toiset haluaisivat pitää vanhempien oikeudet vahvoina, koska heidän mielestään on paljon vaarallisempaa antaa valtiolle oikeus päättää lasten kasvatuksesta kuin vanhempien (esim. Szasz 1996, 146).

Lapsen edun käsitettä on kritisoitu useasta näkökulmasta. Ensinnäkin on mahdotonta arvioida toisen ihmisen etua eikä edes jälkeinpäin kukaan voi perustella miksi jokin päätös olisi paras mahdollinen. Sen takia käytännön päätöksissä ei edes pyritä parhaaseen lopputulokseen. (Veatch 1995, 6.) Toisekseen lapsen edun väitetään perustuvan individualismiin, mutta usein se toimii naamiona henkilökohtaisille ja kulttuurisille ennakkoluuloille, joita viranomaisilla kuten esimerkiksi tuomareilla voi olla (Ruddick 1989, 226). Douglas Diekeman (2004, 246–247) mukaan lapsen etu ei ole objektiivinen käsite, vaan siinä on kyse arvovalinnoista; esimerkiksi jos Jehovan todistajat kieltävät lapseltaan verensiirron, niin oikeuskäytännössä tälle mielipiteelle ei ole annettu ollenkaan painoarvoa. Kolmanneksi lapsen edun käsite nähdään liian epämääräisenä tai tuntemattomana, joten sitä ei voi soveltaa käytännön päätöksenteossa (Kopelman 1997, 284–286). Diekema argumentoi, että lapsen etu on täysin väärä standardi, koska se saattaa asettaa lapsen tilanteeseen, jossa hän kärsii vahinkoa. Hänen mukaansa parempi standardi olisi keskittyä pelkästään lapselle koituvaan vahinkoon. (Diekema 2004, 253.)

Toiset näkevät lapsen edun käsitteen silti hyödyllisenä, koska sillä voidaan selvittää hyväksyttävien ratkaisujen monen vaihtoehdon joukosta. Tällöin lapsen etua ei noudateta kirjaimellisesti eikä edes

oleteta, että vaihtoehtojen joukosta on mahdollista tunnistaa parasta ratkaisua. Ennemminkin lapsen edulla tarkoitetaan sitä, että fokus pidetään lapsessa ja päätös tehdään hyvin perustein. Käytännössä muuttujia on niin monia, että ratkaisut ovat jokaisen lapsen kohdalla hyvin yksilöllisiä. (Kopelman 1997, 279.) Lapsen etu ei tarkoita, että lapselle haettaisiin kaikkein parasta, koska se on mahdotonta, vaan lapsen eduksi riittää kohtuullisuus (Kopelman 1997, 281). Lapsen edun epämääräisyys voidaan nähdä ennemminkin hyötynä kuin haitta, koska tällöin esimerkiksi tuomarit voivat käyttää päätöksissään suurta yksilöllistä harkintaa jokaisen lapsen kohdalla. Yksilöllistä harkintaa ohjaavat periaatteet, jotka estävät ennakkoluuloihin perustuvia päätöksiä. (Archard 2013, 57–58.)

Suomessa lapsen edusta on eriäviä mielipiteitä, kun puhutaan poikien ympärileikkauksesta. Pohjoismaisten lapsiasiavaltuutettujen mukaan "vanhemman oikeuksia ei tule asettaa tässä etusijalle suhteessa lapsen oikeuteen fyysiseen koskemattomuuteen. Lapsen edun on aina oltava etusijalla, vaikka se rajoittaisi aikuisten oikeutta uskonnollisten tai perinteisten tapojen harjoittamiseen. Pojat voivat myöhemmin itse ottaa kantaa toimenpiteeseen, kun he ikänsä ja kehitystasonsa puolesta kykenevät itse antamaan siihen suostumuksensa" (Lapsiasiavaltuutettu 2013). Päinvastaista tulkintaa edustaa KKO, jonka mukaan leikkaus on lapsen edun mukainen, koska pojat assimiloituvat paremmin omaan uskonnolliseen ja kulttuuriseen yhteisöönsä ympärileikkauksen jälkeen (Paakkanen 2019, 14; Asianajajaliitto 2016). Tämän näkemyksen mukaan ympärileikkauksen lykkääminen täysi-ikäisyyteen saattaa vieraannuttaa pojan omasta uskonnostaan, koska ympärileikkauksen lykkääminen tai siitä kieltäytyminen rikkoo keskeistä uskonnollista käskyä. Pojalla saattaisi olla myös vaikeuksia muodostaa ihmissuhteita uskonnollisessa yhteisössään. Täysi-ikäisyydessä hän ei välttämättä enää uskalla hakeutua ympärileikkaukseen, vaikka haluaisikin. (Mazor 2013, 426.)

3.3 Sukupuoli ja sukuelinten muokkaus

Sukupuolella tunnustetaan yleensä kaksi luokkaa, miehet ja naiset, vaikka sukupuoli voidaan ymmärtää myös moninaisena. Vaikka jako miehiin ja naisiin perustuu biologiaan, niin sukupuoli on myös kulttuurisesti tuotettu käsite. Esimerkiksi maskuliinisuus tai feminiinisyys eivät ole luonnonlakeja, vaan ihmisten tuottamia käsityksiä sukupuolista. Länsimaisessa kulttuurissa maskuliinisina ominaisuuksina pidetään tunteiden kontrollia, rationaalisuutta, fyysistä voimaa, suoriutumista ja hallitsevuutta, kun taas feminiinisiä piirteitä ovat yhteisöllisyys, emotionaalisuus ja empaattisuus. (Jokinen 2010, 128–129) Nämä sukupuoliin liitetyt käsitykset määrittelevät myös mielipiteitä siitä, miten tyttöjen ja poikien sukuelinten muokkaukseen suhtaudutaan.

Tyttöjen kohdalla kaikki sukuelimiin kohdistuvat ei-lääketieteelliset operaatiot on kielletty, kun taas poikien kohdalla WHO hyväksyy leikkaukset, vaikka operaatio suoritettaisiin ilman kivunlievitystä, ilman lääketieteellistä osaamista tai ilman asiallista hygieniää. (Earp ym. 2021, 2.) Vaikka tyttöjen ympärileikkauksen todistettaisiin olevan terveydelle hyödyllistä, niin operaatio olisi WHO:n mukaan silti kiellettävä, koska tyttöjen ympärileikkaus on itsessään väärin (Earp ym. 2021, 7; Askew ym. 2016, 619). WHO, Unicef, UNFPA ja UNWomen ovat yhdessä julistaneet, että naisten ympärileikkauksen kaikki muodot ovat tuomittavia eikä niitä saa oikeuttaa lääketieteellisin perustein, koska ne loukkaavat hippokraattisen valan harmittomuuden vaatimusta (“do no harm”) ja koska ne aiheuttavat naisille fyysistä vahinkoa ja henkistä traumaa. Järjestöjen mukaan ympärileikkaus on naisiin ja tyttöihin kohdistuvana sortoa, minkä vuoksi tapa pitää eliminoida kaikissa muodoissaan eikä siten edes seremoniallisia ympärileikkauksia pidä hyväksyä (Askew ym. 2016, 619.)

Tyttöjen silpomisen täydellinen kieltö jopa täysi-ikäisiltä naisilta on perusteltu yleensä neljän väitteen kautta: yksikään nainen ei antaisi siihen suostumustaan; silpominen on sortava ja seksistinen käytäntö; silpomisessa aiheutetaan tahallista vahinkoa naisille; ja silpominen nähdään loukkaavana. (Sheldon & Wilkinson 1998, 271.) Kuitenkin nämä kaikki neljä väitettä voidaan kyseenalaistaa. Esimerkiksi Afrikassa monet naiset kuvaavat ympärileikkausta perinteenä, joka on naisten omissa käsissä ja jolla osoitetaan rakkautta lapsia kohtaan (Kratz 2002, 311). Lisäksi samat väitteet voidaan kohdistaa kosmeettiseen kirurgiaan, joka on länsimaissa yleisesti hyväksyttyä, mutta joka voi olla jopa haitallisempaa kuin tyttöjen silpominen (Sheldon & Wilkinson 1998, 283–285, 274). Kosmeettinen kirurgia on feministien mielestä “lääketieteellistä naisvihaa”, joka tuottaa ja ylläpitää kulttuurisia teemoja puutteellisesta naiseudesta. Feministien mielestä naiset, jotka haluavat kosmeettista kirurgiaa, elävät väärässä tietoisuudessa. (Davis 1991, 22.)

Feministit eivät ole nähneet poikien sukuelinten muokkausta samanlaisena ongelmana kuin tyttöjen. Esimerkiksi Mary Daly kuvaa naisten silpomista patriarkaatin aiheuttamaksi “barbaariseksi rituaaliksi” ja “sanoin kuvaamattomaksi hirmuteoksi”, jonka seurauksena naiset kärsivät kivusta koko elämänsä ja jonka avulla naiset hiljennetään. Dalyn mukaan naisten ympärileikkaus on esimerkki miesten ylivallasta, jossa naisia kohtaan tehdyt hirmuteot on normalisoitu. (Daly 1990, 155–156.) Daly kritisoi jyrkästi naisten ympärileikkauksen aiheuttamaa kipua ja siihen liittyviä seremonioita, mutta ei näe samoissa asioissa ongelmaa, kun ne koskevat miesten ympärileikkausta (Mirkin 1984, 50). Jotkut feministit reagoivat operaatioiden rinnastamiseen jopa vihaisesti, koska rinnastuksen katsotaan vähättelevän naisten asiaa ja koska se “ei ole ollenkaan” sama asia (Somerville 2004, 211; Gifford 1994, 332–332). Useiden feministien, kuten esimerkiksi Martha Nussbaumin, mukaan klitoriksen leikkaamista pitäisi ennemminkin verrata peniksen täydelliseen amputaatioon (Toubia 1995, 226; Boddy 2007, 60; Nussbaum 1999, 119). Useiden feministien mukaan miesten ympärileikkaus ei aiheuta yhtään vahinkoa penikselle tai on jopa positiivinen asia (Toubia 1995, 226; Nussbaum 1999, 119). Esimerkiksi naistutkimuksen ja sosiologian professori Judith Lorberin mukaan miesten ympärileikkauksen tarkoitus on tuottaa nautintoa sekä miehille että naisille (Lorber 1994, 65).

Feminismiin näyttäytyisi sisältyvän oletus, että vain naisten sukuelinten muokkaus voi olla väkivaltaa; naisten ympärileikkaus on ihmisoikeusongelma, kun taas miesten ympärileikkaus on lääketieteellinen ongelma (Antinouk 2013, 726). Feminismissä usein kritisoidaan muita kehonmuokkaustapoja, kuten esimerkiksi kosmeettista kirurgiaa, mutta miesten ympärileikkausta ei juurikaan käsitellä feministisessä kirjallisuudessa tai se mainitaan vain ohimennen (Fox & Thomson 2009a, 195). Hyvä esimerkki kaksoisstandardeista on Caroline Bridge, jonka mukaan miesten ympärileikkaus on rationaalista, koska se on suhteellisen harmiton toimenpide ja koska sillä on joillekin suuri uskonnollinen ja kulttuurinen merkitys. Lisäksi Bridgen mukaan miesten ympärileikkaus pitää säilyttää, koska se on kulttuurista valtavirtaa, mutta naisten silpominen kieltää, koska se on pienen vähemmistön tapa. (Bridge 2002, 284.)

Näin ollen vain naisten ympärileikkaus nähdään sukupuolittuneena väkivaltana (Coene & Saborso 2019, 37), patriarkaatin kontrollina naisia kohtaan (Gunning 1992, 190) ja naisia sortavana historiallisena jatkumona (Pedwell 2007, 49–51). Joidenkin mielestä tämä on täysin väärä käsitys, koska molemmat ympärileikkaukset ylläpitävät sukupuoliormeja (Fox & Thomson 2009a, 199). Toiset argumentoivat, että naisten ympärileikkauksella ei ole mitään tekemistä patriarkaatin kanssa, koska naiset kontrolloivat ja suorittavat ympärileikkaukset itse sekä kannattavat ympärileikkauksia

yhtä paljon kuin miehet (Hastings Center 2012, 23). Itse asiassa suurimmassa osassa Saharan eteläpuolista Afrikkaa miesten ja naisten ympärileikkaukset on nähty symmetrisinä operaatioina eikä niitä ole yhdistetty naisten sortamiseen (Caldwell ym. 1997, 1190). Niissä yhteisöissä, joissa harjoitetaan sukuelinten muokkausta, leikkauksia tehdään molemmille sukupuolille, minkä vuoksi sitä ei nähdä yhtä sukupuolta syrjivänä käytäntönä (Hastings Center 2012, 23; Boddy 2007, 60). Joissain afrikkalaisissa yhteisöissä, kuten Kikuju-kansan keskuudessa, naisten ympärileikkaus näyttää ennemminkin seksuaalisena vapautumisena kuin seksuaalisena kontrollina (ks. Njambi 2004, 296–297). Silpomisen vastaiset kampanjat Afrikassa ovatkin joissain tapauksissa johtaneet naisten vallan heikentymiseen (Hastings Center 2012, 23). Monissa kulttuureissa naiset näkevät ympärileikkauksensa positiivisena asiana eivätkä ymmärrä länsimaista kritiikkiä sitä kohtaan (Lane & Rubinstein 1996, 35–36). Vastaavasti Sudanissa naiset kauhistelevat länsimaissa tehtäviä rintojen leikkauksia (Greer 1999, 96).

Miesten ja naisten erilaiselle kohtelulle on tarjottu muitakin syitä. Länsimaissa miehet nähdään toimijoina ja naiset toiminnan kohteina, jonka takia miehet eivät voi olla uhreja (Boddy 2007, 58–59). Yleisen oletuksen mukaan kulttuurin uhreja voivat siis olla vain naiset, koska patriarkaalinen yhteiskunta ei koskaan vahingoittaisi miehiä (Johnson 2010, 183; Carpenter 2004, 310). Tämä näkyy esimerkiksi siten, että YK:n määrittelyn mukaan haitalliset perinteet (“traditional harmful practice”) koskevat vain naisia ja tyttöjä (Carpenter 2004, 308–309). Cynthia Danielsin mukaan tieteessä ja mediassa lähdetään oletuksesta, jossa nainen on haavoittuva, mutta mies on haavoittumaton. Tämä on johtanut siihen, että naisten terveysongelmiin on keskitytty haitallisesti, kun taas miesten terveysongelmat on järjestelmällisesti laiminlyöty. (Daniels 1997, 609.)

Länsimaisessa kulttuurissa maskuliinisuus tarkoittaa haavoittuvuuden ja riskin kieltämistä. Samalla maskuliininen keho on uhrattavissa – varsinkin sodassa ja työssä – mutta tätä asiaa vähätellään tai sitä ei tunnisteta. Näillä asioilla on perusteltu sitä, että miehillä on ollut suurempi oikeus poliittiseen osallistumiseen. (Fox & Thomson 2009b, 119–120.)

Katariina Paakkasen mukaan sukupuolten erilainen kohtelu oikeutetaan kolmella tavalla.

Ensinnäkin poikien kohdalla ympärileikkauksen argumentoidaan tuovan terveyshyötyjä, mutta nämä terveyshyödyt ovat saavutettavissa helposti ilman terveen kudoksen poistamista ylläpitämällä tavallista hygieniaa tai käyttämällä kondomia. Toisekseen poikien ympärileikkaus oikeutetaan sillä perusteella, että se on paljon lievempi toimenpide, vaikka tosiasiaa jotkut tyttöjen silpomisen muodot ovat lievempiä ja naisille sallitaan paljon haitallisempia kosmeettisia operaatioita.

Kolmanneksi poikien kohdalla argumentoidaan, että ympärileikkaus vahvistaa heidän kulttuurista

identiteettiään, kun taas tyttöjen kohdalla kulttuuri nähdään sortavaksi rakenteeksi. Lisäksi tyttöjen silpomisen argumentoidaan olevan väärin, koska se ei perustu tyttöjen vapaaseen tahtoon. (Paakkanen 2018, 14–15.) Itse asiassa poikien ympärileikkaukset tehdään useimmiten paljon nuoremmille lapsille kuin tyttöjen silpomiset, joten poikalapsilla on vielä vähemmän valinnanvapautta kuin tytöillä (Johnson 2010, 15).

Seurauksena on diskursiivinen käänkö, jossa poikien leikkaamista kutsutaan “ympärileikkaukseksi” ja tyttöjen leikkaamista kutsutaan “silpomiseksi”. Tämä jako oikeutetaan kahdella päinvastaisella diskurssilla. Poikien ympärileikkauksen diskurssit vievät asian lääketieteen puolelle, jossa poikien ruumiillista koskemattomuutta vastaan argumentoidaan terveyshyödyillä sekä kulttuurisella ja uskonnollisella identiteetillä. Sen sijaan tyttöjen silpomisen diskurssit vievät asian ihmisoikeuksiin; tyttöjen kohdalla kyse on sortavista valtarakenteista ja heidän oikeuksiensa loukkaamisesta. Samalla naisten kosmeettinen kirurgia – joka voi olla paljon haitallisempaa kuin ympärileikkaus – erotetaan silpomisesta ja annetaan lääketieteen käsiteltäväksi, koska sitä ei luokitella ihmisoikeusongelmaksi. (Paakkanen 2018, 14–17.) Myös Daniel Harrison on havainnut, että sosiologiassa miesten ympärileikkauksen diskurssit koskevat lääketiedettä, minkä takia leikkausta kohtaan ei ole kohdistettu tarpeellista kritiikkiä esimerkiksi sukupuolen tai seksuaalisuuden näkökulmista (Harrison 2002, 303).

Kirsten Bell puolestaan näkee, että poikien ympärileikkausta dominoi diskurssi, jonka mukaan leikkauksella ei ole minkäänlaisia haitallisia vaikutuksia miehen seksuaalisuuteen ja jonka mukaan vain peniksen täydellistä kastraatiota voidaan verrata tyttöjen silpomiseen (Bell 2005, 127). Tämä dominoiva diskurssi perustuu Bellin mukaan kolmeen oletukseen (Bell 2005, 140). Ensinnäkin klitoris määritellään naisen penikseksi, jolloin naisen anatomia määritellään miehen anatomia kautta. Samalla ympärileikkausta ei nähdä haitallisena, koska mies pystyy siitä huolimatta ejakuloimaan (Bell 2005, 135). Toisen oletuksen mukaan miehillä on voimakas seksuaalinen vietti eikä ympärileikkaus siten haittaa miehen seksuaalisuutta, kun taas naisen seksuaalisuus on niin hento, että mikä tahansa genitaalinen muokkaus vammauttaa naisen seksuaalisuuden. Vaikka ympärileikkaus vähentää peniksen tuntoherkkyyttä, niin se nähdään vain hyvänä asiana, koska silloin mies voi suoriutua seksissä pidempään (Bell 2005, 136–137.) Tämän vuoksi dominoivan diskurssin mukaan naisen leikkaaminen miehen nautinnon lisäämiseksi tuomitaan “barbaarisena” ja naisvihana, mutta samalla peniksen leikkaaminen naisen nautinnon lisäämiseksi nähdään täysin hyväksyttävänä (Bell 2005, 137). Kolmannen oletuksen mukaan ihmisen seksuaalisuus voidaan redusoida anatomiaan, vaikka todellisuudessa seksuaalista nautintoa ei voida kvantifioida. Tämän

takia ihmisillä olla eri mielipiteitä omien genitaalisten operaatioidensa hyödyllisyydestä. Kyse on myös etnosentrisyydestä, jossa länsimainen näkemys seksuaalisuudesta oletetaan universaaliksi. (Bell 2005, 138–139.)

Miesten ympärileikkauksen hyväksyttävyyttä johtuu myös sen normalisoitumisesta. Esimerkiksi Yhdysvalloissa miesten ympärileikkauksesta on tullut ideologia, jota ei kyseenalaisteta ja joka on osa dominoivaa kulttuurista identiteettiä. Tämän ideologian mukaan terveetkin pojat syntyvät viallisina ja tarvitsevat kirurgista korjausta ympärileikkauksella. Lopputuloksena on miehen keho, joka on patologisoitu. (Wisdom 2012, 5–6.) Ideologia näkyy amerikkalaisessa populaarikulttuurissa, kuten esimerkiksi tv-ohjelmissa *Sex and the City* ja *Seinfeld* tai elokuvassa *Bad Moms*, joissa ympärileikkaamaton penis esitetään rumana, puutteellisena, patogeenisenä ja seksuaalisesti kuvottavana³ (Johnson 2010, 194; Farr 2008, 499). Sen sijaan leikattu penis esitetään normaalina ja esteettisesti parempana peniksenä (Rosewarne 2013, 195). Lisäksi leikkaus esitetään väijäämättömänä ja turvallisena operaationa, joka on kivulias vain aikuisille (Young 2009, 240). Ympärileikkaus voidaan ymmärtää pyrkimyksenä muokata miehen keho vastaamaan kuviteltua täydellistä maskuliinista anatomiaa (Fox & Thomson 2009b, 118).

Osassa Afrikkaa harjoitettu naisten ympärileikkaus voidaan ymmärtää aivan samalla tavalla; leikkaamaton vagina nähdään rumana ja vastenmielisenä, kun taas leikattu vagina on kaunis, naisellinen, sivistynyt ja kunniallinen (Shweder 2002, 224; Lane & Rubinstein 1995, 35).

Amerikkalaisten miesten ja afrikkalaisten naisten ympärileikkauksissa on paljon samanlaisuutta: molemmissa kulttuureissa sukuelinten fyysistä koskemattomuutta pidetään epänormaalina ideana; leikatuilla on hyvin vähän tietoa toimenpiteen seurauksista tai mahdollisuudesta ruumiisilleen koskemattomuuteen; ja leikkaamatonta sukuelintä pidetään esteenä normaalille perhe-elämälle ja sosiaaliselle menestykselle (Johnson 2010, 194). Sekä miesten että naisten sukuelinten muokkauksissa olennaisia tekijöitä ovat kauneusstandardit, häpeä ja halu sopeutua joukkoon (Pedwell 2007, 49–51; Farr 2008, 499).

On väistämätöntä, että ihminen sosialisoi oman kulttuuriinsa ja näkee sen käytännöt luonnollisina, minkä takia länsimaissa ei ole kulttuurisen sokeuden takia pystytty tuomitsemaan miesten ympärileikkausta, vaikka kaikki muut lasten kehojen muokkaukset on tuomittu (Darby & Svoboda 2008, 315). Ympärileikkaus on niin yleistä Pohjois-Amerikassa, Britanniassa ja Australiassa, että sitä ei voida tuomita barbaarisena, toisen kulttuurin tapana kuten naisten

³ *Sex and the City* (1999): https://www.youtube.com/watch?v=Bo_9dJWu3ds *Bad Moms* (2016): <https://www.youtube.com/watch?v=ArpRKXm151w> *Seinfeld* (1993): <https://www.youtube.com/watch?v=K2zxcA95PQc>

silpominen tuomitaan. Sen sijaan miesten ympärileikkauksessa vedotaan länsimaisen lääketieteen ja oikeustieteen neutraaliuteen ja objektiivisuuteen, vaikka todellisuudessa länsimainen kulttuuri on sokea operaation haitoille: kirurgiaan liittyville riskeille; terveen kudoksen poistamisesta aiheutuvalle kivulle; ja myöhemmän elämän mahdollisille psykoseksuaalisille ongelmille. (Fox & Thomson 2009b, 121.)

Ero suhtautumisessa sukuelinten muokkaukseen saattaa myös johtua siitä, että naisten kärsimys nähdään suuremmaksi ongelmaksi kuin miesten kärsimys. Tutkimuksissa on todettu muun muassa, että ihmiset ovat valmiimpia aiheuttamaan miehen kuoleman kuin naisen sekä antamaan sähköshokkeja miehelle kuin naiselle. Ilmiö voidaan selittää sosiaalisilla normeilla, joiden mukaan miesten satuttaminen on hyväksyttävämpää. (FeldmanHall ym. 2016, 548–549.) Muissa tutkimuksissa on huomattu, että ihmiset ovat valmiimpia hyväksymään miehiin kohdistuvaa instrumentaalista vahinkoa kuin naisiin (Grason ym. 2018, 2441) ja että naiset ja tytöt nähdään haavoittuvampina ja heille osoitetaan enemmän sympatiaa kuin miehille ja pojille (Dijker 2010, 419). Eräässä laajassa tutkimuksessa havaittiin, että koehenkilöt tunnistavat herkemmin naisen kärsimyksen, he tuntevat enemmän sympatiaa naisuhreja kohtaan, naiset nähdään vähemmän syyllisinä omaan kärsimyksensä, naisten kärsimys nähdään epäreilumpana, naisiin kohdistuva vahinko nähdään tahallisempina ja siihen syyllistyvät moraalittomampina ihmisinä (Reynolds ym. 2020, 134). Tämä näkyy yhteiskunnassa esimerkiksi siten, että naisiin kohdistuvista rikoksista rangaistaan ankarammin kuin miehiin kohdistuvista rikoksista (Curry ym. 2004, 319; Blackwell ym. 2008, 399).

4. Tutkimusasetelma

4.1 Tutkimuskysymys

Aihetta lähestytään seuraavalla tutkimuskysymyksellä: minkälaisia diskursseja poikien ympärileikkauksesta tuotetaan kansanedustajien puheissa?

4.2 Aineisto

4.2.1 Kansalaisaloitteen tausta

Tyttöjen silpominen – ja samalla poikien ympärileikkaus – nousi uudestaan esille, kun kansalaisaloite tyttöjen sukuelinten kriminalisoimiseksi sai yli 62 000 ääntä (Kansalaisaloite 2018)

ja eteni eduskunnan lakivaliokunnan mietintöön vuonna 2019 (KAA 1/2019 vp). Eduskunnan lakivaliokunnan mietintö suositteli, että valtioneuvosto ryhtyy mahdollisimman ripeästi toimenpiteisiin tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen säättämiseksi rikoslaissa rangaistavaksi nykyistä selkeämmin (LaVM 6/2020 vp, 20). Erityisen mielenkiintoista oli se, että lakivaliokunta päätti käsitellä myös poikien ei-lääketeieteellistä ympärileikkausta ja totesi, että “myös poikien ei-lääketeieteellisiin ympärileikkauksiin liittyy sääntelytarpeita, joita on aiheellista selvittää ja arvioida tarkemmin” (LaVM 6/2020 vp, 19).

Lakivaliokunnan mietintöä vastustettiin kahdella vastalauseella ja päinvastaisista syistä. Ensimmäisen vastalauseen antoivat kansanedustajat Eva Biaudet ja Antero Laukkanen. Ensinnäkin heidän mielestään tyttöjen silpominen ja poikien ympärileikkaus ovat “täysin toisistaan poikkeavia toimenpiteitä, eikä niitä tule missään rinnastaa toisiinsa”. Toiseksi juutalaisuudessa ja islamissa poikien ympärileikkauksen uskonnollinen merkitys on keskeinen. Kolmanneksi heidän mielestään ympärileikkausta voidaan pitää lapsen kokonaisedun kannalta puolustettavana ja kokonaisuutenakin arvostellen vähäisenä toimenpiteenä. Biaudet ja Laukkanen vaativat, että poikien ei-lääketeieteellistä ympärileikkausta koskevat kappaleet ja virkkeet poistetaan mietinnöstä. (LaVM 6/2020 vp, 21–24.)

Toisen vastalauseen antoivat perussuomalaisten kansanedustajat Leena Meri, Sebastian Tynkkynen ja Mari Rantanen, jotka vaativat poikien ei-lääketeieteellisen ympärileikkauksen kieltämistä lailla. Heidän mukaansa rikoslain neutraliteettiperiaate, yhdenvertaisuusperiaate (PL 6§), yksityisyyselämän suoja (PL 10§), henkilökohtainen koskemattomuus (PL 7§) ja lasten oikeuksien sopimus velvoittavat kieltämään myös poikien ympärileikkauksen. Heidän mukaansa “lääketeieteellisesti tarpeeton sukuelinten silpominen on aina haitallista ja vastoin lapsen perustavanlaatuisia oikeuksia riippumatta siitä, kohdistuuko toimenpide tyttöön vai poikaan”. (LaVM 6/2020 vp, 25–27.)

Eduskunta puolsi lakivaliokunnan mietintöä äänin 140–10 sen puolesta, että tyttöjen sukuelinten silpomisen kieltäminen kirjataan lakiin nykyistä selväsanaisemmin (Yle 2020). Entinen yhdenvertaisuusvaltuutettu Eva Biaudet vastusti kovasanaisesti sitä, että poikien ympärileikkaus sisällytettiin lakivaliokunnan lausuntoon: “aina kun keskustellaan naisten oikeuksista, on olemassa tällainen tasa-arvon vastainen liike, joka haluaa, että puhutaan miehistä ja miesten oikeuksista. Lopputulos on se, että naisiin kohdistuvaa ongelmaa vähätellään. Poikien ympärileikkauksissa ei ole koskaan ollut tarkoitus rajoittaa pojan elämää tai hänen oikeuksia ja mahdollisuuksia tehdä omia ratkaisuja. Tämä keskustelu on ihan erilainen. Se ei ole rinnasteinen tähän naisiin kohdistuvaan väkivaltaan.” (MTV 2020.)

Eduskunnan äänestyksen perusteella oikeusministeriö asetti työryhmän valmistelemaan lakimuutosta (Valtioneuvosto 2021), mutta helmikuussa 2023 työryhmä ilmoitti raportissaan yllättäen, ettei suosittele muutoksia rikoslakiin (Valtioneuvosto 2023). Työryhmän päätökseen reagoivat negatiivisesti lukuisat järjestöt, joista 35 julkaisi yhteisen kannanoton vaatiessa tyttöjen silpomisen kaikkien muotojen kirjaamista rikoslakiin erillisenä rikosnimikkeenä (Ihmisoikeusliitto 2023). Ihmisoikeusliiton asiantuntija Johanna Latvala sanoi, että ”on suuri pettymys, ettei tyttöjen sukuelinten silpomista, sen kaikkia muotoja, haluttu täsmällisesti kriminalisoida. Suomella on velvollisuus suojella silpomisen riskissä olevia tyttöjä”. Latvalan mukaan nykyinen lainsäädäntö on riittävä silpomisen vakavien muotojen kohdalla, mutta ei riitä fyysisesti vähemmän vahingoittaviin silpomisen muotoihin. (STTinfo 2023.) Kansanedustaja Sari Sarkomaa kuvaili työryhmän päätöstä sanoin: ”hallitus unohti silpomisuhan alla elävät tytöt” (Sarkomaa 2023).

Oikeusministeriön työryhmän mukaan nykyinen lainsäädäntö on riittävä useasta syystä. Ensinnäkin se totesi, että tyttöjen lievemmät silpomisen muodot ovat verrannollisia poikien ympärileikkauksiin, minkä vuoksi on haastavaa löytää oikeudellisia perusteita tyttöjen ja poikien sukuelinten vahingoittamisen vakavaa lievempien muotojen erilaiselle kohtelulle rikoslainsäädännössä. Toisekseen silpomisen määrittely on vaikeaa; silpomisen yleisimmin käytettyjen määritelmien piiriin kuuluu varsin laaja määrä erilaisia tekoja, joiden vaikuttimet ja vaikutukset voivat vaihdella varsin paljon. Kolmanneksi perustuslain yhdenvertaisuusvaatimuksen kannalta olisi ongelmallista laatia säännöstä, joka asettaisi lapset eri asemaan näiden sukupuolen perusteella. (Oikeusministeriö 2023, 127.)

Valtioneuvoston (2021) hanke naisten ja tyttöjen sukuelinten silpomisen rangaistavuuden selkeyttämisestä rikoslaissa jatkuu vielä vuoden 2023 loppuun, mutta työryhmän lausunnon perusteella lakimuutokset vaikuttavat epätodennäköisiltä, vaikka kaikki osapuolet vaikuttavat olevan tyytymättömiä nykytilanteeseen.

4.2.2 Aineiston rajaus

Aineistona toimii kaksi eduskunnan täysistuntoa, jotka käytiin 11.9.2019 ja 4.11.2020 (ks. Eduskunta 2019; Eduskunta 2020). Täysistunnoissa käsiteltiin kansalaisaloitetta ”Tyttöjen sukuelinten silpomisen kieltäminen” (KAA 1/2019 vp). Vaikka kansalaisaloite koski tyttöjen silpomisen kieltämistä erillisellä lailla, niin eduskunta keskusteli poikien ympärileikkauksesta varsinkin jälkimmäisessä täysistunnossa, mikä mahdollistaa diskurssianalyysin toteuttamisen.

Vuoden 2019 täysistunnossa sanoja "poika", "poikalapsi" tai näiden taivutuksia esiintyi vain 15 kertaa. Vuoden 2020 täysistunnossa väittely poikien ympärileikkauksesta oli huomattavasti kiihkeämpää; poikiin liittyviä sanavalintoja esiintyi silloin moninkertaisesti – noin 270 kertaa. Suurin osa analyysistä keskittyy vuoden 2020 täysistuntoon, koska aihetta käsiteltiin siinä laajemmin.

Aineistoon olisi ollut mahdollista sisällyttää myös lakivaliokunnan lausunto, 54 asiantuntijalausuntoa ja oikeusministeriön työryhmän raportti, mutta etenkin asiantuntijalausunnoissa käsiteltiin vain suppeasti poikien ympärileikkausta. Lisäksi aineiston määrä olisi kasvanut kohtuuttomaksi.

Täysistunnot on tallennettu eduskunnan sivuille sekä videona että tekstinä, joista vain jälkimmäinen on toiminut aineistona. Pelkän tekstin tarkastelussa menetetään luonnollisesti paljon kommunikaatiota, kuten esimerkiksi puheen painotukset ja kehonkieli, mutta se ei haittaa kriittisen diskurssianalyysin toteuttamista.

4.2.3. Puhe eduskunnan täysistunnoissa

Eduskunnan täysistunnolla tarkoitetaan kokousta, johon voivat osallistua kaikki kansanedustajat. Vastakohtana ovat esimerkiksi valiokuntien kokoukset, johon voivat osallistua vain tietyt henkilöt. (Eduskunta 2024.) Täysistunnon päämääränä on toteuttaa eduskunnan tehtäviä, kuten esimerkiksi lainsäätämistä (Voutilainen 2019). Täysistunnoissa kansanedustajat saavat varata vapaasti puheenvuoroja ja pitää niitä, kunhan esiintyminen on arvokasta eikä loukkaa toista henkilöä. Puheenvuorojen suositeltu pituus vaihtelee yhdestä minuutista seitsemään minuuttiin. (Eduskunta 2023.) Eduskunnan kirjaston tietoasiantuntija Timo Turjan mukaan eduskunnassa vaikuttaa edelleen 1800-luvun herrasmieskulttuuri, minkä vuoksi täysistunnoissa välihuutoja ei anneta naisedustajille yhtä paljon kuin miesedustajille (Demokraatti 2019).

Kaikkien parlamenttien toiminta nojautuu sille retoriselle periaatteelle, että asioita tulee tarkastella vastakkaisilta puolilta. Oletuksena on, että parlamentissa yleisössä on vastustajia, joita voi puheen voimalla käännyttää omalle puolelle. Retorisen ajatustavan mukaisesti argumentoinnin ei tarvitse perustua järkeen tai totuuteen eikä niihin vetoaminen vie pitkälle. (Palonen 2005, 144.) Yhden näkökulman mukaan täysistuntojen puhe on suunnattu medialle ja äänestäjille eikä tarkoituksena ole vaikuttaa toisten edustajien mielipiteisiin. Täysistunnoissa edustajat pitävät ennalta valmisteltuja puheita, joiden tarkoituksena on näyttää omille äänestäjille aktiivisuutta. (Koikkalainen 2011, 244.)

Täysistuntojen puheenvuoroissa edustajat rakentavat julkista poliittista identiteettiään ja säätelevät eri aiheiden näkyvyyttä julkisuudessa. Täysistunnot ovat vuorovaikutteisia, koska puheenvuorot ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa ympäröivään yhteiskuntaan, kun täysistunnon puheet leviävät julkisuudessa. Lisäksi on muistettava, että teksti ei synny tyhjiössä, vaan niissä käydään jatkuvaa dialogia, joissa viitataan aiempiin teksteihin. (Voutilainen 2019.)

4.3. Diskurssianalyysi

4.3.1 Diskurssit ja diskurssien rakenne

Termin “diskurssi” takana on se jaettu idea, että kielenkäyttö rakentuu erilaisille kaavoille, joita ihmiset käyttävät erilaisissa sosiaalisen elämän tilanteissa (Jørgensen & Phillips 2002, 1). Diskurssit voidaan määritellä kiteytyneiksi, tietyistä näkökulmasta rakennetuksi merkityksellistämisen käytänteiksi, jotka muokkaavat järjestelmällisesti nimeämiään kohteita. Esimerkiksi Suomen metsiin voi liittyä erilaisia diskursseja – vaikka luonnonsuojelun tai talouden diskursseja – jotka merkityksellistävät metsää tietyistä näkökulmasta ja tietyllä tavalla, minkä seurauksena rakentuu samalla tietty “totuus”. (Pietikäinen & Mäntynen 2019, 2.1.)

Diskurssianalyysin perusajatuksena on kielenkäytön tarkasteleminen tekemisenä, joka muotoutuu sosiaalisissa prosesseissa ja rakentaa sosiaalista todellisuutta (Suoninen 1999). Diskurssianalyysin tutkimuksen kohteena ovat tällaiset kuvaukset eli selonteot, joita ihmiset tuottavat kielenkäytöllä ja joilla he tekevät ymmärrettäväksi omaa itseään ja maailmaa (Pynnönen 2013, 10). Kun esimerkiksi toimittaja kysyi presidenttiehdokas Martti Ahtisaarelta vuonna 1994, että kuka hänen perheessään tekee kotityöt, niin Ahtisaari vastasi, että he “ovat vaimonsa kanssa valinneet sellaisen työnjaon, että vaimo hoitaa kotityöt”. Ahtisaaren selonteon voidaan tulkita esimerkiksi ylläpitävän a) perinteisen työnjaon diskurssia ja b) valinnanvapauden diskurssia. (Suoninen 1999.)

Muita keskeisiä kielellisen toiminnan muotoja ovat genre, kertomus ja argumentaatio. Genrellä tarkoitetaan kielellisen ja sosiaalisen toiminnan yhteenliittymää, joka on jokseenkin vakiintunut ja jonka sen käyttäjät tunnistavat. Genrejä ovat esimerkiksi vitsi, saarna, luento tai uutinen. (Pietikäinen & Mäntynen 2019, 3.1.) Kertomuksien eli narratiivien avulla rakennetaan ymmärrystä puheena olevasta tapahtumasta. Kertomuksilla on suuri voima, koska niiden avulla voi hallita menneisyyttä ja vaikuttaa nykyisiin tai tuleviin ratkaisuihin. Esimerkiksi kertomusta 50 vuotta sitten hyvin työllistäneestä kaivoksesta voidaan käyttää perusteluna uuden kaivoksen avaamiselle. (Pietikäinen & Mäntynen 2019, 3.3.) Argumentoinnin tavoitteena on vakuuttaa tai taivutella

kohteena oleva yleisö argumentoijan esittämien väitteiden puolelle. Yksinkertaisimmillaan argumentti rakentuu väitteestä, perusteluista ja taustaoletuksista. Hyväksyttävässä argumentaatiossa väitteen perustelut ovat päteviä sekä perustelun ja väitteen suhteet ovat loogisesti johdonmukaisia, mutta argumentointiin ei ole pakko osallistua hyväksyttävällä tavalla. Esimerkiksi kun presidentti Donald Trump sanoo, ettei yksinkertaisesti usko tutkimustietoon, niin siirrytään argumentoinnista mielipiteiden, tunteiden ja kokemusten äärelle. Olennaisia ovat taustaoletukset; etenkin kun keskustelijoiden argumentoinnin perustana ovat vastakkaiset arvot, niin tutkijan on hyvä perehtyä argumenttien ideologisiin juuriin ja yhteiskunnalliseen ja historialliseen kontekstiin. (Pietikäinen & Mäntynen 2019, 3.6.)

4.3.2 Diskurssianalyysin teoreettinen viitekehys

Diskurssianalyysia ei pidä nähdä menetelmänä, vaan ennemminkin laajempaa teoreettisena viitekehysenä. Diskurssianalyysillä voidaan kuitenkin katsoa olevan viisi teoreettista lähtöoletusta (Jokinen ym. 1993).

Ensimmäinen oletus on, että kielenkäytöllä on sosiaalista todellisuutta rakentava luonne. Kieli on käytäntö, joka ei ainoastaan kuvaa maailmaa, mutta joka myös järjestää, uusintaa tai muuntaa maailmaa. (Jokinen ym. 1993.) Diskurssit ovat aina sosiaalisia, koska niiden avulla annamme merkityksiä sosiaalisille, kulttuuriselle ja poliittiselle ympäristöllemme. Esimerkiksi vuoristo ei ole kaunis, ennen kuin joku kutsuu sitä kauniiksi ja kertoo siitä jollekin toiselle. (Blommaert 2005, 4.)

Jos kielenkäyttö rakentaa sosiaalista todellisuutta, niin luonnollisesti kielen ei ajatella heijastavan ulkoista todellisuutta. Tätä kutsutaan "ei-heijastavuuden" ideaksi. Niinpä diskurssianalyysissä ei keskitytä siihen, mitä mahdollisesti on kielenkäytön tai muun merkityksellisen toiminnan tuolla puolen. Esimerkiksi jos tutkittaisiin savolaisuuden ja hämäläisyyden eroja, niin tutkija ei ota näitä kategorioita annettuna, vaan keskittyisi ennemminkin siihen miten näitä eroja tuotetaan. (Jokinen ym. 1993.) Tosin tutkimuskaan ei ole irrallaan diskursseista, vaan uusintaa ja tuottaa niitä (Potter & Wetherell 1987, 182–183.).

Toinen diskurssianalyysin oletus on, että on olemassa useita rinnakkaisia ja keskenään kilpailevia merkityssystemejä eli diskursseja. Tämän idean mukaan sosiaalinen todellisuus hahmottuu rinnakkaisten tai keskenään kilpailevien systeemien kenttänä. Nämä järjestelmät merkityksellistävät maailmaa useilla eri tavoilla. (Jokinen ym. 1993.) Esimerkiksi pakolaisnaisiin ja pakolaismiehiin yhdistetään Suomessa monenlaisia merkityksiä. (Holappa 2022, 38–40.)

Kolmas oletus on, että merkitykset ovat riippuvaisia kontekstista (Blommaert 2005, 14; Wetherell & Potter 1992, 90). Toisin sanoen kieli toimii eri yhteyksissä eri tavoin: sanojen, ilmauksien ja tekstien merkitykset eivät ole pysyviä, vaan merkitykset ovat kontekstisidonnaisia. Esimerkiksi englanninkielinen ilmaisu “me too (#metoo)” on lokakuusta 2017 lähtien kytkeytynyt vallan sukupuolittuneisuuteen ja seksuaaliseen häirintään. (Pietikäinen & Mäntynen 2019, 1.5.) Kontekstin laajuus vaihtelee. Pienin konteksti koskee tilanteellisuutta, kuten esimerkiksi kielellistä toimintaa sekä fyysistä ympäristöä. Laajin konteksti on yhteiskunnallinen konteksti, joka sisältää kulttuuriset, sosiaaliset ja historialliset tekijät (Pynnönen 2013, 11–13.)

Neljäs oletus on, että toimijat ovat kiinnittyneitä merkityssystemeihin. Diskurssianalyysin kohteena eivät ole yksilöt vaan sosiaaliset käytännöt. Tutkimuksen kohteena eivät siis ole yksilön mielentilat, ajatukset tai tarkoitukset. (Jokinen ym. 1993.) Diskurssianalyysin kiinnostus on pelkästään itse diskursseissa: miten ne rakentuvat, miten ne toimivat ja mitä niistä seuraavat. (Potter & Wetherell 1987, 178–179.)

Viides oletus on, että kielenkäyttö tuottaa seurauksia (Jokinen ym. 1993). Esimerkiksi lausahdus “sulje ovi” voi saada henkilöön sulkemaan oven tai tehdä hänet ärsyntyneeksi. Kielenkäytön seuraukset ovat kuitenkin jokseenkin epäselviä. Esimerkiksi lausahdus “julistan sodan Filippiinejä vastaan” voi saada aikaan monenlaisia seurauksia, mutta on vaikea yksilöidä kuinka suuri osa seurauksista voidaan johtaa lausahdukseen eli puhetekoon. (Potter & Wetherell 1987, 17–18.)

4.3.3. Diskurssien valta ja kriittinen diskurssianalyysi

Diskurssit liittyvät olennaisesti valtaan, koska sosiaalisen todellisuuden tuottaminen on vallankäyttöä (Pynnönen 2013, 16). Diskurssien valta liittyy niiden kykyyn kuvata ja esittää maailman tapahtumat ja ihmiset tietystä näkökulmasta ikään kuin ”totena” tai ”tapahtuneena” (Pietikäinen & Mäntynen 2019, 2.2). Tällaiset kielelliset prosessit ovat merkittävää vallankäyttöä, koska ne manipuloivat ihmisten näkemyksiä heidän sitä tiedostamattaan. Jos ihmisten tiedostaisivat vallankäytön, niin ne eivät toimisi. (Fowler & Kress 1979, 185–186.)

Diskurssin vallan analyysissä on käytetty muun muassa seuraavia käsitteitä: representaatio, identiteetti ja ideologia. Representaatio voidaan määritellä prosessiksi, jossa kielen merkityksellistämisen käytänteiden kautta rakennetaan vaikutusvaltaisia ”kuvia” ihmisistä, tiedosta ja tapahtumista. Asiat voidaan esittää monin eri tavoin ja jokaisella tavalla on seurauksensa. Esimerkiksi Suomen vuoden 1918 sotaa on representoitu monin tavoin: punakapina, työvään

vapaussota, sisällissota, luokkasota, vapaussota, kansalaisseita ja vallankumous. (Pietikäinen & Mäntynen 2019, 2.2.)

Identiteetin käsitteellä tarkoitetaan sitä, että diskurssien avulla rakennetaan käsityksiä itsestä, toisista ja ihmisten välisistä suhteista. Diskurssien kautta identiteettejä rakennetaan, muutetaan ja haastetaan. Etenkin kriittisessä diskurssianalyysissä tutkitaan, miten diskurssit dominoivat ja rakentavat identiteettejä niin, että ne muuttuvat itsestäänselvyyksiksi tai stereotyyppioiksi. Näin muodostetut identiteetit voivat ohjata tai rajoittaa yksilöiden toimintamahdollisuuksia ja käyttäytymistä. (Pynnönen 2013, 19.)

Ideologian käsite on keskeinen etenkin kriittisessä diskurssianalyysissä, koska ideologioihin sisältyvät uskomukset ylläpitävät yhteiskunnallista epätasa-arvoa. Ideologia tarkoittaa ajatusjärjestelmää, johon liittyy uskomuksia maailmasta ja joka ohjaa ihmisen toimintaa. (Pynnönen 2013, 19.) Tosin ideologioiden tuottamien alistussuhteiden havaitseminen voi olla vaikeaa, koska alistussuhteita voidaan luoda kauniillakin kielellä; esimerkiksi alistettua naista voidaan ylistää. (Jokinen ym. 1993.)

Kriittinen kielitieteellinen analyysi on kuitenkin vaikeaa, koska siihen ei ole olemassa suoraviivaisia ohjeita, mutta huomiota kannattaa kiinnittää ainakin seuraaviin viiteen asiaan. Ensinnäkin kannattaa kiinnittää huomiota verbeihin ja adjektiiveihin, jotka kuvaavat toimintaa, olotiloja, prosesseja ja henkisiä prosesseja. (Fowler & Kress 1979, 199.) Toiseksi tärkeää on kieliopin modaalisuus, jolla kuvataan kirjoittajan mielipiteitä itseään, keskustelukumppaneita tai aihepiiriä kohtaan. Pelkästään persoonapronominien valinnalla voi olla suuri merkitys; esimerkiksi “meistä” puhumisella voi olla monenlaisia merkityksiä. Tärkeitä ovat myös tekstin ajallinen kuvaus, kuten esimerkiksi aikamuotojen valinnat, sekä millaista etäisyyttä kirjoittaja pitää aihepiiriin (Fowler & Kress 1979, 200–207.) Kolmanneksi tärkeää ovat transformaatiot eli kielenkäyttö, jolla tekstistä jätetään pois persoonat tai osallistujat ja jolla tekstillä voidaan korostaa teemoja ja kohteita. Esimerkiksi lause “kaivostyöläisten odotetaan palaavan töihin huomenna” jättää kertomatta kuka odottaa työläisten palaavan töihin ja kiinnittää huomion kaivostyöläisiin. (Fowler & Kress 1979, 207–210.) Neljänneksi kielessä tärkeää on se, miten asioita luokitellaan ja miten ne nimetään. Esimerkiksi kun Punaiset Prikaatit kidnappasivat – ja lopulta murhasivat – Italian entisen pääministerin Aldo Moron, he kutsuivat tapahtumaa “kansan tuomioistuimeksi”, kun taas lehdistö parodioi tapahtumia erilaisilla termeillä. (Fowler & Kress 1979, 210–212.) Lopuksi tärkeää on diskurssin johdonmukaisuus ja yhtenäisyys, koska ne kertovat diskurssin ideologisesta perustasta.

Esimerkiksi se missä järjestyksessä joistain tapahtumista kerrotaan voi paljastaa diskurssista jotain. (Fowler & Kress 1979, 212–213.)

4.4. Diskurssianalyysin toteuttaminen

Diskurssianalyysi on toteutettu kolmivaiheisena prosessina (ks. Pynnönen 2013). Ensimmäisessä vaihe on tekstuaalinen analyysi, joka koostuu kahdesta osasta: lingvistiikasta ja tekstuurista. Lingvistinen analyysi rajoittuu lauseeseen suurimpana tarkasteluyksikkönä, kun taas tekstuurin analyysissa tarkastellaan tekstin rakennetta laajemmalla tasolla. Tekstuaalinen analyysi on luonteeltaan kuvailevaa ja siinä tutkija pyrkii pitämään oman osallisuutensa pienenä. (Pynnönen 2013, 25–26.) Toinen vaihe on tulkitseva analyysi, jossa pyrkimyksenä on kuvata diskurssin muotoutuminen. Analyysissa keskitytään sosiaalisiin prosesseihin, joilla ylläpidetään ja tuotetaan todellisuutta. (Pynnönen 2013, 27–28.) Diskurssien avulla voidaan tarkastella toimijoiden uskomuksia, arvoja ja oletuksia. Tulkitseva analyysi keskittyy sosiaaliseen kontekstiin ja sitä ylläpitävään diskurssiin. Analyysissa pyritään ymmärtämään aineiston kokonaiskuvaa eikä sen yksityiskohtia. Lisäksi mietitään mitä diskurssit mahdollistavat. (Phillips & Hardy 2002, 23–25; Heracleous 2004, 176.) Kolmas vaihe on kriittinen diskurssianalyysi, jossa tarkastellaan vallankäyttöä. Tarkoituksena on kuvata, selittää ja kritisoida sitä, miten hallitsevat diskurssit määrittelevät sosiaalisesti jaettua ymmärrystä, asenteita ja ideologioita. (Pynnönen 2013, 30.)

Tässä tutkielmassa diskurssianalyysin ensimmäisessä vaiheessa eli tekstuaalisessa analyysissa on hyödynnetty sisällönanalyysin työkaluja. Aluksi lähdettiin liikkeelle tutustumalla aineistoon sellaisenaan eli yksinkertaisesti lukemalla se läpi muutaman kerran. Tämän jälkeen aloitettiin aineiston koodaus, jossa alustavasti tunnistetaan tutkimuskysymyksen kannalta olennaisia kohtia (Braun & Clarke 2012, 61). Koodauksen avulla muodostettiin teemoja, jotka kertovat aineistossa yhtenäisestä tavasta puhua tietystä asiasta ja joka liittyy olennaisesti tutkimuskysymykseen. Esimerkiksi aineistossa merkittiin muutamia koodeja kansanedustajien erilaisille tavoille vertailla tyttöjen ja poikien sukuelinten muokkausta. Näiden koodien perusteella muodostettiin teema, joka nimettiin sukupuolen vertailun teemaksi. Aineistosta tunnistettiin seuraavat teemat: sukupuolten vertailu, länsimaiden ensisijaisuus, lääketieteellinen argumentointi, väkivalta, lapsen oikeudet, tasa-arvoon vetoaminen, perhe ja vanhemmuus, uskonto, oikeudellinen sääntely, kiireellisyys, maahanmuuttajat sekä kulttuuriset perinteet. Teemojen painoarvot vaihtelivat suuresti eli jotkut teemat olivat esillä enemmän kuin toiset, mutta tarkoituksena ei ollut vielä pelkistää aineistoa liikaa.

Toisessa vaiheessa eli tulkitsevassa analyysissä aloitettiin tunnistamaan varsinaisia diskursseja. Tässä vaiheessa tarkasteltiin muun muassa mitä arvoja, uskomuksia ja oletuksia teemoista löytyy ja miten teemoista puhumalla luodaan todellisuutta. Analyysia laajennettiin lauseiden tasolta laajemmaksi ja mukaan alettiin tuomaan kontekstia. Tekstin laajemmassa analyysissä huomattiin esimerkiksi se, että tasa-arvoon vedottiin monissa puheenvuoroissa, mutta jotkut tarkoittivat tasa-arvolla sukupuolten samanlaista kohtelua ja jotkut erilaista kohtelua. Lopulta teemojen perusteella aineistosta tunnistettiin viisi diskurssia, mutta toisenlaisetkin tulkinnat diskursseista olisivat olleet mahdollisia. Esimerkiksi maahanmuuttoon liittyvää puhetta esiintyi jonkin verran, mutta se ei näyttänyt olevan tutkimuskysymyksen kannalta oleellista. Tutkimuskysymyksen tarkoituksena oli keskittyä poikien ympärileikkaukseen, mutta kansanedustajat tekivät jatkuvaa vertailua tyttöjen ja poikien välillä, minkä vuoksi pelkästään poikiin keskittyminen oli vaikeaa.

Kolmannessa vaiheessa eli kriittisessä diskurssianalyysissä tarkasteltiin diskurssien vallankäyttöä. Tarkoituksena oli keskustella diskurssien seurauksista ja kritisoida niissä esiintyviä väitteitä. Kritiikki perustuu teoriaan, aiempaan tutkimukseen ja kontekstiin, joita tässä tutkielmassa on aiemmin esitelty. Esimerkiksi yhtenä kritiikin kohteena on sukupuolten erilaisen kohtelun oikeuttaminen, joka on keskeinen idea kansanedustajien puheissa.

5. Ympärileikkauksen diskurssit

Diskurssianalyysissä on tunnistettu viisi poikien ympärileikkaukseen liittyvää diskurssia:

1. Sukupuolten erojen diskurssi.
2. Lääketieteellistämisen diskurssi.
3. Yhdenvertaisuuden diskurssi.
4. Vanhempien oikeuksien diskurssi
5. Länsikeskeisyyden diskurssi.

Kansanedustajien puheissa sukupuolten erojen ja lääketieteellistämisen diskurssit olivat suosituimpia, kun taas muista diskursseista oli vähemmän puhetta ja niihin liittyvää puhetta käytti huomattavasti pienempi joukko edustajia. Seuraavissa alaluvuissa diskurssit esitellään yksityiskohtaisemmin. Diskurssien valtaa käsitellään tutkielman yhteenvedossa.

5.1 Sukupuolten erojen diskurssi

Sukupuolten erojen diskurssi kannattaa tyttöjen ja poikien erilaista kohtelua. Diskurssi perustuu siihen oletukseen, että vain tyttöjen sukuelinten muokkaus on väkivaltaa. Tyttöjen sukuelinten muokkaus nähdään äärimmäisen vakavana toimenpiteenä, joka tuhoaa naisen elämän täysin, minkä vuoksi toimenpide luokitellaan sukupuolittuneeksi väkivallaksi ja naisia sortavaksi käytännöksi. Sen sijaan poikien sukuelinten muokkaus nähdään lievänä toimenpiteenä, jota ei voi verrata tyttöjen sukuelinten muokkaukseen ja jolla ei nähdä merkittäviä haittoja. Itse asiassa poikien ja tyttöjen vertaaminen nähdään jopa loukkaavana. Kuten aiemmin on käsitelty, nämä samat oletukset ovat yleisiä feministien ja akateemikkojen keskuudessa. Aiemmissa tutkimuksissa on huomattu, naisten kärsimys luokitellaan vakavammaksi ongelmaksi ja naiset haavoittuvammaksi sukupuoleksi, mikä korostaa naissukupuolen seksuaalisuuden haavoittuvuutta ja herkkyyttä.

Diskurssin mukaan tyttöjen sukuelinten muokkaus pitää nähdä ihmisoikeusongelmana, kun taas poikien ei. Näin ollen ruumiillinen koskemattomuus on ongelma vain tyttöjen kohdalla. Tällä tavoin voidaan oikeuttaa tyttöjen ja poikien erilainen kohtelu, mikä johtaa lasten oikeuksien sukupuolittuneisuuteen. Diskurssin hegemonisesta asemasta kertoo se, että väitteelle ei yleensä tarjota perusteluja, koska sitä pidetään itsestäänselvyytenä, kuten seuraavissa lainauksissa:

Tämä tyttöjen sukuelinten silpominen ja tämä poikien ei-lääketieteellisin perustein tapahtuva ympärileikkaus eivät ole miltään osin sama asia, ne eivät ole miltään osin rinnastettavissa, eikä näin ollen mielestäni tässä yhteydessä olisi tullut tätä poikien ei-lääketieteellisin perustein tapahtuvaa ympärileikkausta käsitellä. (Ben Zyskowitz, kok.)

Sen sijaan hämmästelen kovasti, että tähän on rinnastettu poikien ympärileikkaus, mikä ei millään muotoa ole silpomista, koska sekä taustaltaan, toimenpiteiltään että vaikutuksiltaan puhutaan aivan täysin eri kokoluokan asiasta. (Sari Tanus, kd.)

Kansanedustajat perusteleva seuraavilla tavoilla väitettä siitä, että tyttöjen silpominen on vakavampi ongelma. Ensinnäkin tyttöjen silpomista kuvaillaan sanoilla “törkeä väkivallanteko”, “ihmisoikeusloukkaus”, “brutaali silpominen”, “sukuelinten tuhoaminen”, “vastenmielinen toiminta” ja “julma, barbaarinen toimenpide”. Sanavalinnoista nähdään, kuinka tyttöjen kohdalla operaatio nähdään täysin hyväksymättömäksi ja äärimmäiseksi loukkaukseksi tyttöjä kohtaan.

Toisekseen tyttöjen kohdalla erilliskriminalisointia perustellaan sillä, että tyttöjen oikeuksia on laiminlyöty liian pitkään. Edustajat mainitsivat miten “jostain syystä me vielä olemme vaienneet”

tyttöjen silpomisesta (Mika Niikko, ps.) ja miten “tämä kansalaisaloite on murtanut hiljaisuutta aiheen ympärillä” (Saara Hyrkkö, vihr.). Hyrkkö lisää, että asian eteen on tehty töitä, mutta “siitä huolimatta emme ole onnistuneet riittävästi suojelemaan tyttöjä silpomiselta”. Myös Pihla Keto-Huovinen (kok.) puhuu “vaietusta väkivallan muodosta”. Esimerkiksi THL raportointiin perehtynyt toimittaja Jukka Heinosen mukaan ”vaikuttaa siltä, että viranomaiset eivät edes halua tietää, kuinka laaja ongelma oikeasti on” (Seura 2020). Aiheesta voi olla vaikea puhua, koska siinä esiintyy ristiriitoja. Tässäkin aineistossa silpomisesta puhutaan barbaarisena ja julmana väkivaltana, mutta samalla suomalaiset asiantuntijat toivovat, että aihetta käsiteltäisiin hienovaraisesti. Esimerkiksi Ihmisoikeusliiton Johanna Latvala toivoo, ettei ongelman kokoa liioiteltaisi. Toisaalta arviot siitä kuinka moni tyttö Suomessa elää silpomisuhan alla vaihtelevat muutamista kymmenistä kolmeen tuhanteen eli ongelman kokoa ei tiedetä. (Seura 2020.)

Kolmanneksi tyttöjen silpominen nähdään seksuaaliseksi kontrolliksi ja alistamiseksi. Silpominen ei siis ole pelkästään fyysistä pahoinpitelyä, vaan naisten yhteiskunnallista sortoa. Poikien ympärileikkauksen kohdalla ei tunnisteta samanlaisia haitallisia perinteitä.

... poikien ei-lääketieteellisin syin tapahtuvien ympärileikkausten tarkoitus ei ole esimerkiksi kontrolloida poikien seksuaalielämää tai seksuaalisuutta, kun taas — näin olen ainakin ymmärtänyt — tämän tyttöjen sukuelinten silpomisen tarkoitus on nimenomaan tyttöjen ja naisten seksuaalisuuden kontrollointi.” (Ben Zyskowitz, kok.)

... itse asiassa silpominenhan, sen lisäksi, että se on pahoinpitely, kohdistuu naisen vapauteen ja elämän rajoittamiseen. Se on laajempi teko ja puuttuminen ihmisen terveyteen ja elämään kuin se pelkkä pahoinpitely. (Eva Biaudet, rkp.)

Diskurssissa ilmaistaan huolta siitä, että sukupuolten samanlainen kohtelu voisi johtaa tyttöjen silpomisen väheksymiseen. Edustaja Honkasalo väitti jopa, että poikien puolustamisella sorretaan tyttöjä. Hän todennäköisesti halusi kritisoida niitä perussuomalaisia, joiden mielestä poikien ympärileikkausta tulisi käsitellä yhtä akuuttina ongelmana kuin tyttöjen silpomista. Myös esimerkiksi Eva Biaudet on aiemmin antanut samanlaisia lausuntoja (ks. MTV 2020).

Jos me rupeamme näitä yhteismitallistamaan, niin käy ehkä vahingossa niin, että me vähennämme tyttöihin kohdistuvan väkivallan raakuutta. (Mika Niikko, ps.)

Koen vähän ikävänä myös sen, että ikään kuin ajetaan omaa agendaakin niin, että halutaan polkea samalla toisten ihmisoikeuksia. (Veronika Honkasalo, vas.)

Poikien kohdalla käytetään erilaista kieltä: puhutaan sääntelytarpeista ja asian monimutkaisuudesta. Poikien ympärileikkauksesta ei käytetä negatiivisia termejä, vaan puhutaan neutraalisti lainsäädäntötarpeen selvittämisestä. Suuri huoli liittyy siihen, ettei lainsäädännön selvittäminen poikien kohdalla saa viivyttää tyttöjen silpomisen erilliskriminalisoimista.

Eli tosiaankin valiokunta haluaa, että myöskin nämä selvitetään, mutta myöskään ei haluttu, että tämä poikien tilanne, mikä on ehkä vähän mutkikkaampi, viivästyttää nyt tätä tyttöjen asioitten selvittämistä. Eli hoidetaan tyttöjen asia ensiksi kuntoon ja selvitetään sitten tämä. (Eeva-Johanna Eloranta, sd.)

Valiokunnan enemmistö katsoi, että myös poikien ei-läketieteellisiä ympärileikkauksia on tarpeen säädellä ja nämä tulee selvittää mutta että nämä sääntelytarpeet eivät saa viivästyttää tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen rangaistavuuden selkeyttämistä (Veronika Honkasalo, vas.)

Sääntelytarpeiden selvittäminen viittaa siihen, että poikien tilanne olisi epäselvä. Esimerkiksi Hyrkkö sanoo, että poikien kohdalla on tarvetta yhteiskunnalliselle keskustelulle ja että hän uskoo asian etenevän "tulevien vuosien aikana". Toisin sanoen vaikka poikien kohdalla lain todetaan olevan puutteellinen, niin asiaa ei nähdä kiireelliseksi. Sen sijaan tyttöjen kohdalla lainsäädännön tarve nähdään välittömäksi.

Poikien juridisen aseman korjaaminen on, edustaja Keto-Huovisenkin kuvaamalla tavalla, monimutkaisempi kysymys ja edellyttää huolellista lainvalmistelua ja myöskin yhteiskunnallista vuoropuhelua. Uskon, että tässä asiassa kyllä tullaan etenemään tulevien vuosien aikana (Saara Hyrkkö, vihr.)

Sääntelytarpeella tarkoitetaan tässä diskurssissa poikien ympärileikkauksen sallimista lailla. Diskurssin taustaoletuksiin kuuluu, että tyttöjen silpominen on brutaalia sukuelinten tuhoamista, kun taas poikien ympärileikkaus ei ole haitallinen operaatio. Poikien ympärileikkaus nähdään siis ensisijaisesti vähäisenä, juridisena ongelmana.

Sukupuolten erojen diskurssissa vaikuttaa olevan ristiriita, jossa toisaalta sanotaan samojen ihmisoikeuksien kuuluvan kaikille, mutta toisaalta poikien kohdalla ihmisoikeudet tarkoittavat eri asiaa: sukuelimen muokkaamisen sallimista. Tämä hämmentävä ristiriita voidaan selittää sillä diskurssin oletuksella, ettei tyttöjen ja poikien sukuelinten muokkausta voi verrata keskenään. Toisaalta poliitikot ymmärtävät, ettei ole hyväksyttävää avoimesti kannattaa sukupuolten epätasa-arvoa, vaikka käytännössä diskurssi siihen johtaakin.

Selvää on, että itsemääräämisoikeus, oikeus kehoolliseen koskemattomuuteen ja uskonnonvapaus ovat keskeisiä ihmisoikeuksia, jotka kuuluvat kaikille. (Veronika Honkasalo, vas.)

Itselleni on täysin selvää, että perus- ja ihmisoikeudet kuuluvat kaikille lapsille ja jokainen ihminen ansaitsee samanlaisen suojan lain edessä sukupuolesta riippumatta. (Pirjo Keto-Huovinen, kok.)

Yhteiskunnalliseen kontekstiin asetettuna sukupuolten erojen diskurssia voidaan tarkastella kriittisesti useammasta näkökulmasta. Ensinnäkin diskurssin mukaan tyttöjen silpomisen kieltämisellä on kiire, vaikka tyttöjen silpominen on jo kriminalisoitu Suomessa. Sen sijaan poikien ympärileikkausta ei olla kriminalisoinut eikä siitä ole koskaan edes säädetty lakia, vaikka jo vuonna 2003 Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmä vaati eduskuntaa säätämään lain, koska ympärileikkauksessa puututaan pojan ruumiilliseen koskemattomuuteen (STM 2003, 36). Myös korkein oikeus on vaatinut asiasta lainsäädäntöä ja korkeimman oikeuden presidentti Pauliine Koskelo on moittinut eduskuntaa sen saamattomuudesta (Turun Sanomat 2013). Nämä asiat eivät voi olla tuntemattomia kansanedustajille, koska ne mainittiin lakivaliokunnan mietinnössä (LaVM 6/2020 vp, 18), jota täysistunnossa paljon lainattiin. Toisin sanoen diskurssiin kuuluu poikien ongelmista vaikeneminen, kun taas tyttöjen ongelmien käsittelyä priorisoidaan. Ympärileikkausta koskevan lain puute on johtanut siihen, että esimerkiksi Helsingin poliisissa on epävarmuutta miten asioita tulisi käsitellä, minkä vuoksi poliisi nojaa toiminnassaan lähinnä korkeimman oikeuden päätöksiin (Pesonen 2021, 34–35). Tässä kontekstissa tarkasteltuna tyttöjen silpomisen erilliskriminalisoinnin kiirehtiminen tuntuu erikoiselta.

Toisekseen diskurssin mukaan poikien ympärileikkaus on monimutkainen asia, joka vaatii laajan yhteiskunnallisen keskustelun aloittamista. Eduskunta ei kuitenkaan ole ollut halukas keskustelemaan asiasta perussuomalaisia lukuun ottamatta. Esimerkiksi vuonna 2012 perussuomalaiset kansanedustajat tekivät esityksen, jossa rikoslaissa olisi kriminalisoitu ei-lääketieteellinen ympärileikkaus alle 15-vuotiailta pojilta (LA 41/2012 vp), mutta silloin eduskunnan täysistunnossa aloitetta kommentoivat vain perussuomalaiset kansanedustajat ja kristillisdemokraattien Jouko Jääskeläinen, joka vastusti lakialoitetta lainaamalla juutalaisen keskusneuvoston kannanottoa (Eduskunta 2012). Keskustelua on toivottu myös Sosiaali- ja terveysministeriön hankkeessa “Väkivallaton lapsuus -toimenpidesuunnitelma 2020–2025”, jonka mukaan "on aika aloittaa keskustelu siitä, tulisiko traditiota tarkastella uudesta näkökulmasta eli siitä, että lapseen kajoaminen huoltajan suostumuksella lopetettaisiin ja leikkaus siirrettäisiin

ajankohtaan, jossa lapsi voi siitä itse päättää.” (STM 2019a, 490). Kuitenkin suomalaisilla on hyvin selvä näkemys poikien ympärileikkauksen eettisyydestä. Lastensuojelun Keskusliiton vuonna 2008 teettämän kyselyn mukaan 80 prosenttia vastaajista kieltäisi poikien ympärileikkauksen laillistamisen, kun taas 8 prosenttia sallisi ympärileikkauksen lapselle. (YLE 2008).

Kolmanneksi diskurssin väite siitä, että pelkästään tyttöjen silpomiseen liittyy seksuaalista kontrollia ja alistamista, on harhaanjohtava. Kuten tässä tutkielmassa on aiemmin esitetty, poikien ja tyttöjen leikkauksien oikeutettiin pitkään samalla tavalla. Leikkauksilla haluttiin myös poikien kohdalla estää masturbaatiota aiheuttamalla pojalle kipua ja poistamalla liikkuvaa ihoa peniksestä. Myös Oikeusministeriön mukaan poikien ympärileikkaukseen liittyy monissa kulttuureissa ja uskonnoissa seksuaalista kontrollia (Oikeusministeriö 2023, 33). Lisäksi kaikkeen tyttöjen sukuelinten muokkaukseen ei sisälly seksuaalista kontrollia (ks. esim. Njambi 2004).

Neljänneksi sukupuolten erojen diskurssi kohtelee varsinkin tyttöjen silpomista ilman, että siinä tuodaan esille operaatioiden vaihtelevuutta. Kaikenlainen tyttöjen silpominen nähdään hengenvaarallisena ihmisoikeusloukkauksena, joka vammauttaa pysyvästi.

Tyttöjen silpominen on hengenvaarallinen ihmisoikeusloukkaus. Silpominen on peruuttamaton toimenpide, joka aiheuttaa tuskallista kipua ja tappavia tulehduksia. Silpomisen seurauksena naisen seksuaalinen nautinto on vain kaukainen, saavuttelemattomissa oleva haave, mutta sitä vastoin yhdynnän aiheuttama kipu on todellisuutta. Synnyttäminen on äärimmäisen vaarallista silvotulle äidille mutta myös syntyvälle vauvalle. (Paula Werning, sd.)

... tyttölapsen sukuelinten silpominen on törkeä rikos, ihmisoikeusloukkaus ja pysyvän ruumiinvamman aiheuttamista ihmiselle, koko loppuelämää haittaavan ruumiinvamman aiheuttamista ihmiselle (Satu Hassi, vihr.)

Vaikka diskurssi antaa kuvan monoliittisestä silpomisen perinteestä, niin todellisuudessa tyttöjen silpomiseksi luokitellaan erilaisia toimenpiteitä, joiden vakavuus vaihtelee. Vakavammissa versioissa esimerkiksi ulkoiset häpyhuulet voidaan poistaa kokonaan ja häpyhuulet ommella yhteen, mutta lievimmät silpomisen muodot voivat sisältää vain pienen viillon tai piston sukuelimiin. Silpomisen määritelmät kattavat jopa kosmeettisen genitaalikirurgian. (Oikeusministeriö 2023, 17–18.) Nämä lievimmät tyttöjen silpomisen muodot vastaavat fyysisiltä vaikutuksiltaan poikien ympärileikkausta tai ovat jopa sitä lievempiä (Oikeusministeriö 2023, 30). Suuri osa leikkauksista on lieviä operaatioita, jotka eivät aiheuta merkittäviä terveyshaittoja naisille (Hastings Center 2012,

22–23). Sukupuolten erojen diskurssi ei tunnista tätä vaihtelevuutta, koska se asettaisi tyttöjen ja poikien erilaisen kohtelun kyseenalaiseksi. Diskurssissa luodaan kuvaa poikien ympärileikkauksesta monimutkaisena ongelmana, vaikka tosiasiallisesti tyttöjen silpomisen määrittelyyn liittyy huomattavasti enemmän ongelmia. Esimerkiksi Oikeusministeriön mukaan silpomiselle ei ole olemassa selkeää kansainvälistä legaalimääritelmää. Tyttöjen silpomisen määritelmät kattavat “laajan joukon tekoja, jotka eivät liity naisiin kohdistuvaan väkivaltaan tai kunniaan liittyvään väkivaltaan, jotka eivät aiheuta pysyvää vahinkoa ja joihin on naisen suostumus.” (Oikeusministeriö 2023, 20.) Monen maan rikoslaisissa silpomiseksi luokitellaan siis myös operaatiot, johon täysi-ikäinen nainen on antanut suostumuksensa, minkä vuoksi kosmeettinen genitaalikirurgia kuuluu useisiin silpomisen määritelmiin, vaikka se onkin käytännössä sallittua (Oikeusministeriö 2023, 17).

Tässä tutkielmassa on jo aiemmin tuotu esille kuinka monien feministien mukaan poikien ympärileikkaus ei aiheuta yhtään vahinkoa penikselle tai on jopa positiivinen asia. Heidän mukaansa klitoriksen leikkaamista pitäisi ennemminkin verrata peniksen täydelliseen amputaatioon (esim. Toubia 1995, 226; Boddy 2007, 60; Nussbaum 1999, 119). Kirsten Bellin mukaan tämä on poikien ympärileikkauksen dominoiva diskurssi (Bell 2005, 127). Tämä taustaoletus tuli esille myös tässä aineistossa:

No me voimme ajatella, mitä tämä tarkoittaisi poikien tai miesten osalta — me poistaisimme peniksen ja me poistaisimme kivekset. (Sari Tanus, kd.)

Sukupuolten erojen diskurssissa poikien sukuelinten muokkaus nähdään juridisena ongelmana ja tyttöjen sukuelinten muokkaus ihmisoikeusongelmana. Ero perustuu erilaisiin taustaoletuksiin, tyttöjen haavoittuvuuden korostamiseen ja vahvempaan haluun suojella tyttöjä kuin poikia. Eroa ylläpidetään kielenkäytöllä, jossa tyttöjen sukuelinten muokkausta kutsutaan silpomiseksi ja poikien ympärileikkaukseksi. Näin ylläpidetään mielikuvaa siitä, että vain tyttöjen kohdalla kyse on väkivallasta, kontrollista ja alistamisesta. Diskurssin kielenkäyttö heijastaa näkemystä, jossa tytöt ja naiset nähdään luonnollisina uhreina, kun taas pojilta ja miehiltä uhrin positio on suljettu pois. Sama ilmiö on huomattu aiemmissa tutkimuksissa (esim. Paakkanen 2018, 14–15; Johnson 2010, 183; Carpenter 2004, 308–310). Diskurssi perustuu tyttöjen ja poikien kehojen erilaiseen arvottamiseen, minkä vuoksi lasten oikeudet nähdään sukupuolikohtaisina; tyttöjen ruumiillinen koskemattomuus on ensiarvoisen tärkeää, kun taas poikien kohdalla ruumiillinen koskemattomuus on toisarvoista.

5.2 Lääketieteellistämisen diskurssi

Lääketieteellistymisellä eli medikalisaatiolla tarkoitetaan yhteiskunnallista ilmiötä, jossa uusia ja aikaisemmin lääketieteeseen liittymättömiä asioita aletaan määritellä lääketieteellisesti ja niistä puhutaan terveyteen ja sairauteen liittyvillä käsitteillä (Lääkäriliitto 2021b). Kansainväliset järjestöt eivät hyväksy lääketieteellisiä argumentteja tyttöjen silpomisen kohdalla missään tapauksessa (ks. Askew ym. 2016), mutta poikien ympärileikkauksen argumentit – niin puolesta kuin vastaan – perustuvat usein lääketieteeseen.

Lääketieteellistämisen diskurssissa pyritään argumentoimaan poikien ympärileikkauksen sallimisen puolesta terveyshyötyjen kautta. Vaikka terveyshyödyt vaikuttavat epävarmoilta, niin diskurssissa vaaditaan terveyshaittojen todistamista. Käytännössä diskurssissa käännetään siis pääläelleen ruumiillisen koskemattomuuden argumentti, jonka mukaan epävarmuuden vallitessa pitäisi pidättäytyä lapsen kehon muokkaamisesta. Sen sijaan diskurssissa korostetaan, että epävarmuuden vallitessa operaatio on sallittava ennen kuin terveyshaitat on selvästi todistettu.

Kuten edustajat Werning ja Zyskowitz totesivat, tyttöjen silpomiselle ei koskaan ole lääketieteellistä perustetta, toisin kuin poikien kohdalla on. Poikien ympärileikkaus on kirurginen toimenpide, jonka suorittamiseksi on olemassa hyvät hoitokäytännöt. (Mirka Soinikoski, vihr.)

Diskurssissa halutaan tehdä eroa tyttöjen ja poikien välillä väittämällä, ettei tyttöjen silpomiselle koskaan ole lääketieteellistä perustetta. Tosiasiassa Suomessa tehdään julkisessa terveydenhuollossa häpyhuulten muokkauksia, koska roikkuvat sisemmät häpyhuulet voivat aiheuttaa toiminnallisia ongelmia – kuten hankausta, kipua, kirvelyä – seksin tai liikunnan aikana. Lisäksi yksityisellä puolella tehdään leikkauksia esteettisten syiden takia. (MTV 2024.) Kansanedustajien väittämiin näyttäisi sisältyvän oletus, että silpomisia ovat vain ulkomailla suoritettut sukuelinten muokkaukset, vaikka Suomessakin tehtävissä operaatioissa poistetaan tervettä kudosta häpyhuulista.

Poikien ympärileikkauksen puolestapuhujien mukaan operaatio ei aiheuta pojille haittaa tai sillä katsotaan olevan jopa terveyshyötyjä. Usein tuodaan esille tiettyjä sairauksia, kuten virtatietulehdus tai HIV, joita ympärileikkauksen väitetään estävän. Silloinkin kun tuodaan esille epävarmuustekijöitä liittyen tähän tutkimustietoon, niin vedotaan siihen, että terveyshaitat on todistettava lääketieteellisissä tutkimuksissa.

... Mutta mitä tulee maailmalla esitettyyn tieteelliseen näyttöön, muun muassa WHO:n suositukseen käydä laajaa kampanjointia ympärileikkauksen puolesta Afrikassa hivin

torjuntaan liittyen, niin tässä tieteellisessä näytössä, mitä maailmalla on hankittu ja mistä on olemassa tieteellistä tietoa, poikien ympärileikkauksesta ei ole nähty olevan mitään vahinkoa tai haittaa näille pojille. Ben Zyskowitz, kok.)

Erityisen tärkeää on, että poikien kohdalla seurataan uusinta tutkittua tietoa siitä, millaisia vaikutuksia ei-lääketieteellisillä ympärileikkauksilla on kasvuun, kehitykseen ja seksuaaliterveyteen (Saara Hyrkkö, vihr.)

Myös poikien ympärileikkauksen vastustajat argumentoivat asiaa lääketieteen avulla, mutta he käyttävät erilaista termistöä kutsuen poikien ympärileikkausta esimerkiksi ”rituaalisilpomiseksi”, jolla halutaan tuoda esille toimenpiteen väkivaltaisuutta ja sen uskonnollista perustaa.

Ympärileikkauksen vastustajat vetoavat usein suomalaisiin lääketieteen ammattilaisiin, jotka suhtautuvat poikien ympärileikkaukseen huomattavasti kriittisemmin kuin yhdysvaltalaiset kollegansa. Lääketieteellisen diskurssin ytimessä onkin väittely siitä, pitäisikö luottaa enemmän amerikkalaisiin vai suomalaisiin lääkäreihin.

Lääkäriliitto ei suosita ei-lääketieteellisiä ympärileikkauksia vaan on ottanut voimakkaasti niitä vastaan kantaa. Tämä johtuu siitä, että nämä rituaalisilpomiset aiheuttavat komplikaatioita, tulehduksia, niistä voi syntyä arpeumia, tuntoherkkyys seksissä vähenee ja lapsia kuolee joka vuosi näihin rituaalisilpomisiin, tehtiinpä ne kuinka hygieenisissä oloissa tahansa. (Sebastian Tynkkynen, ps.)

Ongelmana on, että lääketieteellisillä argumenteilla on vaikea ratkaista ongelmaa, johon liittyy paljon kulttuurisia merkityksiä. Lääketiede ei toimi kulttuurin ulkopuolella, minkä vuoksi eurooppalaisilla ja amerikkalaisilla lastenlääkäreillä on täysin vastakkaiset käsitykset ympärileikkauksen hyödyistä ja haitoista (ks. Frisch ym. 2013, 796.) Lääketieteessä ei ole virallista määritelmää komplikaatiolle eivätkä miehet todennäköisesti uskalla raportoida negatiivisista kokemuksistaan (Hammond 2023, 249–250). Suomessakin ympärileikatuilla miehillä on kokemuksia toimenpiteen haittojen vähättelystä (Sexpo 2014, 20). Näin ollen poikien ympärileikkausta ei tulla todennäköisesti koskaan ratkaisemaan lääketieteellisin argumentein. Tyttöjen silpomistakaan ei ratkaistu lääketieteellisin argumentein, vaan lääketieteellinen tutkimus aiheesta on kielletty, koska sen katsotaan olevan länsimaisen etiikan vastaista (ks. Earp 2015, 95–96). Esimerkiksi Istanbulin sopimuksen määritelmä tyttöjen silpomisesta ei edellytä teon vahingollisuuden arviointia, vaan kaikki naisten silpomiset on kategorisesti kielletty (Oikeusministeriö 2023, 137).

Lääketieteellistymisen diskurssin merkittävä seuraus poikien kohdalla on, että se korvaa toisen mahdollisen tavan katsoa asiaa: ihmisoikeusnäkökulman. Otetaan esimerkkitapaukseksi väite, jonka mukaan poikien ympärileikkaus vähentäisi HIV:n leviämistä. Esimerkiksi WHO ja YK kannustavat poikien ympärileikkaamiseen HIV:n estämiseksi (WHO 2012) ja samaa argumenttia käyttää aineistossa mm. Ben Zyskowitz, vaikka Yhdysvaltojen ulkopuolella suoritetuissa tutkimuksissa hyötyjä ei ole löytynytäkään (Frisch & Simonsen 2022). Myös tyttöjen kohdalla on ollut tutkimustuloksia, joiden mukaan silpominen vähentäisi HIV-tartuntoja, mutta tällaista tieteellistä tutkimusta vältellään (Earp 2015, 95–96). Tyttöjen kohdalla tällaista lääketieteellistä argumentointia ei hyväksytä, koska asia nähdään ihmisoikeusongelmana. Poikien kohdalla asia viedään lääketieteen puolelle, mikä siirtää ympärileikkauksen hyvien hoitokäytäntöjen piiriin. Samanlaisesta diskursiivisesta käännöksestä on kirjoittanut aiemmin Katariina Paakkanen (2019, 16). Lääketieteellistämisen diskurssin seuraus on palauttaa asia takaisin juridiseksi ongelmaksi, minkä vuoksi tämä diskurssi tukee sukupuolten erojen diskurssia.

Ihmisoikeusnäkökulman ohittaminen lääketieteellisellä näkökulmalla tarkoittaa sitä, että poikien kohdalla sukuelinten muokkauksesta voidaan puhua täysin eri tavalla kuin tyttöjen kohdalla. Esimerkiksi Sari Tanus kannattaa ympärileikkauksia mahdollisimman pienille pojille eli vauvaikäisille.

Ja haluaisin nostaa esiin myös sen, että silloin kun asianmukaisissa olosuhteissa pienelle vauvalle tämä ympärileikkaus tehdään, niin se on kuitenkin huomattavasti yksinkertaisempi ja helpompi toimenpide kuin myöhemmin, isompana ja aikuisena, tehtynä. (Sari Tanus, kd.)

Samanlaista argumentointia käyttää Suomen Juutalaisten Seurakuntien Keskusneuvosto, jonka mukaan ympärileikkaus kannattaa tehdä nimenomaan terveeseen kudokseen ja pienelle vauvalle, koska tällöin komplikaation riski on alhaisempi ja epämukavuuden kokemus kaikkein pienin (Nadbornik 2020, 3). Tyttöjen kohdalla nuori ikä nähdään ihmisoikeusloukkauksena (Paakkanen 2019, 15), mutta poikien kohdalla operaatio halutaan tehdä mahdollisimman nuorille lapsille. Lääketieteellisen diskurssin argumentointia voidaan kuitenkin viedä vielä pidemmälle:

Ja hivin osalta, sen leviämisen, tarttumisen osalta, on tuotu selkeitä positiivisia näkökantoja, mutta myös naisia ajatellen niissä kulttuureissa, joissa on laajalti ympärileikkausta tehty, viruksen aiheuttamia, esimerkiksi kohdunkaulan syövän syöpätapauksia tai esiasteita on joidenkin tutkimusten mukaan myös vähemmän todettu. (Sari Tanus, kd.)

Yllä olevassa lainauksessa Sari Tanus kannattaa ympärileikkausta sillä perusteella, että poikien leikkaaminen vähentää naisten kohdunkaulan syövän tartuntoja. Poikien ympärileikkausta vastustavan järjestön perustanut Marilyn Milos on kritisoinut tätä näkemystä sanoen: “kehonosan leikkaaminen yhdeltä sukupuolelta toisen suojelemiseksi ei ole ainoastaan vastuutonta, vaan järjenvastaista” (Sexpo 2014, 24). Kyseessä on samanlainen väite kuin se, että poikien ympärileikkaus on kannatettavaa, koska se lisää naisen seksuaalista nautintoa. Terveysteen vetoaminen on yleistä ja sellaisten tutkimusten takia miehiä ympärileikataan (esim. YLE 2011). Nämä esimerkit havainnollistavat miten lääketieteellistymisen diskurssi kumoaa tehokkaasti ihmisoikeuksiin perustuvat näkemykset ja johtaa argumentointiin, joita ei sallittaisi, jos asiaa katsottaisiin ihmisoikeuksien kannalta. Lisäksi lääketieteellinen argumentointi ylläpitää sitä oletusta, että miehen keho on uhrattavissa toisten hyvinvoinnin tähden. Vertailun vuoksi voidaan kuvitella miten Suomessa suhtauduttaisiin väitteeseen, että tyttöjen silpominen on kannatettavaa, koska se lisää miehen seksuaalista nautintoa tai parantaa miehen terveyttä.

5.3 Yhdenvertaisuuden diskurssi

Yhdenvertaisuuden diskurssin mukaan poikia ja tyttöjä pitäisi kohdella samalla tavoin. Diskurssissa vedotaan ihmisoikeuksiin, joiden katsotaan olevan kuuluvan kaikille, minkä vuoksi poikia ei saa asettaa eriarvoiseen asemaan. Poikien ympärileikkausta kutsutaan silpomiseksi, vaikka selvyiden vuoksi välillä käytetään myös termiä ympärileikkaus. Yhdenvertaisuuden diskurssissa lapsen ruumiillinen koskemattomuus arvotetaan korkeammalla kuin vanhemman oikeudet tai kulttuuriset perinteet.

... ihan yhtä lailla poikien rituaalileikkaus on lapsen koskemattomuuden loukkaus, ja sitten tullaan tähän yhdenvertaisuuteen. Meidän mielestämme lapset, kaikki lapset, ansaitsevat sen, että heihin ei kajota millään tavalla, millään verukkeella, sillä se on pahoinpitelyä (Mari Rantanen, ps.)

Lisäksi niin tyttöjen kuin poikienkin kohdalla on kyse peruuttamattomasta kudoksen poistamisesta. Kärsimyksen aiheuttamista lapselle minkään perinteen nimissä ei pidä sallia. (Mari Rantanen, ps.)

Yhdenvertaisuuden diskurssissa ei yritetä argumentoida vakavimpien silpomisen muotojen vastaavan poikien ympärileikkausta. Sen sijaan tarkoituksena on argumentoida, että tyttöjen silpomisen lievemmat muodot vastaavat haitallisuudessaan poikien ympärileikkauksen.

Diskurssissa tuodaan aktiivisesti esille tyttöjen silpomisen monimuotoisuus, minkä avulla pyritään murtamaan käsitystä yhdenlaisesta, monoliittisesta silpomisesta. Kuten edellä mainittiin, sama asia on todettu myös oikeusministeriön työryhmässä (Oikeusministeriö 2023, 30).

Meidän, jotka olemme halunneet, että kielletään tämä poikien silpominen, pointtimme ei ole se, että pojan silpominen on esimerkiksi yhtä vakava asia kuin vaikkapa tytön silpominen niissä silpomisen vakavammissa muodoissa ... Mutta samaan aikaan pitää muistaa se, että todellakin on myöskin olemassa sellaisia tyttöjen silpomisia, jotka ovat hirvittävästä luonteestaan huolimatta kevyempiä seurauksiltaan kuin poikien ympärileikkaus ... (Sebastian Tynkkynen, ps.)

Yhdenvertaisuuden diskurssiin kuuluu ympärileikkauksen lääketieteellistämisen vastustaminen. Lääketieteellistämisen katsotaan johtavan ympärileikkauksen juridiseen sääntelyyn, mikä nähdään loukkauksena poikien ihmisoikeuksia kohtaan. Sen sijaan yhdenvertaisuuden diskurssissa tavoitteena on lasten sukuelinten muokkaamisen kriminalisointi molempien sukupuolten kohdalla.

... te haluatte määritellä, missä olosuhteissa poikia saa silpoa — kyse on puudutuksesta, kyse on hygieenisistä olosuhteista, ammattilaislääkäri tekee tämän silpomisen — mutta löytyykö tästä salista perussuomalaisen ulkopuolelta yhtäkään edustajaa tai puoluetta, joka haluaisi kriminalisoida poikien ei-lääketieteelliset ympärileikkaukset? (Sebastian Tynkkynen, ps.)

Yhdenvertaisuuden diskurssin argumentoinnissa vedotaan paljon ihmisoikeuksiin, mutta niiden lisäksi argumentoinnissa vedotaan suomalaisten lääkärien kannanottoihin, kuten esimerkiksi Lääkäriliittoon tai lastenkirurgiayhdistys Sulamaa-seuraan. Nämä järjestöt kannattavat ympärileikkauksen lykkäämistä täysi-ikäisyyteen, jolloin poika voi tehdä oman päätöksen operaatiosta (Lääkäriliitto 2021a; Sulamaa-seura 2024). Lääketieteellisten järjestöjen lisäksi vedotaan Lapsiasiavaltuutettuun, joka myös tukee operaation lykkäämistä täysi-ikäisyyteen.

Yhdenvertaisuuden diskurssissa poikien ympärileikkausta kuvaillaan aikansa eläneenä perinteenä, joka olisi kuulunut jättää jo historiaan. Erityisen kärjekäs esimerkki on ympärileikkauksen vertaaminen koiran hännän työstämiseen, joka kiellettiin 90-luvulla.

Suomessa muutetaan riisipakettien ja makeisten pakkauksia, koska ne eivät sovellu tähän aikaan. Lasten sukuelinten silpominen, tyttöjen ja poikien, ei kuulu tähän aikaan ja ympäristöön. (Mari Rantanen, ps.)

On käsittämätöntä ajatella, että jo vuonna 1996 kiellettiin koirien hännän typistäminen mutta pojan sukuelimen esinahan saan lyhentää tai leikata kokonaan pois vielä vuonna 2020. (Sebastian Tynkkynen, ps.)

Vuonna 1990 koiran hännän typistämistä puolustettiin eduskunnassa seuraavin argumentein: ulkonäöllä, terveyden paranemisella, eläinlääkärien suorittamalla turvallisella operaatiolla ja sillä, ettei typistämistä ole kielletty muualla Euroopassa. Lisäksi hännän typistämistä vastustettiin sillä perusteella, että nuorena tehty leikkaus ei vaikuta koiran psyykeen ja että viiden vuorokauden ikäinen koira tuntee vain vähän kipua. (ks. Ptk 132/1990 vp, 4553–4555.) Nämä ovat samoja argumentteja, joilla nykyään puolustetaan poikien ympärileikkausta.

Yhdenvertaisuuden diskurssia kannattaa pieni vähemmistö eduskunnasta. Tämä näkyy jo siinä, että diskurssin kannattajat ovat melkein yksinomaan perussuomalaisia. Silti perussuomalaisistakin Mika Niikko puhuu vahvasti yhdenvertaisuuden diskurssia vastaan. Muiden puolueiden edustajista vain muutama tukee yhdenvertaisuuden diskurssia. Yksi heistä on Kimmo Kiljunen (sd.), mutta hänkin ottaa asiaan varovaisesti kantaa kehottamalla muita miettimään, että rikotaanko ympärileikkauksessa poikien ihmisoikeuksia.

Yhdenvertaisuuden diskurssia voi kritisoida siitä, että vaikka se tuo esille tyttöjen silpomisen monimuotoisuuden ja pyrkii sillä tavoin murtamaan kuvaa monoliittisestä silpomisesta, niin diskurssi ylläpitää samalla kuvaa monoliittisestä poikien ympärileikkauksesta. Esimerkiksi pelkästään Keniassa esiintyy huomattavaa variaatiota siinä, kuinka paljon ihoa ympärileikkauksessa poistetaan (Brown ym. 2001, 608–612).

Yhdenvertaisuuden diskurssi jättää epäselväksi miten aikuisten naisten sukuelinten muokkauksiin pitäisi suhtautua. Diskurssissa aikuisten miesten ympärileikkaukset hyväksytään, koska heillä on itsemääräämisoikeus. Aikuisten naisten kohdalla asia on epäselvä, koska naisten silpomisissa on niin paljon vaihtelua. Todennäköisesti vakavimmat muodot haluttaisiin kieltää myös aikuisilta naisilta, kun taas lievimmät muodot luokiteltaisiin kosmeettiseksi kirurgiaksi. Ongelmaksi muodostuisi kuitenkin se, että tyttöjen ja naisten silpomisen määrittely on vaikeaa, minkä vuoksi selvän rajan vetäminen lakiin voisi muodostua ongelmalliseksi.

Yhdenvertaisuuden diskurssi on ainut diskurssi, joka kannattaa lapsen edun määrittelemistä samalla tavalla molempien sukupuolten kohdalla. Lapsen edussa ruumiillinen koskemattomuus asetetaan ensisijaiseksi periaatteeksi eikä siitä olla valmiita luopumaan kulttuuristen syiden vuoksi.

Ympärileikkauksen kulttuuriset syyt nähdään ennemminkin poikia sortavana rakenteena eli samalla

tavalla kuin tyttöjen kohdalla. Sen takia tämän hetkinen tilanne Suomessa, jossa vain poikien sukuelimiä saa muokata pelkästään huoltajan suostumuksella, nähdään sietämättömäksi. Poikalapset nähdään myös yhtä haavoittuvina kuin tytöt, minkä vuoksi heitä halutaan suojella yhtä vahvasti.

5.4 Vanhempien oikeuksien diskurssi

Kulttuurisen identiteetin diskurssissa korostetaan vanhempien oikeuksia, perheen identiteettiä ja uskonnonvapautta, jotka luokitellaan tärkeimmiksi asioiksi kuin lapsen ruumiillinen koskemattomuus. Lapsen halutaan kuuluvan uskonnolliseen yhteisönsä ja sillä katsotaan olevan hyötyä lapsen kehityksen kannalta. Lapsen etu määritellään siis pitkälti samalla tavalla kuin korkeimman oikeuden päätöksissä.

Uskonnoista esillä on erityisesti juutalaisuus, jonka perinteitä puolustavat useat kansanedustajat. Ympärileikkaus nähdään olennaiseksi osaksi juutalaista identiteettiä. Lisäksi Antero Laukkanen puolustaa ympärileikkausta vedoten kristinuskoon, koska Jeesuskin oli ympärileikattu 8 vuorokauden ikäisenä. Poikien ympärileikkauksen tuomitsemisen todetaan johtavan syrjintään ja leimaavan suuren osan maapallon vanhemmista. Ympärileikkauksen kriminalisointi nähdään hyökkäykseksi uskonnollisia vähemmistöjä vastaan. Mielenkiintoinen yksityiskohta on se, että islamia ei mainita puheissa, vaikka korkeimman oikeuden ratkaisuisissa kyseessä olivat muslimiperheet.

Juutalaista kulttuuria ja uskonnollista traditiota tuntien voin sanoa, että tämä on oleellinen osa — etten sanoisi, elimellinen osa — pienen lapsen tulemista seurakunnan jäseneksi, vähän niin kuin kaste, ymmärtääkseni, kristinuskossa. (Ben Zyskowitz, kok.)

Kun lukee esimerkiksi juutalaisen seurakunnan lausuntoa, niin voisi sanoa, että tämä Tynkkysen esitys on aikamoinen hyökkäys heitä kohtaan. (Jouni Ovaska, kesk.)

Voisiko tässä käydä niin, että ei-lääketieteellisen ympärileikkauksen kriminalisoinnilla tulisimme samalla leimanneeksi lähes 40 prosenttia maailman vanhemmista pahoinpitelijöiksi? (Mika Niikko, ps.)

Diskurssissa vedotaan uskonnonvapauteen, vanhempien oikeuksiin ja lapsen identiteettiin. Pieni lapsi ei kuitenkaan pysty ilmaisemaan uskonnollista vakaumustaan tai identiteettiään. Näitä argumentteja yhdistääkin se, että perustelut nojaavat vanhempien tai uskonnollisen yhteisön

päätökseen siitä, mikä on lapselle eduksi. Erityisesti vedotaan korkeimman oikeuden päätökseen, koska se tukee näitä argumenttia määrittelemällä ympärileikkauksen lapsen eduksi tiettyjen yhteisöjen kohdalla.

Ja sitten, mitä tulee tähän uskonnolliseen näkemykseen ja uskonnonvapauteen, kaikkialla maailmassa on katsottu, että poikien ympärileikkaus on myös uskonnonvapauskysymys. Jos Suomi lähtisi toiselle tielle, niin se olisi erittäin ongelmallista. (Antero Laukkanen, kd.)

... Suomen korkein oikeus on katsonut, että siitä on hyötyä näiden lasten identiteetin kehittymisen sekä uskonnolliseen ja sosiaaliseen yhteisöön kiinnittymisen kannalta, ja korkein oikeus tässä yhteydessä korosti nimenomaan lapsen edun ensisijaisuutta, kun tätä asiaa korkeimmassa oikeudessa arvioitiin. (Ben Zyskowitz, kok.)

Vanhemmat tekevät myös paljon päätöksiä lapsen kehoon liittyen, esimerkiksi liittyen korvien asennon korjauksiin ja suurien luomien tai muiden ihossa olevien näkyvien merkkien poistamisiin, joissa ihoa laajasti lapsesta poistetaan. Missään näissä toimenpiteissä ei lapselta kysytä lupaa, eikä niitä ole laissa kielletty ja ajateltu, että tässä jotenkin laittomasti puututaan lapsen itsemääräämisoikeuteen ja koskemattomuuteen — miksi näistä ei ole mitään oikeusjuttuja Suomessa? (Antero Laukkanen, kd.)

Otetaan erityisen huomion kohteeksi Laukkasen väite siitä, että “vanhemmat tekevät myös paljon päätöksiä lapsen kehoon liittyen” kysymättä lapselta lupaa. Myös Suomen Juutalaisten Seurakuntien Keskusneuvosto perustelee ympärileikkausta sillä, että lapsille saa tehdä myös esimerkiksi lävistyksiä (Nadbornik 2020, 2).

Vuonna 2010 eduskunnassa tehtiin kirjallinen kysymys oikeusministeri Tuija Braxille, jossa tiedusteltiin seuraavaa: saavatko vanhemmat hankkia lävistyksiä pienelle lapselle? Huolenaiheena oli se, että pieni lapsi ei pysty ilmaisemaan itseään ja lävistys tuottaa kipua sekä mahdollisia komplikaatioita. (KK 332/2010 vp.) Oikeusministeri Brax vastasi seuraavasti:

“Lävistyksen tekemisen salliminen lapselle, joka on niin pieni, ettei itse voi ilmaista perusteltua mielipidettä asiassa, ei yleensä ole niiden periaatteiden mukaista, joilla huoltajan on lain mukaan tehtävänsä hoidettava. Huoltajan harkintavaltaa rajoittaa sekä lastensuojelulaki että rikoslaki.” (Oikeusministeri Tuija Brax vuonna 2010, KK 332/2010 vp)

Jos vanhemmat teettävät pienelle lapselle lävistyksen, niin Braxin mukaan vanhempiin voidaan kohdistaa lastensuojelullisia toimenpiteitä. Lisäksi vanhempia ja lävistäjää voidaan syyttää pahoinpitelystä. (KK 332/2010 vp.) Lastensuojelun Keskusliiton ohjelmajohtaja Hanna Heinosen mukaan myös korvakorut loukkaavat pienen lapsen oikeutta ruumiilliseen koskemattomuuteen. Heinosen mukaan vanhempien tulisi odottaa siihen asti, kunnes lapsi on itse halukas ottamaan korun ja ymmärtämään siihen liittyvät riskit. (MTV 2011.) Näiden lausuntojen perusteella näyttää siltä, että diskurssissa liioitellaan vanhempien oikeuksia päättää lastensa kehoista.

Vanhempien oikeuksien diskurssissa lapsen ruumiillista koskemattomuutta ei nähdä kovin tärkeänä seikkana lapsen edun kannalta. Lapsen etu määritellään hänen yhteisönsä kautta ja siten lapsen vanhemmilla katsotaan olevan oikeus päättää lapsen asioista, mukaanlukien sukuelinten muokkauksesta. On syytä huomata, että tämä lapsen edun määritelmä koskee vain poikalapsia. Yksikään kansanedustaja ei ole sallimassa tyttölasten sukuelinten muokkausta hänen kulttuurisen identiteettinsä tai vanhempien mielipiteen perusteella.

5.5 Länsikeskeisyyden diskurssi

Länsikeskeisyyden diskurssissa länsimaat nähdään universaalina moraalina malleina. Poikien ympärileikkauksen sallimista Suomessa perustellaan sillä, että kaikkialla muuallakin maailmassa se on sallittua. Samalla kuitenkin painotetaan erityisesti, että "oikeuskulttuuriltaan, demokratialtaan Suomeen rinnastettavia länsimaissa" (Ben Zyskowicz, kok.) ihmisoikeussopimuksia on tulkittu siten, että poikien ympärileikkaus sallitaan. Taustalla toimii siis oletus siitä, että länsimaiset yhteiskunnat toimivat oikeudenmukaisuuden standardina.

Länsimaiden sisällä on kuitenkin eroja siinä, miten esimerkiksi lääkärit suhtautuvat ympärileikkauksiin. Diskurssin mukaan ristiriitatilanteissa kannattaa luottaa amerikkalaisten lääkärien mielipiteeseen, koska he tietävät asiasta eniten.

Ja mitä tulee, edustaja Meri, siihen, että en arvosta suomalaisista lääkärikuntaa, niin totta kai arvostan ... Mutta kyllä minä luulen, että Yhdysvalloissa, joissa tämä on hyvin paljon laajempi ilmiö kuin Suomessa, omakohtaista ja myös tieteelliseen tutkimukseen perustuvaa faktaa tässä asiassa on enemmän kuin täällä Suomen lääkärikunnalla. (Ben Zyskowicz, kok.)

Ben Zyskowicz viittaa myös amerikkalaisten lastenlääkäriyhdistyksen mielipiteeseen, jonka mukaan ympärileikkauksesta on lapselle hyötyä. Kuten aiemmin tässä tutkielmassa on käsitelty,

niin eurooppalaisten lastenlääkärien mielipide asiasta on päinvastainen. Diskurssin mukaan kuitenkin amerikkalaisilla lastenlääkärit tietävät asiasta enemmän. Edes suomalaisten lastenlääkärien mielipiteeseen ei voi luottaa yhtä paljon kuin amerikkalaisten.

Antero Laukkanen perustelee ympärileikkauksen sallimista sillä, että se on ollut sallittua länsimaissa ennenkin. Jos ympärileikkaus olisi väärin, niin se olisi jo kielletty:

Yhdysvalloissa lääkärit lähes olettavat, että kaikki poikalapset ympärileikataan saman tien, alle 10 vuorokauden ikäisenä. Suomalaisen perheen, joka asui Yhdysvalloissa, sai poikalapsen siellä, lääkäri kysyi heti synnytyksen jälkeen, että ympärileikataanko tämä. Jos katsottaisiin, että se olisi joku terveyshaitta tai kauhea toimenpide, niin eihän tällaista tehtäisi missään länsimaissa, tietenkään. (Antero Laukkanen, kd.)

Samalla perustellaan, että ympärileikkauksesta ei koidu kipua, koska kivunlievitys on hyvällä tasolla:

Ja toinen asia, se, että annetaan ymmärtää, että poikien ympärileikkaus Suomessa tehdään sillä tavalla, että sillä tuotetaan kipua pojille, on myös erittäin harhaanjohtava. Suomessa ei tehdä ainoatakaan kirurgista toimenpidettä niin, että haluttaisiin tuottaa kipua toimenpiteen kohteelle. Kyllä Suomessa kirurgia on sellaisella tasolla, että annetaan kivunlievitystä kaikissa tilanteissa. (Antero Laukkanen, kd.)

Argumentointi seuraa kaavaa, jonka mukaan asia A on oikeudenmukaista, koska sitä ei ole laissa kielletty. Väitteeseen sisältyy oletus yhteiskunnasta, jonka lait ovat täydellisiä ja ikuisia. Lait kuitenkin muuttuvat jatkuvasti, mikä kertoo yhteiskunnan moraalien muuttumisesta. Toisekseen ympärileikkauksen perustelu sillä, että operatiosta ei aiheudu kipua kivunlievityksen takia, on harhaanjohtava. Kuten tässä tutkielmassa on jo tuotu esille, ympärileikkausta perusteltiin aiemmin nimenomaan operaation aiheuttamalla kivulla. Lisäksi kivunlievitys ei ole hyvä argumentti etenkin silloin, kun Yhdysvaltoja käytetään universaalina standardina, koska Yhdysvaltojen lastenlääkäriyhdistys alkoi suosittelemaan ympärileikkaukseen kivunlievitystä vasta vuonna 1999 (Rose 1999). Ennen tätä vuotta ympärileikkauksia suoritettiin ilman kivunlievitystä eivätkä amerikkalaiset lastenlääkärit nähneet siinä mitään ongelmaa.

Lisäksi kivunlievityksen argumentti on huono, koska kaikki operatiot voidaan suorittaa yleisanestesian avulla kivuttomasti. Kyse on ennemminkin operaation eettisistä ongelmista. Esimerkiksi myös tyttöjen silpominen voitaisiin suorittaa kivuttomasti, mutta toimenpidettä ei nähdä hyväksyttävä, koska se loukkaa mm. tytön ruumiillista koskemattomuutta. Esimerkiksi

Suomessa tehdään häpyhuulten esteettisiä ja toiminnallisia muokkauksia, jotka suoritetaan paikallispuudutuksessa (MTV 2024). Jälleen kerran argumentointi perustuu kaksoisstandardeihin, joissa poikien kohdalla käytetään sellaista argumentointia, joka tyttöjen kohdalla nähtäisiin loukkaavana tai sortavana.

Tyttöjen kohdalla länsi-keskeisyys näkyy selkeämmin, koska kansanedustajat kannattavat tyttöjen sukuelinten muokkauksen kieltämistä myös ulkomailla ja maahanmuuttajataustaisten ihmisten valistamista heidän oikeuksistaan.

On varmasti myös niin, että ne tahot, jotka silpomista harjoittavat, eivät välttämättä ymmärrä kaikkea haittaa ja sitä ei kulttuurissa edes pidetä pahoinpitelynä, ja tähän meidän on puututtava, tehtävä kaikkemme, että tyttöjen ja naisten hyvinvoinnista ja tulevaisuudesta pystytään paremmin huolehtimaan ja että Suomessa tällaista ei hyväksytä. (Jouni Ovaska, kesk.)

Terveyskasvatuksella on suuri merkitys ennaltaehkäisyssä, ja on tärkeää, että etenkin maahanmuuttajataustaisia tyttöjä ja naisia opetetaan omista oikeuksistaan oman kehon suojelemisessa ja silpomisen haitoista. (Paula Werning, sd.)

Näihin väitteisiin sisältyy oletus, että länsimaiset arvot ovat parempia kuin maahanmuuttajien omien kulttuurien arvot. Ehkä suurempana ongelmana on kuitenkin se, että argumentointi vie ei-länsimaalaisilta naisilta toimijuuden, mikä on akateemisessakin kirjallisuudessa johtanut syytöksiin kulttuurisesta imperialismista. Onhan olemassa myös naisia, jotka hakeutuvat sukuelinten muokkaukseen omaasta vapaasta tahdostaan (esim. Njambi 2004, 294–295), mutta diskurssin mukaan näillä naisilla ei ole kykyä tehdä päätöksiä itse, vaan he tarvitsevat länsimaalaista valistusta. Samaan aikaan täysi-ikäiset länsimaiset naiset ovat vapaita kirurgisesti muokkaamaan sukuelimiään, koska heidät katsotaan valistuneiksi toimijoiksi. Käytännössä kansanedustajien kritiikki ilmentää näkemystä, jossa vieraan kulttuurin tapoja on helppo kritisoida, kun taas oman kulttuurin tavoille ollaan sokeita. Sen vuoksi länsimaissa yleisiä sukuelinten muokkauksia, kuten poikien ympärileikkausta tai naisten häpyhuulten kosmeettista kirurgiaa, ei nähdä ongelmana.

Diskurssissa halutaan tehdä eroa sukupuolten välillä väittämällä, ettei naisia silvota Suomessa. Tosiasiassa Suomessa tehdään julkisessa terveydenhuollossa häpyhuulten muokkauksia, koska roikkuvat sisemmät häpyhuulet voivat aiheuttaa toiminnallisia ongelmia – kuten hankausta, kipua, kirvelyä – seksin tai liikunnan aikana. Lisäksi yksityisessä terveydenhuollossa tehdään leikkauksia esteettisten syiden takia. (MTV 2024.) Tietysti Suomessa näitä operaatioita ei kutsuta silpomiseksi,

vaan kosmeettiseksi kirurgiaksi, vaikka niiden takana on myös toiminnallisia ongelmia eli niitä ei tehdä pelkästään kosmeettisista syistä. Kansanedustajien väitteet perustuvat oletukseen, että silpomisia ovat vain ulkomailla suoritettut sukuelinten muokkaukset, vaikka Suomessakin tehtävissä operaatioissa poistetaan tervettä kudosta häpyhuulista.

6. Yhteenveto

6.1 Tutkielman tulokset ja päätelmät

Tutkielmassa tarkasteltiin poikien ympärileikkaukseen liittyviä puhetapoja kahdessa eduskunnan täysistunnossa, jotka käytiin vuosina 2019 ja 2020. Tutkielman johtopäätöksenä voidaan todeta, että eduskunnassa dominoivat sellaiset diskurssit, joissa poikia ei nähdä yhtä haavoittuvina kuin tyttöjä. Poikien haavoittuvuutta vähätellään johdonmukaisesti, kun taas tyttöjen tilanne nähdään hälyttävänä ja heitä halutaan suojella välittömästi, vaikka tyttöjen laillinen asema on paljon vahvempi kuin poikien. Yhtenä esimerkkinä voidaan pitää seksuaalisuutta; dominoivissa diskursseissa ollaan hyvin huolissaan tyttöjen seksuaalisuuden vahingoittamisesta, kun taas poikien seksuaalisuuden vahingoittamisesta on huolissaan vain hyvin pieni vähemmistö. Tällainen poikien haavoittuvuuden vähättely johtaa siihen, ettei heille katsota kuuluvan samoja ihmisoikeuksia kuin tytöille. Kansanedustajien puheissa esiintyy kaksoisstandardi, joissa tyttöjen silpomista lähestytään ihmisoikeusnäkökulmasta, kun taas poikien ympärileikkausta lähestytään lääketieteen ja vanhempien oikeuksien näkökulmasta. Saman diskursiivisen käänteen on aiemmin havainnut Katariina Paakkanen (2018, 16–17).

Kansanedustajien puheissa lasten oikeudet määriteltiin eri tavalla tyttöjen ja poikien kohdalla. Tyttöjen kohdalla käytettiin ruumiillisen koskemattomuuden argumenttia, jonka avulla vastustettiin kaikenlaista tyttöjen sukuelinten muokkausta. Poikien kohdalla käytettiin lapsen edun käsitettä, jonka avulla voitiin argumentoida vanhempien oikeuksien puolesta ja joka jätti poikien ruumiillisen koskemattomuuden vähäiseksi tekijäksi muiden joukossa. Vain yhdenvertaisuuden diskurssissa argumentointiin poikien vahvan ruumiillisen koskemattomuuden puolesta. Muissa diskursseissa poikien kohdalla painotettiin lapsen edun käsitettä siten kuin korkein oikeus on sen määritellyt: poikien sukuelinten muokkaus pitää hyväksyä kulttuurisista syistä; pojan oman mielipiteen selvittämisen ongelma ohitetaan; ja pojan ruumiillista koskemattomuutta arvostetaan vähän.

Tutkielman perusteella voidaan sanoa, että lasten haavoittuvuus tai lasten oikeudet määritellään sukupuolen kautta. Toisin sanoen se puhutaanko tyttölapsesta vai poikalapsesta määrittelee sen,

miten haavoittuvaksi lapsi nähdään ja millaiset oikeudet lapselle kuuluvat. Siten myös lapsen edun käsite on riippuvainen lapsen sukupuolesta. Tämä on huolestuttava havainto, joka mielestäni kyseenalaistaa lapsen edun käsitteen, koska lapsen edun ei pitäisi olla sukupuolisidonnaista. Muutenhan ei puhuttaisi “lapsen edusta”, vaan tyttöjen ja poikien eduista. Silti sukupuolittuneen käsityksen puolesta puhuu esimerkiksi STM:n erityisasiantuntija Minna Viuhko, jonka mukaan lapsen edun käsitteellä voidaan oikeuttaa vain poikalapsen pahoinpitely: “tyttölapsen edun mukaista ei koskaan voi olla toimenpide, joka on tulkittavissa lieväksi tai lievää vakavammaksi pahoinpitelyksi” (Oikeusministeriö 2023, 139). Viuhko ei ole näkemyksen kanssa yksin, vaan hänen näkemyksensä on sama kuin korkeimman oikeuden. Toisin sanoen sukupuolittunut käsitys lapsen edusta on valtavirtaa.

On vaikea kuvitella, että poikalapset arvotettaisiin eri tavalla vain tässä rajatussa aiheessa, koska sukupuoleen liitetyt merkitykset ovat niin yleisiä. Sosiaalityön kannalta olisi tärkeää tutkia, arvotetaanko pojat ja tytöt sosiaalityön kentällä eri tavalla ja missä tilanteissa näin mahdollisesti tehdään. Aiemman tutkimuksen perusteella tiedetään, että sosiaalityötä tehdään usein stereotyyppisten sukupuolikäsitysten pohjalta (Herz & Johanssen 2011, 29; Hammarén ym. 2014, 3). Näin ollen olisi tärkeää tutkia, käsittävätkö sosiaalityöntekijät lapsen oikeudet, lapsen edun ja haavoittuvuuden sukupuolittuneesti, mikä voisi johtaa poikien eriarvoiseen kohteluun.

Ilmiön taustalla on todennäköisesti useampia syitä. Ensinnäkin aiemmissa tutkimuksissa on todettu, että miesten kokema kärsimys arvotetaan heikommaksi kuin naisten kokema kärsimys. Tämän perusteella voidaan olettaa, että ehkä myös poikien kokema kärsimys arvotetaan heikommaksi kuin tyttöjen kokema kärsimys. Toiseksi syyksi on tarjottu sukupuoliin liitettyjä uskomuksia; feminiinisyys nähdään haavoittuvana ja sen takia naisten suojelua priorisoidaan, kun taas maskuliinisuuteen liittyy usein haavoittuvuuden kieltäminen. Maskuliinisuuteen on liitetty myös miesten uhrattavuus niin sodassa kuin työelämässä. Kolmanneksi syyksi voidaan esittää varsinkin Yhdysvalloissa vallitseva ideologia, jonka mukaan terveetkin pojat syntyvät viallisina, minkä vuoksi heitä on kirurgisesti korjattava. Yhdysvaltalaisen ideologian vaikutus oli nähtävillä aineistossa joidenkin suomalaisten kansanedustajien puheissa, joissa amerikkalaisten lääkärien mielipiteet nähtiin arvokkaampina kuin suomalaisten lääkärien.

Hegemonisia diskursseja ovat sukupuolten erojen, lääketieteellistämisen ja vanhempien oikeuksien diskurssit, koska niillä pyritään ylläpitämään nykytilaa, joka perustuu tyttöjen ja poikien oikeuksien erottamiselle. Diskurssien hegemoninen asema voidaan nähdä suomalaisissa instituutioissa vuosikymmenten ajan. Esimerkiksi valtakunnallinen sosiaali- ja terveysalan eettinen

neuvottelukunta (ETENE) suositteli vuonna 1999, että poikien ympärileikkaukset sallittaisiin muslimeille ja juutalaisille perustellen näkökantansa operaation vähäisyydellä, uskonnonvapaudella sekä sillä, että on tärkeää välttää suvaitsemattomuutta ja uskonnollisen perinteen halventamista. Samalla se korosti, ettei tyttöjen silpominen ole missään tilanteessa hyväksyttävää. (ETENE 1999, 1–2.) ETENE on sittemmin myös toivonut, että ympärileikkaukset tehtäisiin julkisen terveydenhuollon piirissä ja että leikkauksen voisi tarvittaessa rahoittaa toimeentulotuella (ETENE 2004, 1). Diskurssien vaikutusvalta näkyy myös korkeimman oikeuden päätöksissä, joissa korostetaan samalla tavalla poikien ympärileikkauksen vähäistä haittaa, lääketieteellistämistä, tyttöjen silpomisen vakavuutta ja vanhempien oikeudesta päättää poikalastensa sukuelinten leikkaamisesta. Nämä samat oletukset näkyvät jo vuonna 2003 laaditussa STM:n työryhmän muistiossa (STM 2003, 34–35). Myös STM:n voimassa olevassa ohjeistuksessa uskonnolle annetaan ensisijainen asema toteamalla, että ympärileikkauksen lykkääminen täysi-ikäisyyteen “ei kuitenkaan uskonnollisista syistä ole aina mahdollista” (STM 2015, 1).

Hegemonisten diskurssien vaikutus näkyy myös siten, että poikien ympärileikkaus jää pois, kun keskustellaan ihmisoikeusongelmista Suomessa. Esimerkiksi Kansallisessa perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelmassa 2017–2019 ei mainittu poikien ympärileikkausta ollenkaan, vaikka samassa dokumentissa otettiin vahvasti kantaa tyttöjen silpomiseen (Oikeusministeriö 2017, 22, 66). Poikien poissulkemista ihmetteli tuolloin asiantuntijalausunnossaan oikeustieteen dosentti Liisa Nieminen (Nieminen 2017, 3). Taustalla näyttää toimivan oletus siitä, että sukupuoliutunut väkivalta voi koskea ainoastaan tyttöjä, mikä näkyy esimerkiksi Ihmisoikeusliiton työssä (Ihmisoikeusliitto 2024). Tämä ei ole sinänsä yllättävää, koska myös YK:n mielestä haitalliset perinteet kohdistuvat vain naisiin ja tyttöihin (Carpenter 2004, 308–309).

Keskeinen ongelma hegemonisissa diskursseissa on se, ettei tyttöjen silpomista koskaan määritellä. Näin diskurssien avulla luodaan mielikuva ulkomailla tehtävistä brutaaleista leikkauksista, vaikka todellisuudessa silpomiselle ei ole yhtä hyväksyttyä määritelmää ja monet määritelmät kattavat myös aikuisten kosmeettisen kirurgian. Diskurssit ylläpitävät kuvaa länsimaiden ulkopuolisista kulttuureista barbaarisina takapajuloina, joiden asukkaat eivät ymmärrä omaa parastaan. Samanlaista kritiikkiä ei kuitenkaan osata kohdistaa länsimaissa hyväksytyihin sukuelinten muokkauksiin, kuten esimerkiksi poikien ympärileikkaukseen tai häpyhuulten muokkaukseen.

Hegemonisuudesta kertoo sekin, että lapsen edun käsitteessä ei nähdä mitään ongelmaa, vaikka lapsen etua käytetään pahoinpitelyn oikeuttamiseen ja vaikka näin tehdään vain yhden sukupuolen kohdalla. Sen sijaan vallitsevaa oikeudellista tilaa pidetään luonnollisena ja itsestäänselvyytenä. Itse

asiassa yhdenvertaisuus voidaan nähdä jopa loukkaavana. Esimerkiksi entisen yhdenvertaisuusvaltuutetun Eva Biaudetin mukaan ne, jotka haluavat kieltää kaikki lasten sukuelinten muokkaukset, muodostavat ”tasa-arvon vastaisen liikkeen” (ks. MTV 2020). Näin yhdenvertaisuuden ongelma käännetään pääläelleen; yhdenvertaisuus on tasa-arvon vastaista.

Sukupuolten erojen diskurssin hegemonia näkyy varsinkin kielenkäytössä. Lasten sukuelinten muokkausta nimitetään tyttöjen kohdalla silpomiseksi, kun taas poikien kohdalla puhutaan ympärileikkauksesta. Tämä kielenkäyttö legitimoii sukupuolten erilaisen kohtelun, koska silpomisella tarkoitetaan väkivaltaa, kun taas ympärileikkaus viittaa vähäiseen, lääketieteelliseen toimenpiteeseen. Psykiatrin professori Thomas Szasz on kuvannut asiaa seuraavasti:

Whether a particular act is legal or illegal depends on what we call it. Killing called "self-defense" is legal; killing called "murder" is a crime. We call the removal of the foreskin of the male newborn "routine neonatal circumcision," and the removal of parts of the female genitalia "female genital mutilation." Language thus prejudges the legitimacy (or illegitimacy) of the practice (Szasz 1996, 143).

Myös akateemisessa kirjallisuudessa tuotetaan sukupuolten erojen diskurssia. Kuten tässä tutkielmassa on aiemmin käsitelty, monet feministit eivät näe poikien ympärileikkauksessa mitään huonoa ja osa näkee sen jopa positiivisena asiana. Samanlaista kritiikittömyyttä esiintyy myös sosiaalityön akateemisessa kirjallisuudessa Suomessa. Esimerkiksi nais- ja sukupuolentutkimuksen perusoppikirjassa ”Käsikirja sukupuoleen” kritisoidaan vahvasti tyttöjen silpomista sortavana, äärimmäisenä patriarkaalisena käytäntönä (Kinnunen 2010, 234), kun taas poikien ympärileikkausta ei kritisoida ollenkaan. Sosiaalityön akateemisessa kirjallisuudessa miesten oletetaan olevan etuoikeutetussa asemassa sekä hallitsevan naisia ja lapsia lähes jokaisella elämän osa-alueella (ks. Hainsworth 1995, 177; Dominelli 2002, 92). Miehet luokitellaan sorron sukupuoleksi (”gender of oppression”) ja he aiheuttavat naisille jatkuvaa kärsimystä niin henkilökohtaisella kuin institutionaalisella tasolla, minkä vuoksi radikaalifeministien mukaan luonnostaan väkivaltaan taipuvaiselta miessukupuolelta pitäisi kieltää kaikki työskentely naisten ja lasten parissa (Dominelli 2002, 93–94). Nämä oletukset saattavat vaikeuttaa poikien ja miesten haavoittuvuuden tunnistamista, koska miessukupuoli oletetaan sortajaksi, mikä sulkee pois uhrin position miehiltä ja pojilta.

Lisäksi poikien haavoittuvuuden tunnistamista voi vaikeuttaa se, että vaikutusvaltaiset akateemikot, kuten esimerkiksi Martha Nussbaum, arvottavat poikien ja tyttöjen sukuelimet eri tavalla; kaikenlainen klitoriksen leikkaaminen nähdään yhtä vakaava asiana kuin peniksen täydellinen

amputaatio (ks. Toubia 1995, 226; Boddy 2007, 60; Nussbaum 1999, 119). Samaa vertausta käytti kansanedustaja Sari Tanus (kd.), joka lisäsi peniksen amputaatioon vielä kivesten poiston. Mielestäni peniksen amputaatio ja kivesten poisto pitäisi nähdä vakavampana asiana kuin lievät klitoriksen muokkaukset eikä vertaus ole siten oikeudenmukainen. Taustalla näyttäisi siis vaikuttavan oletus, jonka mukaan miehen tai pojan keho nähdään vähemmän arvokkaana. Toisaalta väittelyssä voidaan jälleen nähdä sukupuolten erojen diskurssin valta; keskustelu muodostuu väittelyksi siitä, kumman sukupuolen leikkaus on haitallisempaa, vaikka järkevämpää olisi tuomita kaikki lasten ei-lääketieteelliset sukuelinten muokkaukset.

Sukupuolia koskevat taustaoletukset ja kaksoisstandardit ovat yleisiä myös suomalaisten asiantuntijoiden keskuudessa. Esimerkiksi Ihmisoikeusliiton, STM:n ja THL:n erityisasiantuntijoiden sekä rikosoikeuden professori Kimmo Nuotion mukaan vain tyttöjen sukuelinten muokkaus on seksuaalista kontrollia tai sukupuolittunutta väkivaltaa (ks. Oikeusministeriö 2023, 131, 134, 138, 144). Näkemys on kyseenalainen, koska lääketieteen historioitsijat ovat yksimielisiä siitä, että poikien ympärileikkauksen yksi päätarkoitus on ollut masturbaation estäminen eli seksuaalinen kontrolli (ks. Darby 2003, 738). Asiantuntijat eivät myöskään näytä tiedostavan naisten sukuelinten muokkauksen moninaisuutta. Näin ollen vaikutusvaltaisimmat suomalaiset asiantuntijat kannattavat sukupuolten erojen ja lääketieteellistämisen diskursseja.

Yhdenvertaisuuden diskurssi haastaa hegemonisia diskursseja, mutta yhdenvertaisuuden diskurssilla on vain vähän vaikutusvaltaa. Yhdenvertaisuuden kannattajat rajautuivat aineistossa pääosin perussuomalaisiin eikä yhdenvertaisuudella ole koskaan ollut suurta kannatusta valtiollisissa instituutioissa, minkä vuoksi sen vaikutusvalta on ollut heikko. Yhdenvertaisuuden puolesta ovat ainakin joskus puhuneet lääkäriliitto, erinäiset miesasijärjestöt, Suomen humanistiliitto, Sexpo-säätiö ja lapsiasiavaltuutettu. Myös Lastensuojelun keskusliitto on aiemmin luokitellut ympärileikkauksen pahoinpitelyksi, mutta se ei ole tietääkseni antanut tuoreita lausuntoja asiasta noin kymmeneen vuoteen. Aihe olisi kuitenkin tärkeä etenkin lapsen edun sukupuolittuneisuuden takia, minkä vuoksi myös sosiaalityöntekijöiden pitäisi ottaa toimenpiteeseen kantaa.

Tämä tutkielma voidaan nähdä yhtenä esimerkkinä siitä, miten poikuutta tuotetaan suomalaisessa yhteiskunnassa ja miten se voi johtaa poikien eriarvoiseen kohteluun, jota minkä tahansa muun ihmisryhmän kohdalla kutsuttaisiin syrjinnäksi. Poikien eriarvoista kohtelua ei kuitenkaan nähdä syrjintänä, koska lasten oikeudet ja haavoittuvuus katsotaan sukupuolisisidonnaisiksi.

6.2 Tutkielman arviointi

Tutkielma toteutettiin diskurssianalyysillä, jossa aineistona käytettiin kahta eduskunnan täysistuntoa vuosilta 2019 ja 2020. Aineiston ajallinen ja määrällinen rajallisuus antaa väkisinkin rajatun kuvan ilmiöstä. Mielekästä olisi käyttää aineistona muuta kuin eduskunnassa esiintyvää puhetta, koska poliitikoilla voi olla monenlaisia motiiveja ja koska poliitikot mielellään vaikenevat vaikeiden aiheiden kohdalla, mikä saattaa antaa vinoutuneen käsityksen keskustelusta. Tällaisessa tutkimuksessa jää varjoon esimerkiksi se fakta, että poikien ympärileikkaus koskee Suomessa lähinnä maahanmuuttajataustaisia muslimeja, kun taas esimerkiksi Yhdysvalloissa se on osa vallitsevaa ideologiaa. Lisäksi aiheita voisi lähestyä muulla menetelmällä kuin diskurssianalyysillä, joka vääjäämättä tuottaa aiheesta tietynlaisen puheenvuoron. Lasten sukuelinten muokkausta kannattaisi käsitellä pidemmässä tutkimuksessa kuten esimerkiksi väitöskirjassa, koska aihe on ajallisesti ja maantieteellisesti niin laaja ja monimuotoinen.

Tämä tutkielma oli rajattu koskemaan poikien ympärileikkausta, mutta lasten sukuelinten muokkaus koskettaa kuitenkin laajempia yhteiskunnallisia aiheita kuin vain tyttöjä ja poikia. Tutkielmasta oli esimerkiksi rajattu pois intersukupuolisten lasten kosmeettiset leikkaukset. Lisäksi lasten sukuelinten muokkauksista puhuttaessa ohitetaan yleensä aikuisten kosmeettinen kirurgia, vaikka monet silpomisen määritelmät kattavat aikuisille naisille heidän vapaasta tahdostaan tehtäviä kirurgisia toimenpiteitä.

Tutkielman teoreettisista käsitteistä sukupuoli dominoi aineistoa. Haavoittuvuuden ja lasten oikeuksien käsitteet jäivät aineiston analyysissä hyvin pieneen rooliin, koska ne ymmärrettiin sukupuolen kautta. Tämän vuoksi haavoittuvuuden ja lasten oikeuksien käsitteistä ei ollut paljon hyötyä analyysissä ja ne olisikin ehkä voinut jättää tutkielman ulkopuolelle.

Aiemmissa tutkimuksissa oli johdonmukaisesti havaittu, että naisia halutaan suojella herkemmin kuin miehiä ja että naisten kärsimys nähdään vakavampana ongelmana kuin miesten. Tämän tutkielman perusteella vaikuttaa siltä, että sama ilmiö saattaa koskea myös poikia ja tyttöjä, mutta aiempaa tutkimusta oli saatavilla niukasti, minkä vuoksi aiheesta olisi hyvä tehdä lisää tutkimusta.

Lähteet

- Ahola, Amanda (2019): Tyttöjen ja naisten ympärileikkausperinnettä ylläpitävät tekijät. Viitattu 25.4.2024. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-202301181371>
- Aldeeb Abu-Sahlieh, Sami A. (1995): "Islamic Law and the Issue of Male and Female Circumcision". *Third World Legal Studies*, 13(4). <https://scholar.valpo.edu/twls/vol13/iss1/4>
- Alahmad, Ghiath & Dekkers, Wim (2012): Bodily Integrity and Male Circumcision: An Islamic Perspective. *Journal of the Islamic Medical Association of North America*, 44(1). <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3516177/pdf/jima-44-1-7903.pdf>
- American Academy of Pediatrics (1999): Circumcision Policy Statement, Task Force on Circumcision. *Pediatrics*, 103(3), 686–693. <https://doi.org/10.1542/peds.103.3.686>
- Androus, Zachary (2009): Cultural Relativism at Home and Abroad An American Anthropologist Confronts the Genital Modification of Children. Teoksessa Denniston, George C. and Milos, Marilyn Fayre: *Sexual Mutilations (toim): A Human Tragedy*. New York: Plenum Press.
- Antinuk, Kira (2013): Forced genital cutting in North America: Feminist theory and nursing considerations. *Nursing Ethics*, 20(6), 723–728. <https://doi.org/10.1177/0969733013496361>
- Anwer, Abdul Wahid; Samad, Lubna; Iftikhar, Sundus & Baig-Ansari, Naila (2017): Reported Male Circumcision Practices in a Muslim-Majority Setting. *Biomed Research International*, 2017, 1–8. <https://doi.org/10.1155/2017/4957348>
- Archard, David (2013): Children, adults, best interests and rights. *Medical Law International*, 13(1), 55–74. <https://doi.org/10.1177/0968533213486543>
- Asianajaliitto (2016): Korkein oikeus linjasi poikien ympärileikkaamiseen liittyvää oikeuskäytäntöä. Viitattu 25.4.2024. <https://asianajaliitto.fi/2016/03/korkein-oikeus-linjasi-poikien-ymparileikkaamiseen-liittyvaa-oikeuskaytantoa/>
- Askew, Ian; Chaiban, Ted; Kalasa, Benoit & Sen, Purna (2016): A repeat call for complete abandonment of FGM. *Journal of Medical Ethics*, 42, 619–620. <https://doi.org/10.1136/medethics-2016-103553>
- Badran, Margot (2013): The Ongoing Battle for the Female Body. Viitattu 25.4.2024. <https://qantara.de/en/article/debate-about-female-genital-mutilation-egypt-ongoing-battle-female-body>

Bailey, Robert C. & Esegah, Omar (2006): Assessment of Clinical and Traditional Male Circumcision Services in Bungoma District, Kenya: Complications Rates and Operational Needs. Viitattu 25.4.2024. https://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PNADG558.pdf

Barutçu, Atilla (2021): ‘Wounded religious masculinities’: Muslim men’s opposition against male circumcision in Turkey. *Turkish Studies*, 24(2), 379–399, <https://doi.org/10.1080/14683849.2022.2103408>

Bauman, H-Dirksen L. (2005): Designing Deaf Babies and the Question of Disability. *The Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 10(3), 311–315, <https://doi.org/10.1093/deafed/eni031>

Bell, Kirsten (2005): Genital Cutting and Western Discourses on Sexuality. *Medical Anthropology Quarterly*, 19(2), 125–148. <http://www.jstor.org/stable/3655483>

Bilu, Yoram (2006): Circumcision, the First Haircut and the Torah Ritual and Male Identity Among the Ultraorthodox Community. Teoksessa Emma Sinclair-Webb & Mai Ghossoub (toim): *Imagined Masculinities Male Identity and Culture in the Modern Middle East*. Oxford: Oxford University Press.

Blackwell, Brenda S.; Holleran, David, & Finn, Mary A. (2008): The Impact of the Pennsylvania Sentencing Guidelines on Sex Differences in Sentencing. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 24(4), 399–418. <https://doi.org/10.1177/1043986208319453>

Blank, Susan; Brady, Michael; Buerk, Ellen; Carlo, Waldemar; Diekema, Douglas; Freedman, Andrew; Maxwell, Lynne & Wegner, Steven (2012): Male circumcision. *Pediatrics*, 130(3). <https://doi.org/10.1542/peds.2012-1990>

Blommaert, Jan (2005): *Discourse A Critical Introduction*. Cambridge University Press: Cambridge.

BMA (2019): Non-therapeutic male circumcision (NTMC) of children – practical guidance for doctors. Viitattu 25.4.2024. <https://www.bma.org.uk/media/1847/bma-non-therapeutic-male-circumcision-of-children-guidance-2019.pdf>

Boddy, Janice (2007): *Gender Crusades: The Female Circumcision Controversy in Cultural Perspective*. Teoksessa Ylva K. Hernlund & Bettina K. Shell-Duncan (toim): *Transcultural Bodies Female Genital Cutting in Global Context*. London: Rutgers University Press. <https://doi.org/10.36019/9780813541389>

Boubdiba, Abdelwahab & Khal, Abdu (2006): *Festivities of Violence: Circumcision and the Making of Men*. Teoksessa Emma Sinclair-Webb & Mai Ghossoub (toim.): *Imagined Masculinities Male Identity and Culture in the Modern Middle East*. Oxford: Oxford university press.

Braun, Virginia & Clarke, Victoria (2012): *Thematic analysis*. Teoksessa Harris Cooper, Marc N. Coutanche, Linda M. McMullen, Abigail T. Panter, David Rindskopf & Kenneth J. Sher (Toim.): *APA handbook of research methods in psychology, Vol. 2: Research designs: Quantitative, qualitative, neuropsychological, and biological* (pp. 57–71). Washington, DC: American Psychological Association.

Bridge, Caroline (2002): *Religion, Culture and the Body of the Child*. Teoksessa Andrew Bainham, Shelley Day Sclater & Martin Richards (toim): *Body Lore and Laws*. Portland: Hart Publishing.

Brown, Kate; Ecclestone, Kathryn & Emmel, Nick (2017): *The Many Faces of Vulnerability*. *Social Policy and Society*, 16(3). <https://doi.org/10.1017/S1474746416000610>

Brown, Judith; Micheni, Kenneth; Grant, Eliazabeth; Mwenda, James; Muthiri, Francis & Grant, Angus (2001): *Varieties of male circumcision: a study from Kenya*. *Sexually Transmitted Diseases*, 28(10), 608-612.

Brown, Kate (2015): *Vulnerability and young people: Care and social control in policy and practice*. Bristol: Policy Press.

Buchanan, Allen E. & Brock, Dam W. (1989): *Deciding for Others: The Ethics of Surrogate Decision Making*. New York: Cambridge University Press.

Caldwell, John C.; Orubuloye, I. O. & Caldwell, Pat (1997): *Male and female circumcision in Africa from a regional to a specific Nigerian examination* Author links open overlay panel. *Social Science & Medicine*, 44(8), 1181–1193. [https://doi.org/10.1016/S0277-9536\(96\)00253-5](https://doi.org/10.1016/S0277-9536(96)00253-5)

Candib, Lucy M. (1999): *Incest and other harms to daughters across cultures: Maternal complicity and patriarchal power*, *Women's Studies International Forum*, 22(2), 185–201. [https://doi.org/10.1016/S0277-5395\(99\)00006-0](https://doi.org/10.1016/S0277-5395(99)00006-0).

Carpenter, Charli R. (2004): 'Some Other Conceptual Problems', A Response to Bronwyn Winter, Denise Thompson and Sheila Jeffreys 'The UN Approach to Harmful Traditional Practices: Some Conceptual Problems'. *International Feminist Journal of Politics*, 6(2), 308–313. <https://doi.org/10.1080/1461674042000211335>

Coene, Gily & Saharso, Sawitri (2019): Gender and cultural understandings in medical nonindicated interventions: A critical discussion of attitudes toward nontherapeutic male circumcision and hymen (re)construction. *Clinical Ethics*, 14(1), 33–41.

<https://doi.org/10.1177/1477750919836642>

Curry, Theodore R.; Lee, Gang, & Rodriguez, S. Fernando (2004): Does Victim Gender Increase Sentence Severity? Further Explorations of Gender Dynamics and Sentencing Outcomes. *Crime & Delinquency*, 50(3), 319–343. <https://doi.org/10.1177/0011128703256265>

Dabbagh, Hossein (2022): Is Circumcision “Necessary” in Islam? A Philosophical Argument Based on Peer Disagreement. *Journal of Religion and Health*, 61, 4871–4886.

<https://doi.org/10.1007/s10943-022-01635-0>

Daniels, Cynthia R. (1997): Between Fathers and Fetuses: The Social Construction of Male Reproduction and the Politics of Fetal Harm. *Signs*, 22(3), 579–616.

<http://www.jstor.org/stable/3175246>

Darby, Robert (2003): The Masturbation Taboo and the Rise of Routine Male Circumcision: A Review of the Historiography. *Journal of Social History*, 36(3), 737–757.

<http://www.jstor.org/stable/3790737>

Darby, Robert & Steven Svoboda (2008): A Rose by Any Other Name? Rethinking the Similarities and Differences between Male and Female Genital Cutting. *Medical Anthropology Quarterly*, 21(3), 301–323. <https://doi.org/10.1525/maq.2007.21.3.301>

Darby, Robert (2014): The child's right to an open future: is the principle applicable to non-therapeutic circumcision? *Journal of Medical Ethics*, 39(7), [http://dx.doi.org/10.1136/medethics-](http://dx.doi.org/10.1136/medethics-2012-101182)

[2012-101182](http://dx.doi.org/10.1136/medethics-2012-101182)

Davis, Kathy (1991): Remaking the She-Devil: A Critical Look at Feminist Approaches to Beauty. *Hypatia*, 6(2), 21–43. <https://doi.org/10.1111/j.1527-2001.1991.tb01391.x>

Demokraatti (2019): “Koskaan eduskunnassa ei ole puhuttu niin loukkaavasti kuin silloin” – asiantuntija avasi eduskunnan kirjoittamattomat säännöt ja ruoti puhekuulttuuria. Viitattu 25.4.2024.

<https://demokraatti.fi/koskaan-eduskunnassa-ei-ole-puhuttu-niin-loukkaavasti-kuin-silloin-asiantuntija-avasi-eduskunnan-kirjoittamattomat-saannot-ja-ruoti-puhekuulttuuria>

Diekema, Douglas S. (2004): Parental refusals of medical treatment: the harm principle as threshold for state intervention. *Theoretical Medicine and Bioethics*, 25(4), 243–64.

<https://doi.org/10.1007/s11017-004-3146-6>

Dijker, Anton J. (2010): Perceived vulnerability as a common basis of moral emotions. *British Journal of Social Psychology*, 49(2), 415–423. <https://doi.org/10.1348/014466609X482668>

Dominelli, Lena (2002): *Feminist Social Work Theory and Practice*. New York: Palgrave Macmillan.

Doyle, D. (2005): Ritual male circumcision: a brief history. *The Journal of the Royal College of Physicians of Edinburgh*, 35(3), 279–85. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/16402509/>

Earp, Brian D. (2015): Female genital mutilation and male circumcision: toward an autonomy-based ethical framework. *Medicolegal and Bioethics*, 5, 89–104.

<https://doi.org/10.2147/MB.S63709>

Earp, Brian D. (2016): Between moral relativism and moral hypocrisy: Reframing the debate on "FGM". *Kennedy Institute of Ethics Journal*, 26(2), 105–144.

<https://doi.org/10.1353/ken.2016.0009>

Earp, Brian D. & Steinfeld, Rebecca (2017): *Gender and Genital Cutting: A New Paradigm*. Teoksessa Gimenez Barbat (toim.): *Gifted Women, Fragile Men*. Brussels: Euromind Monographs.

Viitattu 25.4.2024. <https://euromind.global/en/brian-d-earp-and-rebecca-steinfeld/>

Earp, Brian D.; Sardi, Lauren M. & Jellison, William A. (2018): False beliefs predict increased circumcision satisfaction in a sample of US American men, *Culture, Health & Sexuality*, 20(8), 945–959. <https://doi.org/10.1080/13691058.2017.1400104>

Earp, Brian D; Shahvisi, Arianne; Reis-Dennis, Samuel & Reis, Elizabeth (2021): The need for a unified ethical stance on child genital cutting. *Nursing Ethics*, 28(7–8), 1294–1305.

<https://doi.org/10.1177/0969733020983397>

Eduskunta (2012): Täysistunnon pöytäkirja 86/2012 vp, 15) Laki rikoslain 21 luvun muuttamisesta.

Viitattu 25.4.2024. <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/sivut/trip.aspx?>

[triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=PTK+86/2012+ke+p+7](https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=PTK+86/2012+ke+p+7)

Eduskunta (2023): Millaisia puheenvuoroja eduskunnan täysistunnoissa pidetään? Viitattu 25.4.2024. <https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/tietopalvelulta-kysyttya/Sivut/millaisia-puheenvuoroja-eduskunnan-taysistunnoissa-pidetaan.aspx>

Eduskunta (2024): Miksi eduskunnan istuntosalin kokouksesta käytetään nimitystä "täysistunto". Viitattu 25.4.2024. <https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/tietopalvelulta-kysyttya/Sivut/miksi-eduskunnan-istuntosalin-kokouksesta-kaytetaan-nimitysta-taysistunto.aspx>

Epstein, Louis M. (1967): *Sex Laws and Customs in Judaism*. New York: Ktav Publishing House.

Einstein, Gillian; Jacobson, Danielle & Lee, Ju Eun Justina An (2019): analytic review of the literature on female genital circumcision/mutilation/cutting (FGC): The Möbius strip of body and society for women with FGC. Teoksessa Gabriele Griffin & Malin Jordal (toim.): *Body, Migration, Re/constructive Surgeries Making the Gendered Body in a Globalized World*. New York: Routledge.

ETENE (1999): Lausunto poikien ympärileikkauksesta. Viitattu 25.4.2024.

<https://etene.fi/documents/66861912/66864949/LAUSUNTO+POIKIEN+YMPÄRILEIKKAUKSESTA.pdf/7f29d4a2-9772-43ea-8a0e-0397c0e1fb88/LAUSUNTO+POIKIEN+YMPÄRILEIKKAUKSESTA.pdf?t=1439808169000>

ETENE (2004): Lausunto ympärileikkaustyöryhmän muistiosta. Viitattu 25.4.2024.

<https://etene.fi/documents/66861912/66864964/LAUSUNTO+YMP%C3%84RILEIKKAUSTY%C3%96RYHM%C3%84N+MUISTIOSTA.pdf/7a39e160-dc7c-4d3e-a2c8-152f0b388cd9/LAUSUNTO+YMP%C3%84RILEIKKAUSTY%C3%96RYHM%C3%84N+MUISTIOSTA.pdf?t=1439808283000>

Farr, Daniel (2008): Male circumcision. Teoksessa Jodi O'Brien (toim.): *Encyclopedia of Gender and Society*. London: Sage.

Fawcett, Barbara (2009): Vulnerability: Questioning the certainties in social work and health. *International Social Work*, 52(4), 473–484. <https://doi.org/10.1177/0020872809104251>

Feinberg, Joel (1984): *Harm to Others: The Moral Limits of the Criminal Law*. New York: Oxford University Press.

Feinberg, Joel (1994): *Freedom and fulfillment, philosophical essays*. Princeton: Princeton University Press.

FeldmanHall, Oriël; Dalgleish, Tim; Evans, Davy; Navrady, Lauren; Tedeschi, Ellen & Mobbs, Dean (2016): Moral Chivalry: Gender and Harm Sensitivity Predict Costly Altruism. *Social Psychological and Personality Science*, 7(6), 542–551. <https://doi.org/10.1177/1948550616647448>

Fox, Marie & Michael Thomson (2009a): Foreskin is a feminist issue. *Australian Feminist Studies*, 24(60), 195–210. <https://doi.org/10.1080/08164640902852415>

Fox, Marie & Michael Thomson (2009b): Sexing the Cherry - Fixing Masculinity. Teoksessa Samantha Murray & Nikki Sullivan (toim.): *Somatechnics Queering the Technologicalisation of Bodies*. Burlington: Ashgate.

Fox, Marie & Michael Thomson (2017): Bodily Integrity, Embodiment, and the Regulation of Parental Choice. *Journal of Law and Society*, 44(4), 501–531. <https://doi.org/10.1111/jols.12056>

Fortin, Jane (2009): *Children's Rights and the Developing Law*. Cambridge: Cambridge University Press.

France24 (2017): S. Africa circumcision ritual: a dangerous route to manhood. Viitattu 25.4.2024. <https://www.france24.com/en/20170723-safrica-circumcision-ritual-dangerous-route-manhood>

Frisch, Morten, Yves Aigrain, Vidmantas Barauskas, Ragnar Bjarnason, Su-Anna Boddy, Piotr Czauderna, Robert P.E. de Gier, Tom P.V.M. de Jong, Günter Fasching, Willem Fetter, Manfred Gahr, Christian Graugaard, Gorm Greisen, Anna Gunnarsdottir, Wolfram Hartmann, Petr Havranek, Rowena Hitchcock, Simon Huddart, Staffan Janson ... Poul Jaszczak (2013): Cultural Bias in the AAP's 2012 Technical Report and Policy Statement on Male Circumcision. *Pediatrics*, 131(4). <https://doi.org/10.1542/peds.2012-2896>

Frisch, Morten & Simonsen, Jacob (2022): Non-therapeutic male circumcision in infancy or childhood and risk of human immunodeficiency virus and other sexually transmitted infections: national cohort study in Denmark. *European Journal of Epidemiology*, 37(3), 251–259. <https://doi.org/10.1007/s10654-021-00809-6>

Froneman, Salome & Kapp, Paula A. (2017): An exploration of the knowledge, attitudes and beliefs of Xhosa men concerning traditional circumcision. *African Journal of Primary Health Care & Family Medicine*, 9(1), a1454. <https://doi.org/10.4102/phcfm.v9i1.1454>

Fowler, Roger & Kress, Gunther (1979): *Critical linguistics*. Teoksessa Roger Fowler, Bob Hodge, Gunther Kress & Tony Trew (toim.): *Language and Control*. London: Routledge.

Gaffney, Dan (2016): Male circumcision: latest population figures revealed. Viitattu 25.4.2024. <https://www.sydney.edu.au/news-opinion/news/2016/03/08/male-circumcision--1-in-3-globally-but-almost-universal-in-musli.html>

Gairdner, Douglas (1949): The fate of the foreskin, a study of circumcision. *British Medical Journal*, 24(2), 1433–1437. <https://doi.org/10.1136/bmj.2.4642.1433>

Gallo, Pia Grassivaro; Moro, Debora & Manganoni, Miriam (2009): *Female Genital Modifications in Malawi Culture, Health, and Sexuality*. Teoksessa George C. Denniston, Frederick Mansfield Hodges & Marilyn Fayre Milos (toim.): *Circumcision and Human Rights*. Springer.

Gazzano, Noel (2009): *Medical Interventions on Women's Genitals: Historical Texts and Contemporary Discourse*. Teoksessa Denniston, George C. and Milos, Marilyn Fayre: *Sexual Mutilations (toim.): A Human Tragedy*. New York: Plenum Press.

Gifford, Eugenie Anne (1994): "The Courage to Blaspheme": Confronting Barriers to Resisting Female Genital Mutilation. *UCLA Women's Law Journal*, 4(2). <https://doi.org/10.5070/L342017599>

Glausiusz, Josie (2000): The unkindest cut (book review). *The Lancet*, 355(9209). [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(05\)72233-9](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(05)72233-9)

Glick, Leonard B. (2005): *Marked in Your Flesh: Circumcision from Ancient Judea to Modern America*. Oxford: Oxford university press.

Gologram, Makayla; Margolin, Ryan & Lomiguen, Christine (2022): Need for Increased Awareness of International Male Circumcision Variations and Associated Complications: A Contemporary Review. *Cureus*, 14(4).

Gollaher, David L. (1994): From Ritual to Science: The Medical Transformation of Circumcision in America. *Journal of Social History*, 28(1), 5–36. <http://www.jstor.org/stable/3788341>

Gollaher, David (2000): *Circumcision: A History Of The World's Most Controversial Surgery*. Basic Books.

Goodman, Jenny (1997): *Challenging Circumcision: A Jewish Perspective*. Teoksessa Denniston, George C. and Milos, Marilyn Fayre: *Sexual Mutilations (toim.): A Human Tragedy*. New York: Plenum Press.

Graso, Maja; Reynolds, Tania & Aquino, Karl (2023): Worth the Risk? Greater Acceptance of Instrumental Harm Befalling Men than Women. *Archives of Sexual Behavior*, 52, 2433–2445.

<https://doi.org/10.1007/s10508-023-02571-0>

Greer, Germaine (1999): *The Whole Woman*. Doubleday: New York.

Gruenbaum, Ellen (2006): Sexuality Issues in the Movement to Abolish Female Genital Cutting in Sudan. *Medical Anthropology Quarterly*, 20(1), 121–138. <https://www.jstor.org/stable/3655509>

Guevara CG; Achua JK; Blachman-Braun R; Cabrera-Valencia I; Ransford GA; Gosalbez R; Labbie AS; Castellan MA & Alam A (2021): Neonatal Circumcision: What Are the Factors Affecting Parental Decision? *Cureus*. *Cureus* 13(11), e19415. <https://doi.org/10.7759/cureus.19415>

Gunning, Isabelle (1992): Arrogant Perception, World-Travelling and Multicultural Feminism: The Case of Female Genital Surgeries. *Columbia Human Rights Law Review*, 23(2).

<https://ssrn.com/abstract=3819037>

Hakalehto, Suviaanna & Helander, Merike (2017): Poikien ei-lääketieteellinen ympärileikkaus lapsen oikeuksien näkökulmasta. *Defensor Legis*, 6/2017, 942–961.

Hainsworth, Gilly (1995): *Working with boys*. Teoksessa Kate Cavanagh & Vivienne Cree (toim.): *Working with Men Feminism and Social Work*. London: Routledge.

Hainz, Tobias (2014): The Enhancement of Children versus Circumcision: A Case of Double Moral Standards? *Bioethics*, 29(7), 507–515. <https://doi.org/10.1111/bioe.12141>

Hammarén, Nils; Lunneblad, Johannes & Johansson, Thomas (2014): Masculinity as a problem: An investigation into social work projects in Sweden targeting young men. *Qualitative Social Work*, 14(4), 1–16. <https://doi.org/10.1177/1473325014558663>

Hammond, Tim (2023): Deficiencies and biases in professional understanding of the effects of childhood male genital cutting: comments on "Psychological, psychosocial and psychosexual aspects of penile circumcision" by Marcus C. Tye and Lauren Sardi. *International Journal of Impotence Research*, 35(3), 249–251. <https://doi.org/10.1038/s41443-022-00574-4>

Harrison, Daniel M. (2002): Rethinking Circumcision and Sexuality in the United States. *Sexualities*, 5(3), 300–316. <https://doi.org/10.1177/1363460702005003003>

Hastings Center (2012): Public Policy Advisory Network on Female Genital Surgeries in Africa. Seven things to know about female genital surgeries in Africa. *Hastings Center Report*, 42(6), 19–27. <https://doi.org/10.1002/hast.81>

Heracleous, Loizos (2004): Interpretivist Approaches to Organizational Discourse, teoksessa. Teoksessa David Grant, Cynthia Hardy, Cliff Oswick & Linda L. Putnam (toim.): *The SAGE Handbook of Organizational Discourse*. London: Sage.

Herz, Marcus & Johanssen, Thomas (2014): Critical Social Work – Considerations and Suggestions. *Critical Social Work*, 12(1), 28-45.
<https://ojs.uwindsor.ca/index.php/csw/article/view/5843>

Hurst, Samia A. (2008): Vulnerability in research and health care; describing the elephant in the room? *Bioethics*, 22(4), 91–202. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8519.2008.00631.x>

Huuki, Tuija; Kivijärvi, Antti & Lunabba, Harry (2018): Kohti sukupuolivastuullista poikatutkimusta. Teoksessa Antti Kivijärvi, Tuija Huuki & Harry Lunabba (toim.): *Poikatutkimus*. Tampere: Vastapaino.

Hofvander, Yngve (2009): Circumcision in European Countries Review of the Possible Annual Number of Laws and Regulations and of Economic Aspects. Teoksessa George C. Denniston, Frederick Mansfield Hodges & Marilyn Fayre Milos (toim.): *Circumcision and Human Rights*. Springer.

Holappa, Anni (2022): "Ennen aikaan turvaan lähetettiin ensin naiset ja lapset": kriittinen diskurssianalyysi pakolaismiehiin ja pakolaisnaisiin suhtautumisesta Helsingin Sanomien kommentissa. Pro Gradu. Viitattu 25.4.2024. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-202206163409>

Ihmisoikeusliitto (2011): Tyttöjen ja naisten ympärileikkaus Suomessa. Asiantuntijaryhmän suositukset sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstölle. 25.4.2024. https://ihmisoikeusliitto.fi/wp-content/uploads/2014/05/Tyttojen_ja_naisten_ymparileikkaus_Suomessa_Suositus_sosiaali_ja_terveydenhuollon_henkilostolle_IOL_2011.pdf

Ihmisoikeusliitto (2023): Tyttöjen sukuelinten silpomisen kaikki muodot on kriminalisoitava omana rikosnimikkeenään. Viitattu 25.4.2024.
<https://ihmisoikeusliitto.fi/wp-content/uploads/2023/03/Kannanotto-tyttojen-sukuelinten-silpomisen-kriminalisoimiseksi.pdf>

Ihmisoikeusliitto (2024): Sukupuolistuneen väkivallan vastainen työ. Viitattu 25.4.2024.

<https://ihmisoikeusliitto.fi/tyomme/fgm-ja-klv/>

IslamQA (2005a): Medical benefits of female circumcision. Viitattu 25.4.2024.

<https://islamqa.info/en/answers/45528/medical-benefits-of-female-circumcision>

IslamQA (2005b): Circumcision of girls and some doctors' criticism thereof. Viitattu 25.4.2024.

<https://islamqa.info/en/answers/60314/circumcision-of-girls-and-some-doctors-criticism-thereof>

Iltalehti (2014): "Poikani leikattiin väkisin". Viitattu 25.4.2024.

<https://www.iltalehti.fi/uutiset/a/2014011717934917>

Issah, Mana Sultan Abdurahman Ali & Gallo, Pia Grassivaro (2009): 1996–2005 — Ten Years of Merka's Alternative Ritual in Somalia. Teoksessa George C. Denniston, Frederick Mansfield Hodges & Marilyn Fayre Milos (toim.): Circumcision and Human Rights. Springer.

Jackson, Lindsey (2012): Alternative Rituals as Protest. Viitattu 25.4.2024.

<https://associationforjewishstudies.org/publications-research/ajs-perspectives/the-protest-issue/alternative-rituals-as-protest>

Jews Against Circumcision (2018): Dear Members of the Parliament. Viitattu 25.4.2024.

<https://www.althingi.is/alttext/erindi/148/148-1018.pdf>

Johnson, Athol A.W. (1860): an injurious habit occasionally met in infancy and early childhood. The Lancet, vol. 1, 7 April, 344–345.

Johnson, Matthew (2010): Male genital mutilation: Beyond the tolerable? Ethnicities, 10(2), 181–207. <https://doi.org/10.1177/1468796810361654>

Jokinen, Arja; Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (1993): Diskursiivinen maailma – Teoreettiset lähtökohdat ja analyttiset käsitteet. Teoksessa Jokinen, Arja; Juhila, Kirsi; Suoninen, Eero (2016): Diskurssianalyysin aakkoset. Epub-versio.

Jokinen, Arto (2010): Kriittinen mies- ja maskuliinisuustutkimus. Teoksessa Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen (toim.): Käsikirja sukupuoleen. Tampere: Vastapaino.

Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise (2002): Discourse Analysis as Theory and Method. London: Sage Publications.

KAA 1/2019 vp. Tyttöjen sukuelinten silpomisen kieltäminen. Viitattu 25.4.2024.

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sivut/CAA_1+2019.aspx

Kabbani, Rana (1986): Europe's myths of orient – devise and rule. London: Macmillan Press.

Kansalaisaloite (2018): Tyttöjen sukuelinten silpomisen kieltäminen. Viitattu 25.4.2024.

<https://www.kansalaisaloite.fi/fi/aloite/3056>

Kenyatta, Jomo (1961): Facing Mount Kenya: The Tribal Life of the Gikuyu. London: Mercury Books.

Kinnunen, Taina (2010): Sukupuolen ja seksuaalisuuden ruumiillinen muoto-oppi. Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen (toim.): Käsikirja sukupuoleen. Tampere: Vastapaino.

KK 332/2010 vp. Pienille lapsille tehtävien lävistysten valvonnan tiukentaminen. Viitattu

25.4.2024. [https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/sivut/trip.aspx?](https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=kk+332/2010)

[triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=kk+332/2010](https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=kk+332/2010)

KKO:2008:93 Viitattu 25.4.2024. <https://finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2008/20080093>

KKO:2016:24 Viitattu 25.4.2024. <https://finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2016/20160024>

Koikkalainen, Petri (2011): Työskentelevä vaan ei puhuva eduskunta (arvio kirjasta: Kyösti Pekonen 2011. Puhe eduskunnassa). Kansalaisyhteiskunta, 2(2), 242–248.

<http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201611014525>

Kopelman, Loretta M. (1997): The best-interests standard as threshold, ideal, and standard of reasonableness. The Journal of Medicine and Philosophy: A Forum for Bioethics and Philosophy of Medicine, 22(3), 271–289. <https://doi.org/10.1093/jmp/22.3.271>

Kortesniemi, Jaana (2016): Lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden tuottamat kategoriat tyttöjen

ympärileikkauksen puheeksi ottamisen yhteydessä. Pro Gradu. <http://hdl.handle.net/10138/169871>

Kratz, Corinne A. (2002): Circumcision Debates and Asylum Cases: Intersecting Arenas, Contested Values, and Tangled Webs. Teoksessa Richard A. Shweder, Martha Minow Hazel & Rose Markus (toim.): Engaging Cultural Differences: The Multicultural Challenge in Liberal Democracies. New York: Russell Sage Foundation.

Kueny, Kathryn (2003): Abraham's Test: Islamic Male Circumcision As Anti/Ante-Covenantal Practice. Teoksessa Christopher R. Matthews (toim): Bible and Quran, Essays in Scriptural Intertextuality. Atlanta: Society of Biblical Literature.

Lane, Sandra D. & Rubinstein, Robert A. (1996): Judging the Other: Responding to Traditional Female Genital Surgeries. *The Hastings Center Report*, 26(3), 31–40.

<https://doi.org/10.2307/3527930>

Lapsiasiavaltuutettu (2013): Poikien saatava itse päättää ympärileikkauksesta. Viitattu 25.4.2024.

<https://lapsiasia.fi/-/poikien-saatava-itse-paattaa-ymparileikkauksesta->

Lapsiasiavaltuutettu (2015): Lapsiasiavaltuutettu: Pienten poikien ei-lääketieteellinen ympärileikkaus on kiellettävä. Viitattu 25.4.2024. <https://lapsiasia.fi/-/lapsiasiavaltuutettu-pienten-poikien-ei-laaketieteellinen-ymparileikkaus-on-kiellettava->

Lastensuojelun keskusliitto (n.d.): Lapsen oikeuksien sopimus turvaa lasten ihmisoikeudet. Viitattu 25.4.2024. <https://www.lapsenoikeudet.fi/lapsen-oikeuksien-sopimus-turvaa-lasten-ihmisoikeudet/>

LaVM 6/2020 vp. Lakivaliokunta: Tyttöjen sukuelinten silpomisen kieltäminen. Viitattu 25.4.2024. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Mietinto/Documents/LaVM_6+2020.pdf

Lori, Leonard (2000): Interpreting female genital cutting: Moving beyond the impasse. *Annual Review of Sex Research*, 11, 158–190.

Llamas, Jewel (2017): Female Circumcision: The History, the Current Prevalence and the Approach to a Patient. Viitattu 25.4.2024.

<https://med.virginia.edu/family-medicine/wp-content/uploads/sites/285/2017/01/Llamas-Paper.pdf>

Lorber, Judith (1994): *Paradoxes of Gender*. London: Yale University Press.

Lunde, Ingrid Bergom; Hauge, Mona-Iren; Johansen, Ragnhild Elise Brinchmann & Sagbakken, Mette (2020): ‘Why did I circumcise him?’ Unexpected comparisons to male circumcision in a qualitative study on female genital cutting among Kurdish–Norwegians. *Ethnicities*, 20(5), 1003–1024. <https://doi.org/10.1177/1468796819896089>

Lääkäriliitto (2013): Suomen Lääkäriliitto ja Suomalainen Lääkäriseura Duodecim: Kulttuurierot ohjaavat poikien ympärileikkausta. Viitattu 25.4.2024.

<https://www.laakariliitto.fi/uutiset/ajankohtaista/suomen-laakariliitto-ja-suomalainen-laakariseura-duodecim-kulttuurierot-ohjaavat-poikien-ymparileikkausta/>

Lääkäriliitto (2021a): Poikien ympärileikkaus. Viitattu 25.4.2024.

<https://www.laakariliitto.fi/laakarin-etiikka/lapset-ja-nuoret/poikien-ymparileikkaus/>

Lääkäriliitto (2021b): Medikalisaatio. Viitattu 25.4.2024. <https://www.laakariliitto.fi/laakarinetiikka/laakari-ja-yhteiskunta/medikalisaatio/>

Marco, Beatriz Bañuelos (2023): Is it time for a time-out? Progress versus politics in studying the psychosexual implications of penile circumcision. *International Journal of Impotence Research*, volume 35, 252–255. <https://doi.org/10.1038/s41443-022-00608-x>

Mavundla, Thandisizw; Netswera, Fulufhelo; Toth, Ferenc; Bottoman, Brian & Tenge, Stembele (2010): How Boys Become Dogs: Stigmatization and Marginalization of Uninitiated Xhosa Males in East London, South Africa. *Qualitative Health Research*, 20(7), 931–941. <https://doi.org/10.1177/1049732310363804>

Mazor, Joseph (2021): On the Child's Right to Bodily Integrity: When Is the Right Infringed? *The Journal of Medicine and Philosophy*, 46, 451–465. <https://doi.org/10.1093/jmp/jhab013>

Millum, Joseph (2014): The foundation of the child's right to an open future. *Journal of Social Philosophy*, 45(4), 522–538. <https://doi.org/10.1111/josp.12076>

Mirkin, Harris (1984): The Passive Female the Theory of Patriarchy. *American Studies*, 25(2), 39–57. <http://www.jstor.org/stable/40641862>

Memri (2007): Al-Azhar University Scholars Argue over the Legitimacy of Female Circumcision Practiced in Egypt. Viitattu 25.4.2024. <https://www.memri.org/tv/al-azhar-university-scholars-argue-over-legitimacy-female-circumcision-practiced-egypt>

Morris, Brian J; Wamai, Richard G.; Henebeng, Esther B.; Tobian, Aaron AR.; Klausner, Jeffrey D.; Banerjee, Joya & Hankins, Catherine A. (2016): Estimation of country-specific and global prevalence of male circumcision. *Population Health Metrics* volume, 14(4). <https://doi.org/10.1186/s12963-016-0073-5>

Morsy, Soheir A. (1991): Safeguarding Women's Bodies: The White Man's Burden Medicalized. *Medical Anthropology Quarterly, New Series*, 5(1), 19-23. <http://www.jstor.org/stable/648956>

MTV (2011): Lastensuojelu: Korvakoru loukkaa vauvan koskemattomuutta. Viitattu 25.4.2024. <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/lastensuojelu-korvakoru-loukkaa-vauvan-koskemattomuutta/1926922>

MTV (2020): MTV (2020): Keskustelu tyttöjen silpomisesta ajautui poikien ympärileikkauksiin – kansanedustaja Eva Biaudet ymmällään: "Kysymyksessä ovat ihan erilaiset asiat". Viitattu

25.4.2024. <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/keskustelu-tyttojen-silpomisesta-ajautui-poikien-ymparileikkauksiin-kansanedustaja-eva-biaudet-ymmallaan-kysymyksessa-ovat-ihan-erilaiset-asiat/7976872>

MTV (2024): Hoikat naiset hakeutuvat tähän operaatioon, kun häpyhuulet tursuavat: "Niitä joutuu rullaamaan". Viitattu 25.4.2024. <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/hoikat-naiset-hakeutuvat-tahan-operaatioon-kun-hapyhuulet-tursuavat-niita-joutuu-rullaamaan/8886408>

Muller, Andries J. (2010): To cut or not to cut? Personal factors influence primary care physicians' position on elective newborn circumcision. *Journal of Men's Health*, 7(3), 227–232.
<https://doi.org/10.1016/j.jomh.2010.04.001>

Nadbornik, Yaaron (2020): Lausunto Asia: KAA 1/2019 vp. Viitattu 25.4.2024.
<https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaistuMetatieto/Documents/EDK-2020-AK-283021.pdf>

Nieminen, Liisa (2017): Eduskunnan perustuslakivaliokunnalle. Viitattu 25.4.2024.
<https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaistuMetatieto/Documents/EDK-2017-AK-139218.pdf>

Njambi, Wairimu Ngaruiya (2004): Dualisms and female bodies in representations of African female circumcision: A feminist critique. *Feminist Theory*, 5(3), 281–303.
<https://doi.org/10.1177/1464700104040811>

Nussbaum, Martha C. (1999): *Sex and Social Justice*. Oxford: Oxford University Press.

Oxford, Connie G. (2008): Female circumcision & Female genital mutilation. Teoksessa Jodi O'Brien (toim.): *Encyclopedia of Gender and Society*. Sage: London.

Oikeusministeriö (2017): Kansallinen perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelma 2017–2019. Viitattu 25.4.2024. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/79277>

Oikeusministeriö (2023): Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen rangaistavuuden selkeyttäminen rikoslaisissa. Viitattu 25.4.2024.
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164633/OM_2023_6_ML.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Owings, Maria; Uddin, Sayeedha & Williams, Sonja (2013): Trends in Circumcision for Male Newborns in U.S. Hospitals: 1979–2010. Viitattu 25.4.2024
https://www.cdc.gov/nchs/data/hestat/circumcision_2013/circumcision_2013.htm

Palonen, Kari (2005): Eduskunnasta puhekunnaksi? Parlamentarismi retorisena politiikkana. *Politiikka*, 47(2), 142–148. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/62882>

Parker, Stephen (1994): The best interests of the child – principles and problems. *International Journal of Law, Policy and the Family*, 8(1), 26–41. <https://doi.org/10.1093/lawfam/8.1.26>

Partridge, Brian (2014): Adolescent Pediatric Decision-Making: A Critical Reconsideration in the Light of the Data. *HEC Forum* 26, 299–308. <https://doi.org/10.1007/s10730-014-9250-8>

Pedwell, Carolyn (2007): Theorizing “African” Female Genital Cutting and “Western” Body Modifications: A Critique of the Continuum and Analogue Approaches. *Feminist Review*, 86, 45–66. <http://www.jstor.org/stable/30140850>

Pedwell, Carolyn (2019): Beyond comparison: ‘African’ female genital cutting and ‘western’ body modifications. Teoksessa Gabriele Griffin & Malin Jordal (toim.): *Body, Migration, Re/constructive Surgeries Making the Gendered Body in a Globalized World*. Routledge: New York.

Pesonen, Kevin (2021): Törkeä pahoinpitely – kulttuurisyyistä tehdyt ympärileikkaukset poikalapsilla. Viitattu 25.4.2024.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/511043/ON_Pesonen.pdf?sequence=2

Phillips, Nelson & Hardy, Cynthia (2002): *Discourse Analysis: Investigating Processes of Social Construction*. London: Sage Publications.

Pietikäinen, Sari & Mäntynen, Anne (2019): *Uusi kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Vastapaino.

Potter, Jonathan & Wetherell, Margaret (1987): *Discourse and social psychology: Beyond attitudes and behaviour*. London: Sage publications.

Pynnönen, Anu (2013): *Diskurssianalyysi: tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen*. Viitattu 25.4.2024.

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-5471-0>

Ptk 132/1990 vp. Tiistaina 27 päivänä marraskuuta 1990. Viitattu 25.4.2024.

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Poytakirja/Documents/ptk_132+1990.pdf

Pynnönen, Henna (2022): *Lapsen etu ei-lääketieteellistä ympärileikkausta käsittelevissä korkeimman oikeuden ratkaisuisa*. Viitattu 25.4.2024.

<https://lauda.ulapland.fi/handle/10024/65320>

Powell, LaToya (2016): Due Process Rights and Children: Fifty Years of In re Gault – Part One. Viitattu 24.5.2024. <https://civil.sog.unc.edu/due-process-rights-and-children-fifty-years-of-in-re-gault-part-one/>

Pugh, Jonathan (2023): The child's right to bodily integrity and autonomy: A conceptual analysis. *Clinical Ethics*. doi:10.1177/14777509231188817

Reuters (2012): In Israel, some rebel against circumcision. Viitattu 25.4.2024. <https://www.reuters.com/article/us-israel-circumcision-idUKBRE8AR0M720121128/>

Reynolds, Tania; Howard, Chuck; Sjøstad, Hallgeir; Zhu, Luke; Okimoto, Tyler G.; Baumeister, Roy F.; Aquino, Karl & Kim, JongHan (2020): Man up and take it: Gender bias in moral typecasting. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 161, 120–141. <https://doi.org/10.1016/j.obhdp.2020.05.002>.

Rose, Verna L. (1999): AAP Updates Its Recommendations on Circumcision. *American Family Physician*, 50(10). Viitattu 25.4.2024. <https://www.aafp.org/pubs/afp/issues/1999/0515/p2918.html>

Rosewarne, Lauren (2013): *American Taboo The Forbidden Words, Unspoken Rules, and Secret Morality of Popular Culture*. Denver: Praeger.

Ruddick, William (1989): Questions parents should resist. Teoksessa Loretta M. Kopelman and John C. Moskop (toim.): *Children and Health Care, Moral and Social Issues*. Dordrecht; Kluwer Academic Publishers.

Sachedina, Abdulaziz (2009): *Islam and the Challenge of Human Rights*. Oxford: Oxford university press.

SAHO (2019): Xhosa. Viitattu 25.4.2024. <https://www.sahistory.org.za/article/xhosa>.

Salter, Erica K (2012): Deciding for a child: a comprehensive analysis of the best interest standard. *Theoretical Medicine and Bioethics* 33, 179–198. <https://doi.org/10.1007/s11017-012-9219-z>

Sariola, Heikki & Sauro, Seppo (2013): Valtion on vihdoin aloitettava poikien ympärileikkausten vastainen valistus. Viitattu 25.4.2024. <https://www.sttinfo.fi/tiedote/2622382/valtion-on-vihdoin-aloitettava-poikien-ymparileikkausten-vastainen-valistus?publisherId=1950>

Sariola, Heikki (2014): Keskenkäiset ihmisoikeudet. Teoksessa *Sexpo: Oikeus omaan kehoon - Puheenvuoroja poikien sukupuolielinten silpomisesta*. Viitattu 25.4.2024. http://ehja.sexpo.fi/wp-content/uploads/Ehja-essee-2014_web2.pdf

Sarkomaa, Sari (2023): Hallitus unohti silpomisuhan alla elävät tytöt – eduskunnan edellyttämä laki jäi hallitukselta tekemättä. Viitattu 25.4.2024.

<https://puheenvuoro.uusisuomi.fi/sarisarkomaa/hallitus-unohti-silpomisuhan-alla-elavat-tytot-eduskunnan-edellyttama-laki-jai-hallitukselta-tekematta/>

Seura (2020): Näin THL häivytti uutisen laajasta ihmisoikeusloukkauksesta – Vain harva media kertonut laittomista Suomessa asuvien tyttöjen ympärileikkauksista. Viitattu 25.4.2024.

<https://seura.fi/asiat/ajankohtaista/nain-thl-haiivytti-uutisen-laajasta-ihmisoikeusloukkauksesta>

Serour, G. I. (2013): Medicalization of female genital mutilation/cutting. African Journal of Urology, 19(3). <https://doi.org/10.1016/j.afju.2013.02.004>

Sexpo (2013): Miksi poikien ympärileikkauksesta tulee luopua? Viitattu 25.4.2024.

<http://ehja.sexpo.fi/wp-content/uploads/EHJA-Suomi-2013.pdf>

Sexpo (2014): Oikeus omaan kehoon – Puheenvuoroja poikien sukupuolielinten silpomisesta.

Viitattu 25.4.2024. http://ehja.sexpo.fi/wp-content/uploads/Ehja-essee-2014_web2.pdf

Shanahan, John (2009): The unkindest cut: circumcision. Viitattu 25.4.2024.

<https://xyonline.net/content/unkindest-cut-circumcision>

Shaw, David (2008): Deaf by design: disability and impartiality. Bioethics. 8, 407–13.

<https://doi.org/10.1111/j.1467-8519.2008.00658.x>

Sheldon, Sally & Stephen Wilkinson (1998): Female Genital Mutilation and Cosmetic Surgery: Regulating Non-Therapeutic Body Modification. Bioethics, 12(4), 263–285.

<https://doi.org/10.1111/1467-8519.00117>

Shweder, Richard A. (2002): “What About Female Genital Mutilation?” and Why Understanding Culture Matters in the First Place. Teoksessa Richard A. Shweder, Martha Minow Hazel & Rose Markus (toim.): Engaging Cultural Differences: The Multicultural Challenge in Liberal Democracies. New York: Russell Sage Foundation.

Shweder, Richard A.; Minow, Martha & Markus, Hazel Rose (2002): Engaging Cultural Differences. Teoksessa Richard A. Shweder; Martha Minow Hazel & Rose Markus (toim.): Engaging Cultural Differences: The Multicultural Challenge in Liberal Democracies. New York: Russell Sage Foundation.

Sinclair-Webb, Emma (2006): Preface. Teoksessa Emma Sinclair-Webb & Mai Ghossoub (toim.): Imagined Masculinities Male Identity and Culture in the Modern Middle East. Oxford: Oxford university press.

Somerville, Margaret (2004): The Ethical Canary Science, Society, and the Human Spirit. London: McGill-Queen's University Press.

Snyder, J. L. (2009): The Normal, Natural Penis and the Effects of Circumcision. Teoksessa George C. Denniston, Frederick Mansfield Hodges & Marilyn Fayre Milos (toim.): Circumcision and Human Rights. Springer.

Statistics South Africa (2022): Census 2022. Viitattu 25.4.2024.

https://census.statssa.gov.za/assets/documents/2022/P03014_Census_2022_Statistical_Release.pdf

STM (2003): Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen työryhmämuistioita 2003:39. Poikien ympärileikkauksia koskevaa lainsäädäntötarvetta selvittäneen työryhmän muistio. Viitattu 25.4.2024. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/73974/TRM200339.pdf?sequence=1>

STM (2015): ohje poikien ei-lääketieteellisestä ympärileikkauksesta. Viitattu 25.4.2024.

<https://stm.fi/documents/1271139/1367411/Ohje+poikien+ei+lääketieteellisestä+ympärileikkauksesta.pdf/80fa20c0-1917-4dc0-912d-16cc5fb380eb>

STM (2019a): Väkivallaton lapsuus: toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020–2025. Viitattu 25.4.2024. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-4123-6>

STM (2019b): Uusi toimintaohjelma estämään tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomista. Viitattu 25.4.2024. <https://stm.fi/-/uusi-toimintaohjelma-estamaan-tyttojen-ja-naisten-sukuelinten-silpomista>

STM (2021): Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen (FGM) estäminen. Viitattu 25.4.2024. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162904/STM_2021_16_J.pdf

STTinfo (2023): Järjestöt: Tyttöjen sukuelinten silpomisen kaikki muodot on kiellettävä laissa. Viitattu 25.4.2024. <https://www.sttinfo.fi/tiedote/69968004/jarjestot-tyttojen-sukuelinten-silpomisen-kaikki-muodot-on-kiellettava-laissa?publisherId=69818212&lang=fi>

Sulamaa-seura (2014): Suomen lastenkirurgiyhdistys Sulamaa-seura ry:n kannanotto ei-lääketieteelliseen ympärileikkaukseen. Viitattu 25.4.2024.

<https://www.lastenkirurgiyhdistys.fi/kannanotot/>

Sullivan, Nikki (2007): "The Price to Pay for our Common Good": Genital Modification and the Somatechnologies of Cultural (In)Difference. *Social Semiotics*, 17(3), 395–409.

<https://doi.org/10.1080/10350330701448736>

Suoninen, Eero (1999): Näkökulma sosiaalisen todellisuuden rakentumiseen. Teoksessa Jokinen, Arja; Juhila, Kirsi; Suoninen, Eero (2016): *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Epub-versio.

Szasz, Thomas (1996): *The Journal of Medicine and Philosophy: A Forum for Bioethics and Philosophy of Medicine*, 21(2), 137–148, <https://doi.org/10.1093/jmp/21.2.137>

Söderling, Ismo (2018): Juutalaiset ja tataarit Suomen näkymättöminä vähemmistöinä. *Migration-Muuttoliike*, 44(2), 22–26. Viitattu 25.4.2024.

<https://siirtolaisuus-migration.journal.fi/article/view/89579>

Taddio, Anna; Joel Katz; A Lane Ilersich & Gideon Koren (1997): Effect of neonatal circumcision on pain response during subsequent routine vaccination. *Lancet*, 349(9052), 599–603.

[https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(96\)10316-0](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(96)10316-0)

Taylor, J.R.; Lockwood, A.P. & Taylor, A.J. (1996): The prepuce: specialized mucosa of the penis and its loss to circumcision. *British Journal of Urology*, 77(2), 291–295.

<https://doi.org/10.1046/j.1464-410X.1996.85023.x>

The Standard (2023): Al-Azhar graduates urge NAMs to repeal anti-FGM law. Viitattu 25.4.2024.

<https://standard.gm/al-azhar-graduates-urge-nams-to-repeal-anti-fgm-law/>

THL (2022a): Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen estäminen. Viitattu 25.4.2024.

<https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/maahanmuutto-ja-hyvinvointi/maahanmuuttajien-seksuaali-ja-lisaantymisterveys/tyttojen-ja-naisten-sukuelinten-silpomisen-estaminen>

THL (2022b): Poikien ei-lääketeollinen ympärileikkaus. Viitattu 25.4.2024.

<https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/maahanmuutto-ja-hyvinvointi/maahanmuuttajien-seksuaali-ja-lisaantymisterveys/poikien-ei-laaketieteellinen-ymparileikkaus>

Tiainen, Katja (2021): Tyttöjen sukuelinten silpominen ja sosiaalityö. Näkökulmia silpomisen vastaiseen työhön. Kandidaatintutkielma. Viitattu 25.4.2024. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ju-202104012257>

<http://urn.fi/URN:NBN:fi:ju-202104012257>

Toubia, Nahid (1995): Female genital mutilation. Teoksessa J. S. Peters & Andrea Wolper (toim.): Women's Rights, Human Rights International Feminist Perspectives. New York: Routledge.

Turun Sanomat (2013): Lehdet: KKO:n Koskelo penää ympärileikkauslakia. Viitattu 25.4.2024. <https://www.ts.fi/uutiset/449079>

Tye, Marcus C. & Sardi, Lauren M. (2022): Psychological, psychosocial, and psychosexual aspects of penile circumcision. International Journal of Impotence Research, 35, 242–248. <https://doi.org/10.1038/s41443-022-00553-9>

UNFPA (2023): Female genital mutilation. Viitattu 25.4.2024. <https://www.unfpa.org/female-genital-mutilation#readmore-expand>

Unicef (n.d.): What is female genital mutilation? Everything you need to know about FGM and what UNICEF is doing to stop it. Viitattu 25.4.2024. <https://www.unicef.org/stories/what-you-need-know-about-female-genital-mutilation>

Unicef (1996): The best interests of the child, towards a synthesis of children's rights and cultural values. Viitattu 25.4.2024. https://books.google.fi/books/about/The_Best_Interests_of_the_Child.html?id=xjhHAAAAMAAJ&redir_esc=y

Unicef (2023): Lapsen oikeuksien sopimus: koko teksti. Viitattu 25.4.2024. <https://www.unicef.fi/tyomme/lapsen-oikeudet/lapsen-oikeuksien-sopimus/lapsen-oikeuksien-sopimuksen-koko-teksti/>

Valtioneuvosto (2021): Hanke naisten ja tyttöjen sukuelinten silpomisen rangaistavuuden selkeyttämisestä rikoslaisissa. Viitattu 25.4.2024. <https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=OM019:00/2021>

Valtioneuvosto (2023): Työryhmä ei esitä rikoslakiin sukuelinten silpomista koskevia muutoksia. Viitattu 25.4.2024. <https://valtioneuvosto.fi/-/1410853/tyoryhma-ei-esita-rikoslakiin-sukuelinten-silpomista-koskevia-muutoksia>

Van Rossem, Ronan; Meekers, Dominique & Gage, Anastasia J. (2015): Women's position and attitudes towards female genital mutilation in Egypt: A secondary analysis of the Egypt demographic and health surveys, 1995–2014. BMC Public Health, 15, 874. <https://doi.org/10.1186/s12889-015-2203-6>

Washington Post (1996): Gad El-Haq, muslim leader in Egypt, dies. Viitattu 25.4.2024.

<https://www.washingtonpost.com/archive/local/1996/03/17/gad-el-haq-muslim-leader-in-egypt-dies/d71d8058-9d21-40c8-8c0a-b2f61cc76eca/>

Veatch, Robert. M. (1995). Abandoning Informed Consent. *The Hastings Center Report*, 25(2), 5–12. <https://doi.org/10.2307/3562859>

Werker, Paul; Terng, Alex & Kon, Moshe (1998): The Prepuce Free Flap: Dissection Feasibility Study and Clinical Application of a Super-Thin New Flap. *Plastic and Reconstructive Surgery*, 102(4), 1075–1082. <https://doi.org/10.1097/00006534-199809040-00024>

WHO & UNAids (2007): Male circumcision Global trends and determinants of prevalence, safety and acceptability. Viitattu 25.4.2024.

https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/43749/9789241596169_eng.pdf

WHO (2020): Preventing HIV through safe voluntary medical male circumcision for adolescent boys and men in generalized HIV epidemics: recommendations and key considerations. Viitattu 25.4.2024. <https://www.who.int/publications/i/item/978-92-4-000854-0>

WHO (2023): Female genital mutilation. Viitattu 25.4.2024. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/female-genital-mutilation>

Virokannas, Elina; Suvi Liuski & Marjo Kuronen (2018): The contested concept of vulnerability – a literature review, *European Journal of Social Work*, 23(2). 327–339.

<https://doi.org/10.1080/13691457.2018.1508001>

Wetherell, Margaret & Potter, Jonathan (1992): *Mapping the Language of Racism Discourse and the Legitimation of Exploitation*. London: Harvester Wheatsheaf.

Wisdom, Travis (2012): Questioning circumcisionism: feminism, gender equity, and human rights. *Righting Wrongs: A Journal of Human Rights*, 2(1), 1–32. Viitattu 25.4.2024.

<http://blogs.webster.edu/humanrights/files/Questioning-Circumcisionism.pdf>

Voutilainen, Eero (2019): Onko eduskunnan täysistunto pelkkää teatteria? Viitattu 25.4.2023.

<https://kielikello.fi/onko-eduskunnan-taysistunto-pelkkaa-teatteria/>

YK (1989): *Convention on the Rights of the Child*. Viitattu 25.4.2024.

<https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/convention-rights-child>

YK:n lapsen oikeuksien komitea (2013): Yleiskommentti nro 14 (2013) lapsen oikeudesta saada etunsa otetuksi ensisijaisesti huomioon (3 artikla, 1 kohta). Viitattu 25.4.2024.

https://lapsiasia.fi/documents/25250457/37288006/CRC_C_GC_14_julkaisu.pdf/c9407429-51cc-308e-a490-dff4d8ef0087/CRC_C_GC_14_julkaisu.pdf?t=1465381208000

YLE (2011): Miehen ympärileikkaus vaikeuttaa papilloomaviruksen tarttumista. Viitattu 25.4.2024.

<https://yle.fi/a/3-5303428>

YLE (2012a): Pikkupojat leikkauspöydällä: käsikirjoitus. Viitattu 25.4.2024.

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2012/09/21/pikkupojat-leikkauspoydalla-kasikirjoitus>

YLE (2012b): Kansalaisjärjestöt kieltäisivät ympärileikkaukset. Viitattu 25.4.2024.

<https://yle.fi/a/3-5067635>

YLE (2018a): Lapsena ympärileikatulta Kallelta meni peniksestä tunto – Lääketieteellisistä syistä tehtävien ympärileikkausten määrä on kasvanut Suomessa. Viitattu 25.4.20254. <https://yle.fi/a/3-10429879>

YLE (2018b): Kysyntä poikien ympärileikkauksille kasvaa – Suomesta lähdetään Ruotsiin leikkausten perään. Viitattu 25.4.20254. <https://yle.fi/a/3-10167824>

Yle (2020): Eduskunta äänesti: Tyttöjen sukupuolielinten silpominen tehtävä rangaistavaksi vielä nykyistä selkeämmin. Viitattu 25.4.2024. <https://yle.fi/a/3-11634102>

Yount, Kathryn M. (2002): Like Mother, like Daughter? Female Genital Cutting in Minia, Egypt. *Journal of Health and Social Behavior*, 43(3), 336–358. <https://doi.org/10.2307/3090208>

Young, Hugh (2009): "That thing": Portrayal of the Foreskin and Circumcision in Popular Media. Teoksessa George C. Denniston, Frederick Mansfield Hodges & Marilyn Fayre Milos (toim.): *Circumcision and Human Rights*. Springer.

Özer, M. & Timmermans, F.W. (2020): ‘An insight into circumcised men seeking foreskin reconstruction: a prospective cohort study’. *International Journal of Impotence Research* 32, 611–616. <https://doi.org/10.1038/s41443-019-0223-y>